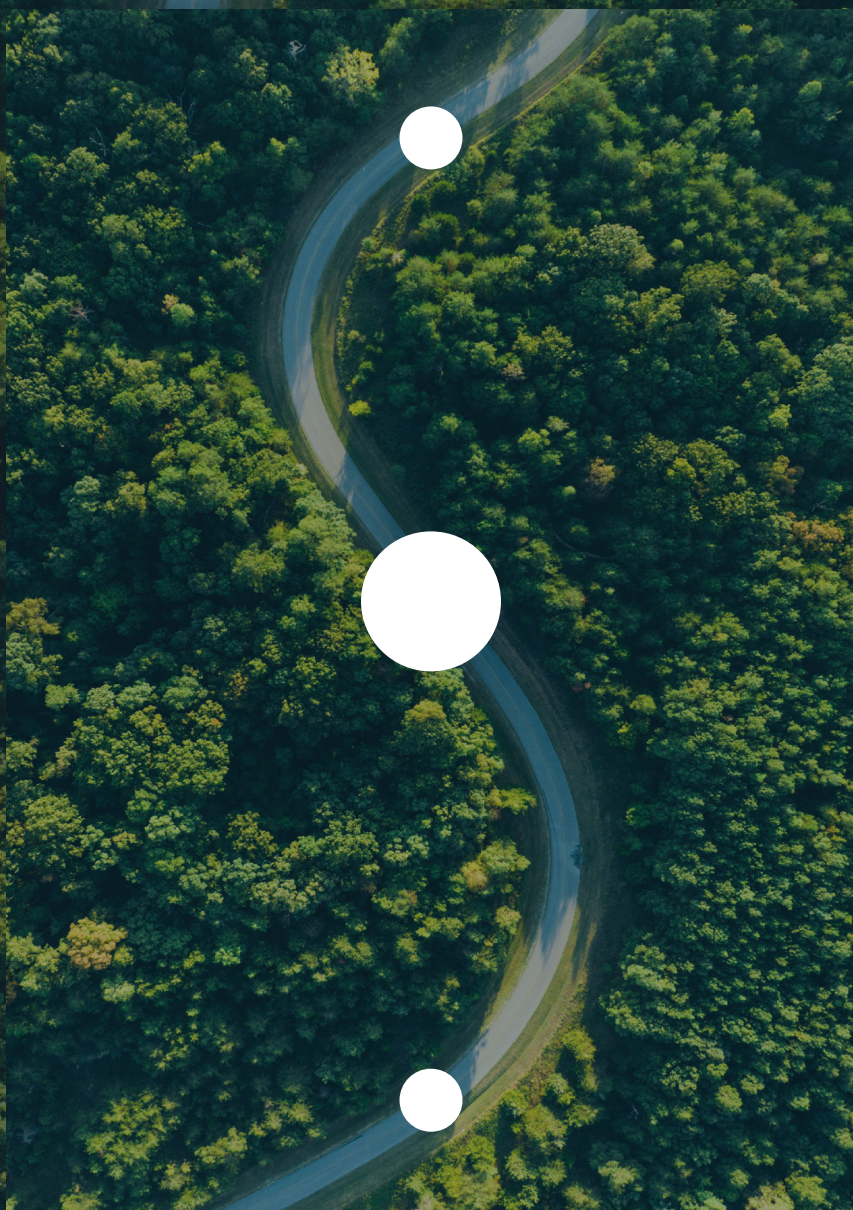

TOLLETATEN

Årsrapport
2023

Uttrykk og forkortelser brukt i rapporten

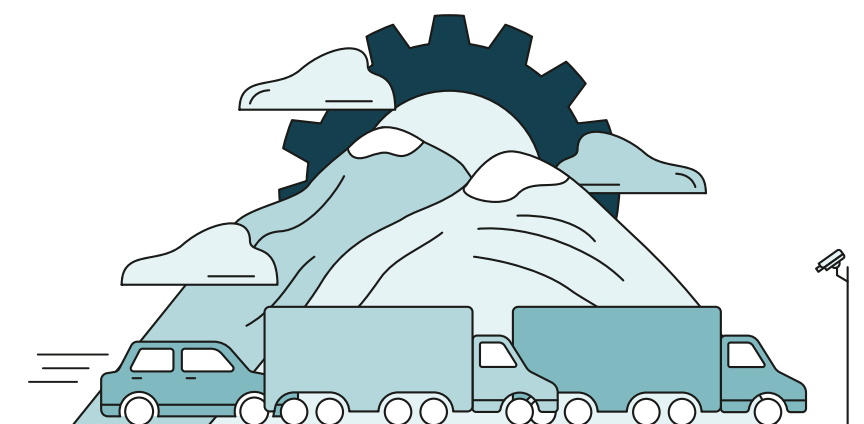
Uttrykk	Beskrivelse
Koordinert grenseforvaltning (CBM)	Å ivaretar andre myndigheters interesser når det gjelder grensekryssende vareførsel
Deklarering	Gi melding om at en vare skal underlegges en bestemt tollprosedyre, enten på papir, muntlig eller elektronisk.
Deklarasjonskontroll	Kontroll av informasjon gitt i deklarasjonene, samsvarskontroll med grunnlagsinformasjon.
Direktefortolling	Varene legges ikke inn på tollager, og varen frigis i forbindelse med grensepassering. Dette innebærer at deklarasjonen behandles, og avgifter og toll fastsettes allerede i forbindelse med grensepassering.
Etterkontroll	Kontroll av firmaer og privatpersoner etter grensepassering for å kontrollere etterlevelse.
Fristilling (av varer)	Varer som er ferdig fortollet frigis til bruk eller omsetning.
350-kronersgrense	Avgiftsfri netthandel i utlandet på inntil 350 kroner.
Treff	Tolletatens analyseplattform bygd på Palantir Foundry. Den har verktøy som støtter flere arbeidsprosesser for kontroll og etterretning i Tolletaten.

TABELL 1: UTTRYKK BRUKT I ÅRSRAPPORTEN

Forkortelser brukt i Tolletatens årsrapport 2023

Forkortelse	Beskrivelse
ANPR	Kjennemerkegjenkjenning (tidligere Automatic Number Plate Recognition).
CBAM	Carbon Border Adjustment Mechanism
CHED	Common Health Entry Document, elektronisk dokument som opprettes i TRACES av den ansvarlige for lasten
CITES	Multilateral internasjonal avtale mellom land for å kontrollere handel med truede dyr og planter
DFØ	Direktoratet for forvaltning og økonomistyring.
ePETPASSPORT	Elektronisk kjæledyrpass
FST-samarbeidet	Fisk-Toll-Skatt-samarbeidet, tverretattlig samarbeid mellom Fiskeridirektorat, Tolletaten og Skatteetaten
GSP	Generalized System of Preferences for goods imported from developing countries. Det norske GSP-systemet gir muligheter for import av varer tollfritt eller til nedsatt toll fra utviklingsland til Norge
ICS2	Import Control System versjon 2. Forhåndsvarsling fra alle land utenfor EUs sikkerhetssone
ICSMS	Information and Communication System on Market Surveillance
IPR	Intellectual Property Rights – immaterielle rettigheter
NCTS	(New Computerised Transit System) EUs elektroniske transitteringssystem
NFD	Nærings- og fiskeridepartementet
POD	Politidirektoratet
SLO	Single Liaison Office
TRACES	TRAdE Control and Expert System. Felles EU-database der all samhandel innen EU/EØS med levende dyr, import av matvarer og andre animalske produkter, samt ikke-animalske produkter fra land utenfor EU/EØS registreres
TVINN	Tolletatens elektroniske fortollingsløsning
VOEC	VAT On E-Commerce. Merverdiavgift for e-handel.
WCO	World Customs Organization, Internasjonal organisasjon for tollsamarbeid som arbeider med tollspørsmål og tolltariffer på et overnasjonalt nivå
WTO	World Trade Organization

TABELL 2: FORKORTELSER BRUKT I ÅRSRAPPORTEN

Innholdsfortegnelse

Del 1: Lederens beretning	5
Del 2: Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	8
Del 3: Årets aktiviteter og resultater	13
Hovedmål 1: Det er enkelt og effektivt å etterleve lover og regler for grensekryssende vareførsel	18
Hovedmål 2: Aktørene i vareførselen opp-fatter risikoen ved å ikke etterleve som høy.....	30
Hovedmål 3: Tolletaten støtter opp under virksomheten til andre myndigheter	43
Andre føringer og prioriterte tiltak 2023.....	51
Del 4: Styring og kontroll i virksomheten.....	54
Forhold der departementet har bedt Tolletaten om særskilt rapportering	57
Bemanning og personalforvaltning.....	64
Likestillings- og mangfoldsarbeidet i Tolletaten	70
Del 5: Vurdering av framtidsutsikter	78
Del 6: Årsregnskap	83
Del 7: Oversikt over vedlegg	105
Del 8: Tabeller og figurer	106

Del 1:

Lederens beretning

Ny lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) og lov om tollavgift (tollavgiftsloven), med tilhørende forskrifter, trådte i kraft 1. januar 2023. Disse erstattet lov om toll og vareførsel (tolloven). Den nye vareførselsloven tydeliggjør at Tolletaten skal bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer ved å sikre at restriksjoner gitt av hensyn til blant annet samfunnssikkerhet, beskyttelse av menneskers liv og helse, dyrevelferd, plantevern og miljøvern overholdes. De nye lovene legger til rette for Tolletatens digitalisering av tjenester. Lovene gir også økt rettsikkerhet ved at flere av etatens hjemler for kontroll nå er lovfestet, mens de tidligere var hjemlet i forskrifter.

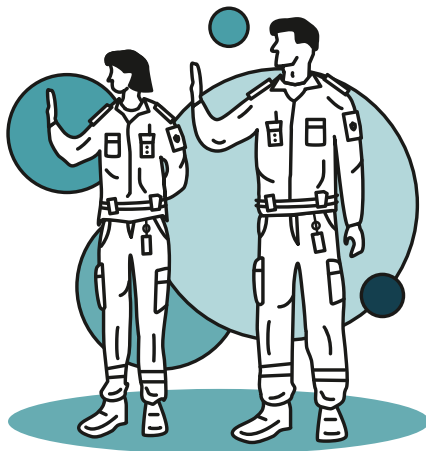
Tolletaten, sammen med politiet, gjorde i 2023 flere store rekordbeslag av kokain – som fullstendig overgikk tidligere års beslag. Disse beslagene har aktualisert debatten rundt omfanget og håndteringen narkotikatrafikken inn i Norge og Europa, og Tolletaten mener dette er en trussel som må tas alvorlig.

Handelsvolumer, spesielt e-handel, har økt vedvarende de siste årene. Etaten ser også en utvikling med økende antall standarder og forordninger som medfører økt kontrollbehov ved grensepassering. Dagens manuelle løsninger er etablert for å håndtere helt andre volumer, og uten dagens krav til kvalitet og tidseffektivitet. Som en del av svaret på disse utfordringene har Tolletaten i 2023 gjennomført et omfattende arbeid med å utrede alternative konsepter for det vi har valgt å kalle «Fremtidens tollbehandling». Utredningen vil i 2024 gjennomgå en kvalitetssikring (KS1-vurdering) før en eventuell beslutning i regjeringen om gjennomføring.

Den sikkerhetsmessige situasjonen knyttet til Russlands angrepskrig mot Ukraina har også i 2023 påvirket Tolletatens virksomhet. I revidert nasjonalbudsjett ble Tolletaten kompensert for de ekstra oppgavene etaten har blitt tilført i forbindelse med den aktuelle sikkerhetspolitiske situasjonen, og deler av denne kompensasjonen er benyttet til å øke bemanningen på tollstedene i Troms og Øst-Finnmark. En økt varig bemanning her bidrar til å øke Tolletatens evne til å håndtere håndhevingen og kontroll av eksport- og sanksjonsregelverket på en bedre og mer systematisk måte. Likevel er resultatene i 2023 også påvirket av at ressurser har vært omdisponert til disse nye og prioriterte områdene, der innsatsen gir andre resultater enn dem vi tradisjonelt måler.

I tråd med oppdraget i tildelingsbrevet fører etaten kontroll med russiske fiskefartøy med sikte på at alle russiske fiskefartøy blir underlagt en fysisk kontrollhandling, i tillegg til øvrig dokument- og analysebasert kontrollvirksomhet for å understøtte sanksjonsregimet overfor Russland og Belarus. Siden februar 2023 har alle russiske fiskefartøy blitt fysisk kontrollert ved avgang.

Svalbard ble etablert som eget tollområde i mai 2022 og det arbeides i tråd med oppdrag i tildelingsbrevet med en stegvis innføring av plikter knyttet til vareførsel på Svalbard. Dette inkluderer også etablering av digitale løsninger som støtte for vareførselen. Arbeidet er preget av komplekse sammenhenger og avhengigheter, og det er iverksatt et innsiktsarbeid for å lette innføringen av pliktene som bl.a. innebærer dialog med næringslivet på Svalbard. Det legges opp til at en revidert plan for stegvis innføring vil være på plass innen 2. tertial 2024.

Den grensekryssende trafikken har økt og er nå på nivået før pandemien for alle trafikkstrømmer med unntak av internasjonal flytrafikk som fortsatt ligger noe lavere enn i 2019. Samtidig har ressursituasjonen også i 2023 vært utfordrende og kapasiteten til å gjennomføre kontrollopgaver er betydelig redusert fra 2019.

Tolletaten har i 2023 videreført arbeidet i samsvar med mandat for Treff-satsingen. Operasjonalisering av utfasing av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde- og opplysningsplikt, har hatt høyest prioritet i 2023. Dette inkluderer utvikling og innføring av ICS2 fase 2, digitalisering av melde- og opplysningsplikten for flyfrakt, post og kurerfrakt og innføring av løsning for digital melde- og opplysningsplikt på alle landets tollsteder for vei og ferge. Ved utgangen av 2023 er løsning for digital innsending av melde- og opplysningsdata tilgjengelig for næringslivet på alle tollsteder, vei og ferge, lokalisert i Norge.

Først halvår 2023 gjennomførte Menon Economics på oppdrag av Tolletaten en evaluering av Tolletatens organisering. Målsetningen var å vurdere hvor langt Tolletaten hadde kommet med å oppfylle målene for den nye organiseringen, og foreslå tiltak som kan sette organisasjonen i bedre stand til å oppnå ytterligere måloppnåelse. Gjennom høsten 2023 har en intern arbeidsgruppe jobbet med å følge opp anbefalingene i rapporten.

Det er gledelig å registrere at befolkningen har høy tillit til Tolletaten. Flere uavhengige undersøkelser plasserer Tolletaten på omdømmetoppen blant offentlige aktører. For oss handler ikke dette om å vinne noen «popularitetskonkurransen». Men som en etat som kontrollerer reisende på grensene, besitter forretnings sensitiv informasjon om næringslivet og forvalter omfattende regelverk, er det viktig at folk har tillit at vi løser samfunnsoppdraget vårt på en god måte.

Etter fire år med pandemi og med endret sikkerhetssituasjon som følge av Russlands krigføring i Ukraina, er det vanskelig å se for seg et «normalår». Omverdenen endres fortløpende og Tolletaten må fortløpende håndtere nye utfordringer, med omprioriteringer til nye områder innenfor et stramt budsjett. Det er i økende grad krevende å tallfeste og vurdere hva som er gode resultater og effekter.

Ut fra kompleksitet og sammensetning av de utfordringene Tolletaten har håndtert og ressursene etaten har til rådighet, er det likevel min vurdering at Tolletaten i 2023 har gjort en solid jobb generelt, og i forhold til oppdragene i tildelingsbrevet for 2023.

Del 2:

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdrag

Tolletaten er et statlig forvaltningsorgan underlagt Finansdepartementet.

Tolletatens samfunnsoppdrag er å sikre at lover og regler for grensekryssende vareførsel etterleveres. Dette innebærer at Tolletaten skal forvalte og medvirke til at regelverket for toll og grensekryssende vareførsel etterleveres. Samtidig skal Tolletaten legge til rette for effektiv handel og vareførsel.

Organisasjon og ledelse ¹

Øystein Børner
Tolldirektør

Kim Gulbrandsen
Stabsdirektør,
Kommunikasjonsstaben

Pål Hellesylt
Stabsdirektør,
Juridisk stab

Erik Spradbrow
Divisjonsdirektør,
Etterretningsdivisjonen

Ivar Sletten
Divisjonsdirektør,
Vareførselsdivisjonen

Jan Erik Ressem
Divisjonsdirektør,
IT-divisjonen

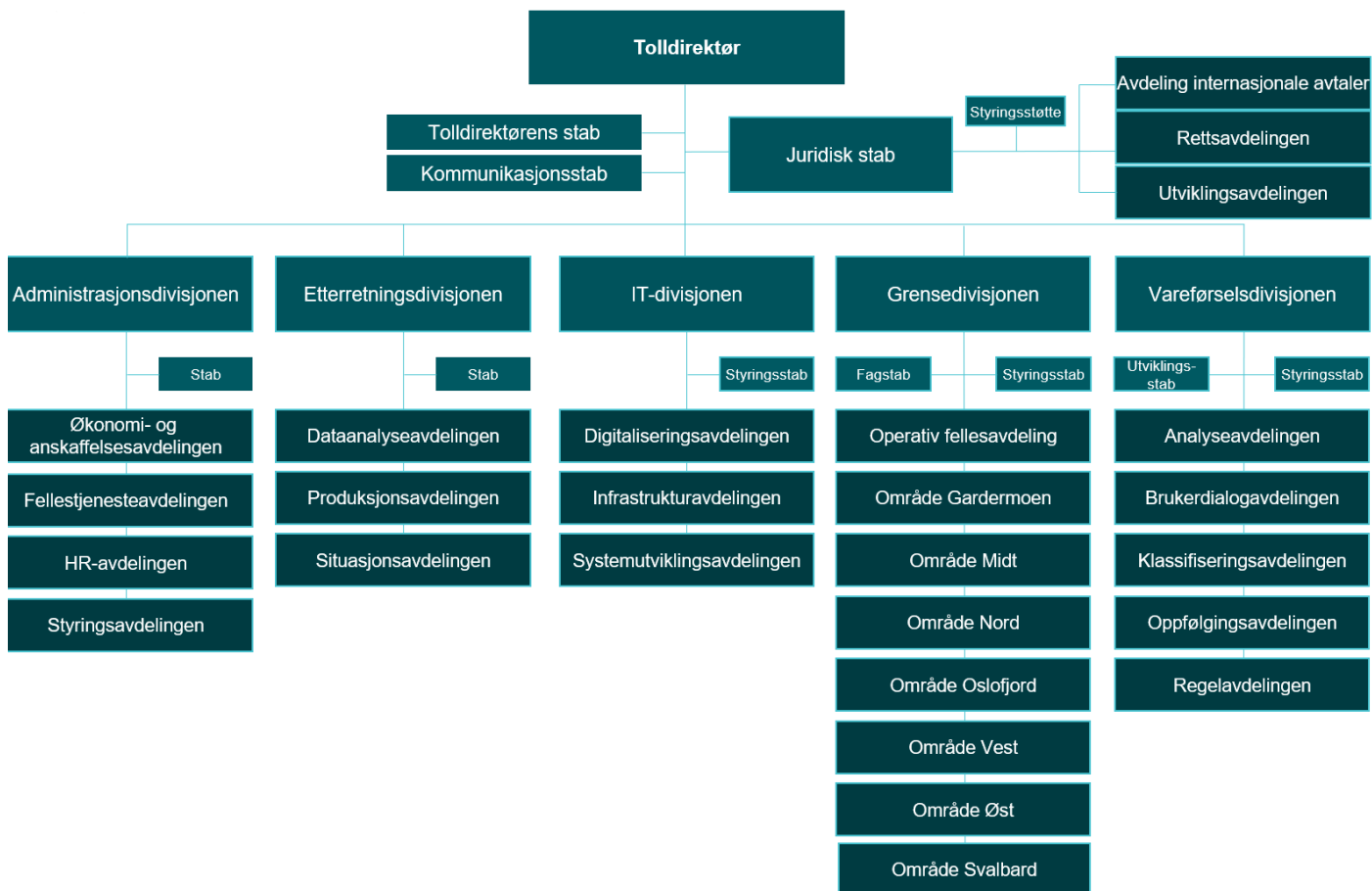
Tom Daniel Sunde
Fungerende divisjonsdirektør,
Grensedivisjonen

Maria Elisa M. Amundsen
Fungerende divisjonsdirektør Administrasjons-
divisjonen og Stabsdirektør i Tolldirektørens stab

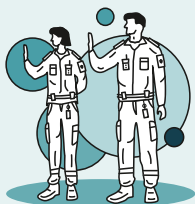
TABELL 3: TOPPLEDERGRUPPEN

¹ I løpet av sommeren 2023 sluttet Erik Guldhav, direktør for Administrasjonsdivisjonen og Heidi Vildskog, direktør for Grensedivisjonen. Stabsdirektør for Tolldirektørens stab har fungert som direktør for Administrasjonsdivisjonen mens assisterende grensedirektør har fungert som direktør for Grensedivisjonen.

FIGUR 1: ORGANISASJONSSTRUKTUR

Utvalgte nøkkeltall

Antall kontroller i grensekontrollen og postkontrollen

2019	2020	2021	2022	2023
225 169	137 384	129 427	162 618	197 287

Antall kontroller i grensekontrollen med treff

2019	2020	2021	2022	2023
33 418	23 113	21 062	25 651	29 876

Treffprosent i grensekontrollen

2019	2020	2021	2022	2023
15	17	16	16	15

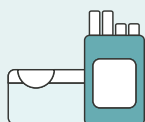
Antall beslag totalt

2019	2020	2021	2022	2023
36 669	19 316	20 492	27 150	43 097

Antall beslag av narkotika

2019	2020	2021	2022	2023
3 736	2 897	2 532	2 330	2 638

Antall beslag av tobakksvarer

2019	2020	2021	2022	2023
10 224	5 419	5 177	6 786	11 568

Antall beslag av alkoholholdige drikkevarer

2019	2020	2021	2022	2023
17 552	6 784	7 752	10 215	12 204

Antall deklarasjonskontroller av innførsel

2019	2020	2021	2022	2023
129 324	108 695	95 648	84 885	64 045

Antall deklarasjonskontroller av utførsel

2019	2020	2021	2022	2023
25 938	20 582	16 333	14 298	12 156

Antall etterkontroller

2019	2020	2021	2022	2023
415	319	153	155	295

Antall innførselsdeklarasjoner behandlet

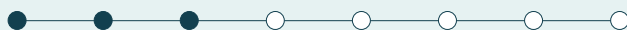
2019	2020	2021	2022	2023
6 226 440	6 458 541	7 030 704	6 947 938	6 846 562

Antall utførselsdeklarasjoner behandlet

2019	2020	2021	2022	2023
1 578 271	1 464 012	1 590 322	1 605 239	1 655 160

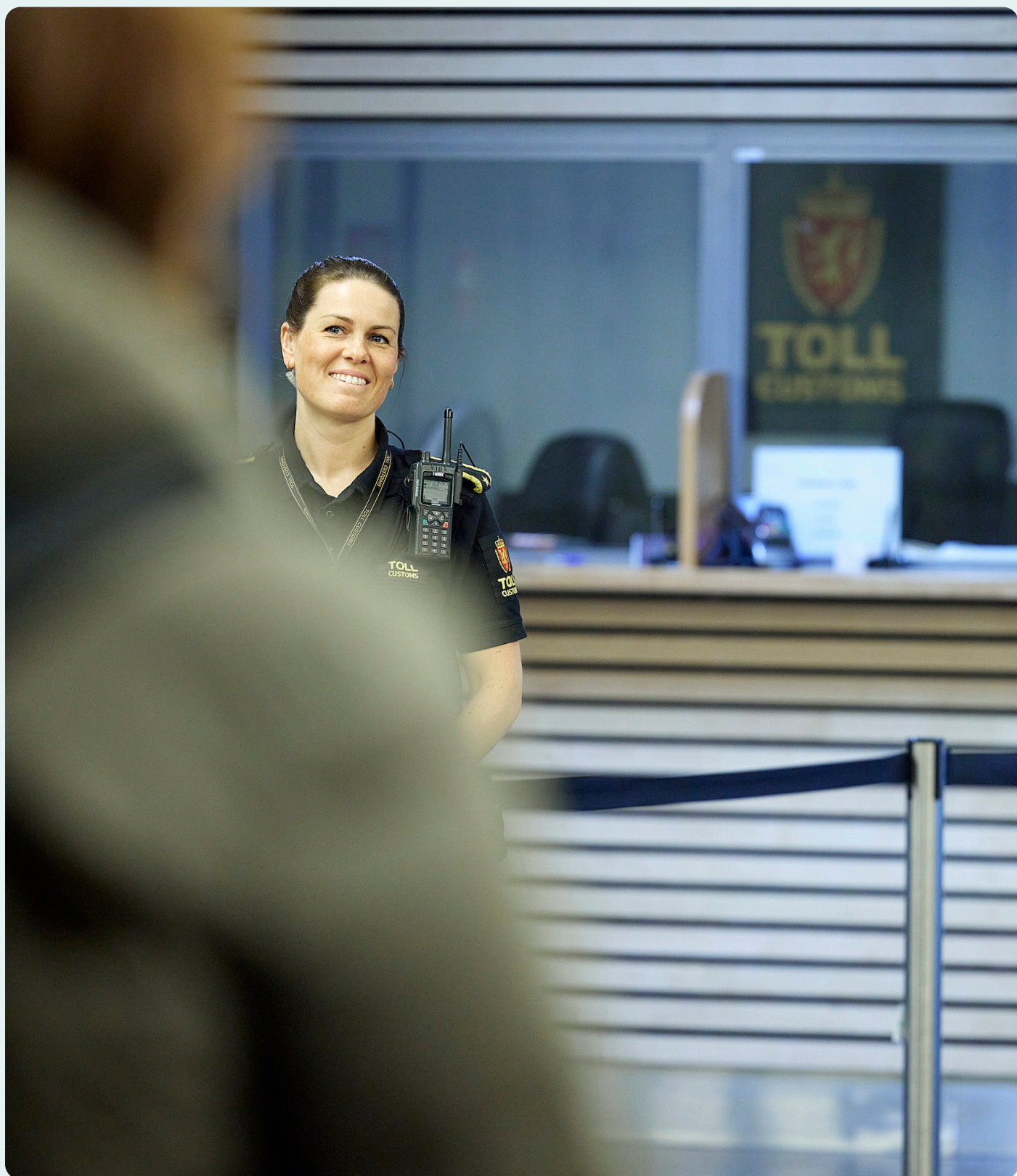
Antall besvarte henvendelser ved informasjonssentrene

2019	2020	2021	2022	2023
65 607	99 076	91 936	79 083	77 301

Del 3:

Årets aktiviteter og resultater

Resultat for hovedmålene

Samlet vurdering av prioriteringer, resultater og ressursbruk i 2023

Hovedmål	Resultatskjema - hovedmål med styringsparametere			Resultat 2023
	Nr SP	Styringsparameter	Ambisjonsnivå 2023	Måloppnåelse
Hovedmål 1 - Det er enkelt og effektivt å etterleve lover og regler for grense- kryssende vareførsel	1.1*	Andel næringsdrivende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk	Referansemåling	13 %
	1.2	Andel næringsdrivende som opplever informasjonsutvekslingen med Tolletaten som effektiv	65-66%	63 %
	1.3*	Andel reisende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk	Referansemåling	18 %
	1.4	Andel varer fristilt ved grensepassering	>13,4-14%	13,0 %
Hovedmål 2 - Aktørene i vareførselen oppfatter risikoen ved å ikke etterleve som høy	2.1	Oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringsdrivende ved uriktig deklarerer	3.6-3.7	3.6
	2.2	Oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende	3.0-3.4	3.2
	2.3	Antall alvorlige overtredelser avdekket	377-463	407
	2.4	Samlet antall overtredelser avdekket	21 500	30 281
	2.5	Tolletatens samlede beslag	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende
	2.6	Beslagenes gjennomsnittsstørrelse	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende
	2.7	Andel kontroller basert på etterretning	Referansemåling	10 %
Hovedmål 3 - Tolletaten støtter opp under virksomheten til andre myndigheter	3.1	Samarbeidende myndigheters opplevelse av Tolletatens tjenesteleveranser	En positiv utviklingsorientert tekstlig evaluering	

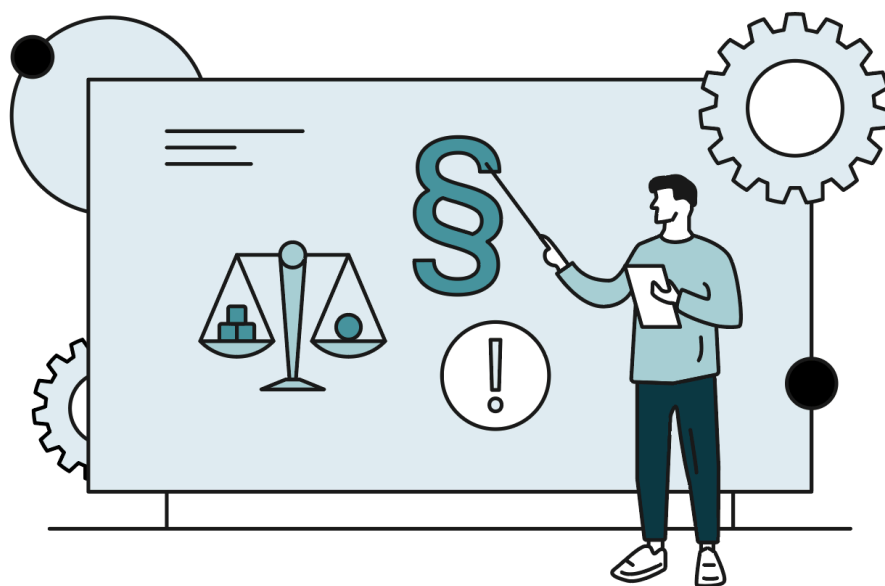
TABELL 5: RESULTATSKJEMA

Ordlyden for SP 1.1 og 1.3 er endret i 2023. Tidligere ordlyd var

*SP 1.1 Andel næringsdrivende som opplever regelverket for grensekryssende vareførsel som forståelig

*SP 1.3 Andel reisende som opplever regelverket for grensekryssende vareførsel som forståelig

Oppsummering hovedmål

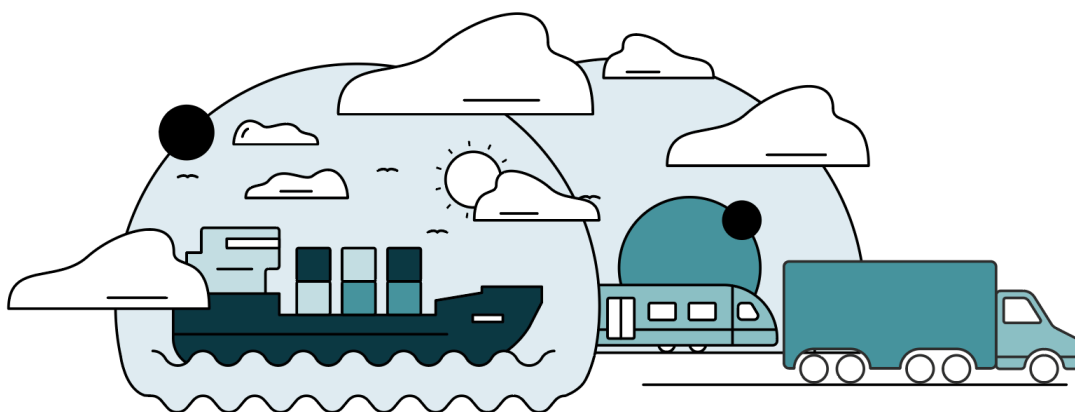
Hovedmål 1: Det er enkelt og effektivt å etterleve lover og regler for grensekryssende vareførsel

Tolletaten skal tilby næringslivet effektive prosedyrer og benytter virkemidler som informasjon, forebygging, veiledning og tilpassete kontrolltiltak for næringslivet og privatpersoner. Reglene for grensekryssende vareførsel skal være tilgjengelige og enkle å følge. Resultatene viser at etaten oppfyller ambisjonsnivået for hovedmålet.

Etaten arbeider aktivt med forenkling og samordning av regelverk og digitalisering for å kunne tilby aktørene velfungerende ordninger som bidrar til forenklet etterlevelse.

Innsatsen skal virke korrigerende og forebyggende. Digitoll, løsningen for digital informasjonsavgivelse før eller ved grensepassering, har blitt lansert for vareførsel på vei, ferge og med fly i 2023. Etaten er i rute med å avvikle direktekjøringsordningen og innføre pliktene om digital oppfyllelse av melde- og opplysningsplikten i dialog med næringslivet.

En effektiv vareførsel forutsetter god kvalitet på grunnlagsdata. Tolletatens oppgave er å verifisere at opplysningene om varene som deklarerer er fullstendige og korrekte. God informasjonsutveksling samt lett tilgjengelig og forståelig regelverk øker kvaliteten på innrapportert data.

Hovedmål 2: Aktørene i vareførselen oppfatter risikoen ved ikke å etterleve som høy

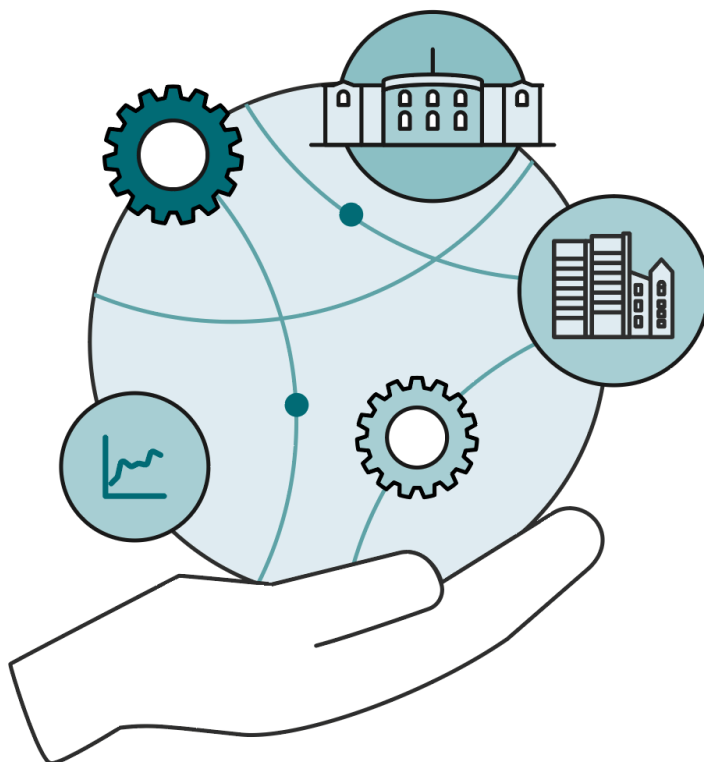
I løpet av året har trafikken økt og nærmet seg normalt nivå for alle trafikkstrømmer. Unntaket er flytrafikk fra utlandet som fortsatt ligger noe lavere enn i 2019. Tolletaten har gjort rekordbeslag av kokain i 2023, samt sett en kraftig økning i beslag av cannabis i post og kurersendinger. Det har også vært en økning i beslag av svært kraftig og farlige syntetiske opioider. I 2023 har etaten sett en ytterligere økning i antall voldsprodukter som er beslaglagt.

Samtidig har bemanningssituasjonen i kontrollvirksomheten vært utfordrende. Det er stadig færre tilgjengelige til kontrollopgaver. Opprettholdelse av ivaretagelse av legal vareførsel, utvikling og annen (volumuavhengig) drift har ført til at det er kontrollinnsatsen som primært må reduseres. Utviklingen er stabilisert

gjennom rekruttering hvor de som er tilsatt i tollfaglige stillinger har gjennomført seks måneders intensiv tollfaglig opplæring. Men også dette har gått på bekostning av kontrollkapasiteten. Dette har imidlertid vært nødvendig i påvente av at det nye bachelorstudiet i toll, vareførsel og grensekontroll skal levere sitt første kull i 2024.

I tillegg har 2023 vært preget av oppdraget med å kontrollere alle russiske fiskefartøy og de varestrømmene som omfattes av sanksjonsregimet mot Russland, samt videreutviklingen av Svalbard som tollområde. Denne ressursinnsatsen gir andre resultater enn vi tradisjonelt forventer.

Til tross for et utfordrende år ressursmessig har Tolletaten nådd ambisjonene som var satt for året, og samlet sett anser Tolletaten resultatene som tilfredsstillende.

Hovedmål 3: Tolletaten støtter opp under virksomheten til andre myndigheter

Tolletaten støtter opp under virksomheten til andre myndigheter, herunder 19 regelverkseiere og 15 øvrige myndigheter. Tolletaten arbeider målrettet for å videreutvikle samarbeidet for mest mulig effektiv og sømløs vareførsel over landegrensen, samtidig som etaten fyller en viktig samfunnsikkerhetsrolle. Samarbeidsmøtene

på etatsledernivå evaluerer jevnlig samarbeidet, som oppfattes gjensidig tilfredsstillende. I enkelte relasjoner er det avdekket et forbedringspotensial både knyttet til forventningsavklaringer og digitalisering. Et godt samarbeid om dette står høyt på agendaen. Derfor arbeider Tolletaten systematisk for å optimalisere rollen sin som helhetlig og koordinert grenseforvalter. Tolletaten anser resultatene som tilfredsstillende for hovedmål 3 i 2023.

Hovedmål 1: Det er enkelt og effektivt å etterleve lover og regler for grense-kryssende vareførsel

Handelsvolumer, spesielt e-handel, har økt i 2023. Et raskt voksende antall EU-standarder og forordninger må kontrolleres av Tolletaten ved grensepassering. Skiftende geopolitiske realiteter og kriser stiller krav til at Tolletaten arbeider aktivt med forenklinger og samordninger av regelverk, digitalisering og brukerdialog. Aktørene skal tilbys velfungerende ordninger som sikrer at varene enkelt og effektivt kan krysse grensen når alle plikter er oppfylt.

Dagens manuelle løsninger er etablert for å håndtere helt andre volumer og uten dagens krav til tidseffektivitet. De kan også oppleves som svært tid- og ressurskrevende å administrere for det offentlige og for næringslivet. Tolletaten har derfor i 2023 arbeidet for å fjerne tidkrevende og manuelle prosesser, både for næringslivet, Tolletaten og samarbeidende myndigheter. Formålet med arbeidet er å legge til rette for effektiv og sømløs grensepassering når alle plikter er oppfylt.

For å lykkes med å effektivisere disse prosessene har Tolletaten behov for korrekt, enhetlig og digital informasjon knyttet til alle plikter, før - eller senest ved - ankomst. Dette er nødvendig for å kunne vurdere informasjonen fra de ulike pliktene i sammenheng og få oversikt over hvilke

varer som innføres til landet og hvilken tollprosedyre de er underlagt. Disse nødvendige endringene for digitalisering gjennomføres nå gjennom Digitoll-konseptet. Fra april 2024 vil ordningen med direktekjøring utfases og det vil bli innført digital melde- og opplysningsplikt for alle transportformer.

Som et svar på økte krav og forventninger til bedre digitale tjenester, økning i varestrømmen og behov for mer effektive og brukervennlige løsninger, gjennomførte Tolletaten i 2023 et arbeid med å utrede alternative konsepter for «Fremtidens Tollbehandling». Konseptvalgutredningen (KVU) ble satt i gang blant annet ut fra en vurdering av at dagens tollbehandlingssystem (TVINN) ikke har tekniske eller praktiske forutsetninger for å kunne møte framtidige krav og forventninger til Tolletatens oppfølging av den registrerte vareførselen.

Formålet med den neste prosjektfasen etter KVU er å legge til rette for en betydelig mer effektiv tollbehandlingsprosess, gi bedre grunnlag for kontroll, samtidig som mer brukerrettet funksjonalitet vil gjøre det enklere for deklarasjonspliktige å etterleve kravene. I tillegg skal prosjektet bidra til styrket informasjonssikkerhet og rettssikkerhet.

² Varer som ikke er underlagt en tollprosedyre ved grensepassering kan fraktes direkte til vareeiers eller mottakers lager i Norge. Varene må bero på lager inntil det er levert deklarasjon, som må leveres innen 10 dager etter at varen er innpassert grensen. Man må inneha en tillatelse fra Tolletaten for å ha tillatelse til direktekjøring.

«Mango fra Norge?»

Brukerfeil når data legges inn i deklarasjoner skaper utfordringer både for Tolletaten og for deklaratentene. For å forklare dette til brukerne har etaten i 2023 publisert korte filmsnutter, som med et glimt i øyet kommuniserer vanlige feil som gjøres i deklarasjonene. Et eksempel er spørsmålet «Mango fra Norge – det krever litt av en sommer!» som retter fokuset mot riktig opprinnelsesland, som igjen er viktig for en korrekt handelsstatistikk som er en del av grunnlaget for handelsavtaler med utlandet.

Kampanjen ble både kjørt internt i Tolletaten og eksternt gjennom nyhetsbrev, på toll.no og på LinkedIn for næringslivet. Både internt i Tolletaten og blant brukere i næringslivet ble kampanjen godt mottatt.

Tolletaten jobber for å øke næringslivet sin evne til å etterleve regelverk på en enkel og god måte. I 2023 har vel 7 000 brukere lastet ned Tolletatens e-læringskurs og over 800 har deltatt på ulike opplæring via Teams og digitale spørretimer. Dette er viktige produkter som etaten kontinuerlig videreutvikler i samhandling med næringslivet. Opplæringstilbud skal både være generelle og ha et detaljert og spisset innhold, avhengig av behovet til målgruppen. Alle Tolletatens tilbud annonseres via etatens nyhetsbrev som nå har 2 000 abonnenter. Tolletaten samhandler med næringslivet, også enkeltvis og med ulike bransjer. Da gjøres analyser i forkant og det gjennomføres månedlige oppfølgingsmøter med aktører som har middels til høy feilprosent i sitt deklarasjonsarbeid.

Tolletaten jobber kontinuerlig med små og store forbedringer av Kvoteappen og Toll.no. I 2023 ble tysk lagt til som språk i appen, som nå finnes på bokmål, nynorsk, engelsk og tysk. Der man før kunne fortolke for 2 personer ifm grensekryssing er dette nå utvidet til 5 personer. Toll.no hadde 4 millioner oppslag i 2023. Etaten har i løpet av 2023 utviklet ny visuell profil som ble lansert i januar 2024, samt andre mindre forbedringer i løpet av året.

Ressursbruk

Tiltak til forenkling og veiledning for å gjøre det enklere å etterleve lover og regler har blitt prioritert i 2023. Informasjon og veiledning til både private og næringsliv blir kontinuerlig utviklet og forbedret ved blant annet tilbud til flere nye e-læringskurs for næringslivet og ansatte i Tolletaten.

Tolletaten har prioritert utviklingsarbeid som er rettet mot tidlig og digital informasjonsutveksling og -behandling, samt effektivitet og brukerrettet funksjonalitet gjennom «Digitoll» og «Fremtidens Tollbehandling». Tolletaten har

i 2023 kartlagt manuelle prosesser som det er aktuelt å digitalisere.

Sanksjonsregimet mot Russland har høy prioritet i Tolletaten. Det har vært en betydelig ressursinnsats fra fagmiljøene innen analyse, tollbehandling og saksbehandling inn mot håndhevingen av sanksjonene.

Resultater og måloppnåelse

Hovedmål	Resultatskjema - hovedmål med styringsparametere			Resultat 2023
	Nr SP	Styringsparameter	Ambisjonsnivå 2023	Måloppnåelse
Hovedmål 1 - Det er enkelt og effektivt å etterleve lover og regler for grense- kryssende vareførsel	1.1*	Andel næringsdrivende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk	Referansemåling	13 %
	1.2	Andel næringsdrivende som opplever informasjonsutvekslingen med Tolletaten som effektiv	65-66%	63 %
	1.3*	Andel reisende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk	Referansemåling	18 %
	1.4	Andel varer fristilt ved grensepassering	>13,4-14%	13,0 %

TABELL 6: RESULTATSKJEMA HOVEDMÅL 1

Etaten har i 2023 gjennomført brukerundersøkelser rettet mot henholdsvis næringsdrivende og reisende. Resultatet fra disse undersøkelsene gir indikasjoner på holdninger og oppfatning av etatens innsats og tjenesteleveranse overfor de ulike brukergruppene.

Brukerundersøkelser viser samlet sett at aktørenes opplevelse av informasjonsutveksling med Tolletaten og oppdagelsesrisiko er nærmest likt foregående år.

Det ble i 2023 fristilt færre innførselsdeklarasjoner ved grensepassering enn i 2022. Dette var en forventet utvikling som følge av nye løsninger som ble etablert ifm. innføringen av Digitoll. Det er imidlertid forventet en sterk økning i fristilling ved grensepassering frem til årsskiftet 2024/2025, da ordningen med direktekjøring skal opphøre fra 1. april 2025.

Styringsparameter 1.1: Andel næringsdrivende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk

I 2023 introduserte Tolletaten en ny måling for å bedre forstå næringsdrivendes oppfatning av regelverket. Denne målingen erstattet den tidligere målingen som fokuserte på forståelsen av regelverket for grensekryssende vareførsel. Den nye målingen viste at 13% av de næringsdrivende oppga at de oppfattet det som vanskelig å etterleve det relevante regelverket.

Det er viktig å merke seg at det ble iverksatt flere restriksjoner som følge av krigen i Ukraina gjennom året. I tillegg ble det innført betydelige endringer i regelverket i 2023. Fra 1. januar ble det innført nye lover og forskrifter om vareførsel og tollavgift. Disse endringene kan ha bidratt til oppfatningen av at det er vanskelig å etterleve regelverket.

Tolletaten vil fortsette å arbeide for å gjøre regelverket mer tilgjengelig og forståelig for de næringsdrivende. Målet er å redusere andelen som opplever det som vanskelig å etterleve regelverket, og dermed bidra til enklere og mer effektiv handel over landegrensene.

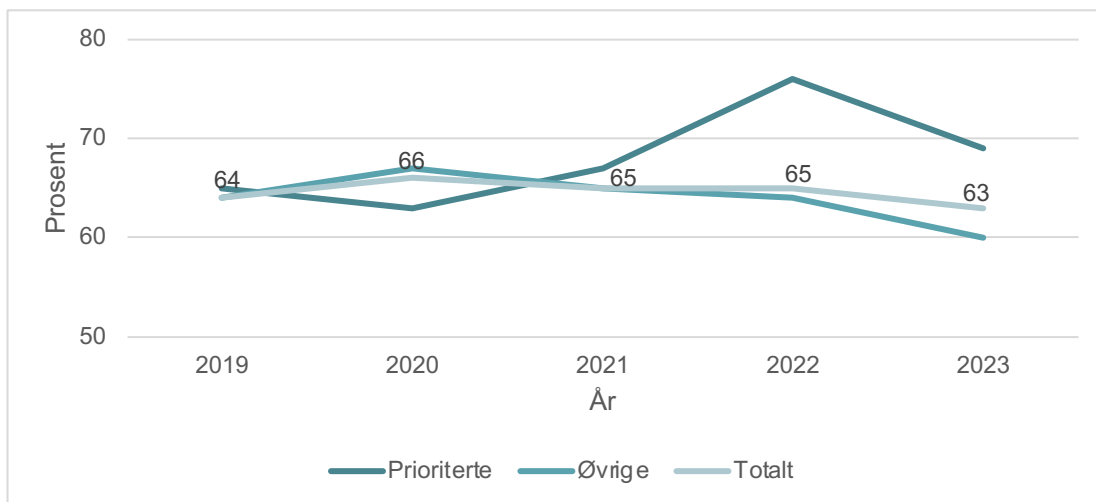
Styringsparameter 1.2: Andel næringsdrivende som opplever informasjonsutvekslingen med Tolletaten som effektiv

Godt over halvparten av bedriftene opplever at informasjonsutvekslingen med Tolletaten er effektiv. Andelen er litt lavere enn tidligere målinger, men endringene er ikke signifikante. De prioriterte næringsdrivende opplever i større grad informasjonsutvekslingen med Tolletaten som effektiv, enn de øvrige virksomhetene.

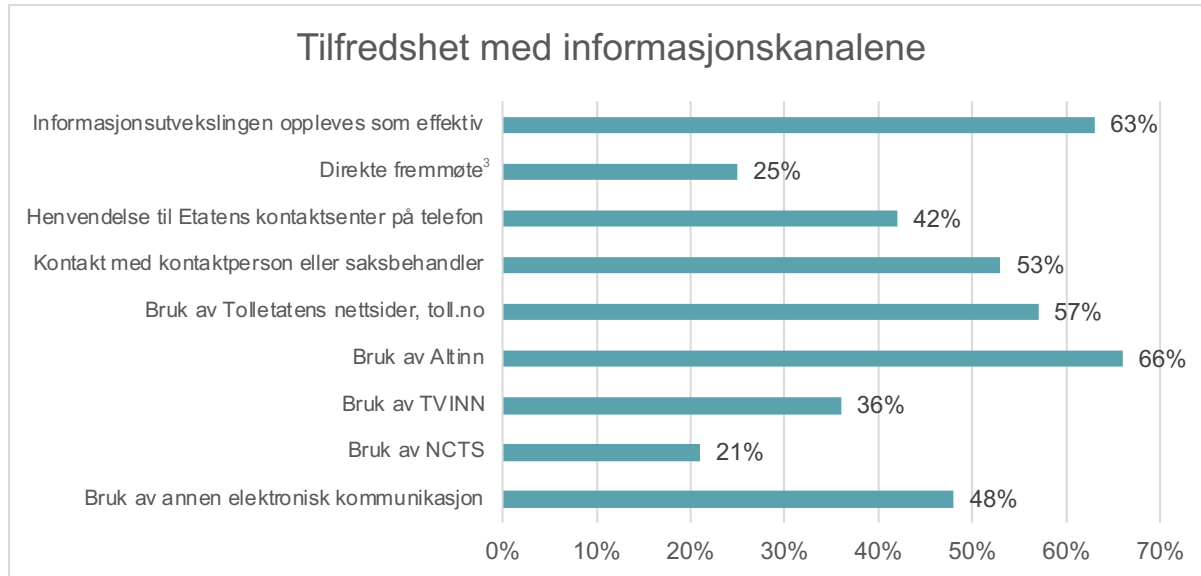
	2019	2020	2021	2022	2023
Andel næringsdrivende som opplever informasjonsutvekslingen med Tolletaten som effektiv	64 %	66 %	65 %	65 %	63 %

TABELL 7: ANDEL NÆRINGSDRIVENDE SOM OPPLEVER INFORMASJONSUTVEKSLINGEN SOM EFFEKTIV

Tolletaten vurderer andelen som opplever informasjonsutveksling som effektiv, som stabil.

FIGUR 3: UTVIKLING AV TILFREDSHET MED INFORMASJONSUTVEKSLINGEN

FIGUR 3: TILFREDSHET MED INFORMASJONSKANALENE

Opplevelsen av de ulike kanalene er illustrert i grafen over. NCTS som scorer lavest på brukertilfredshet er oppgradert i 2023, og skal oppgraderes ytterligere i 2024 og 2025. Sammenlignet med 2022 er det TVINN og NCTS som er de informasjonskanalene i undersøkelsen som har størst

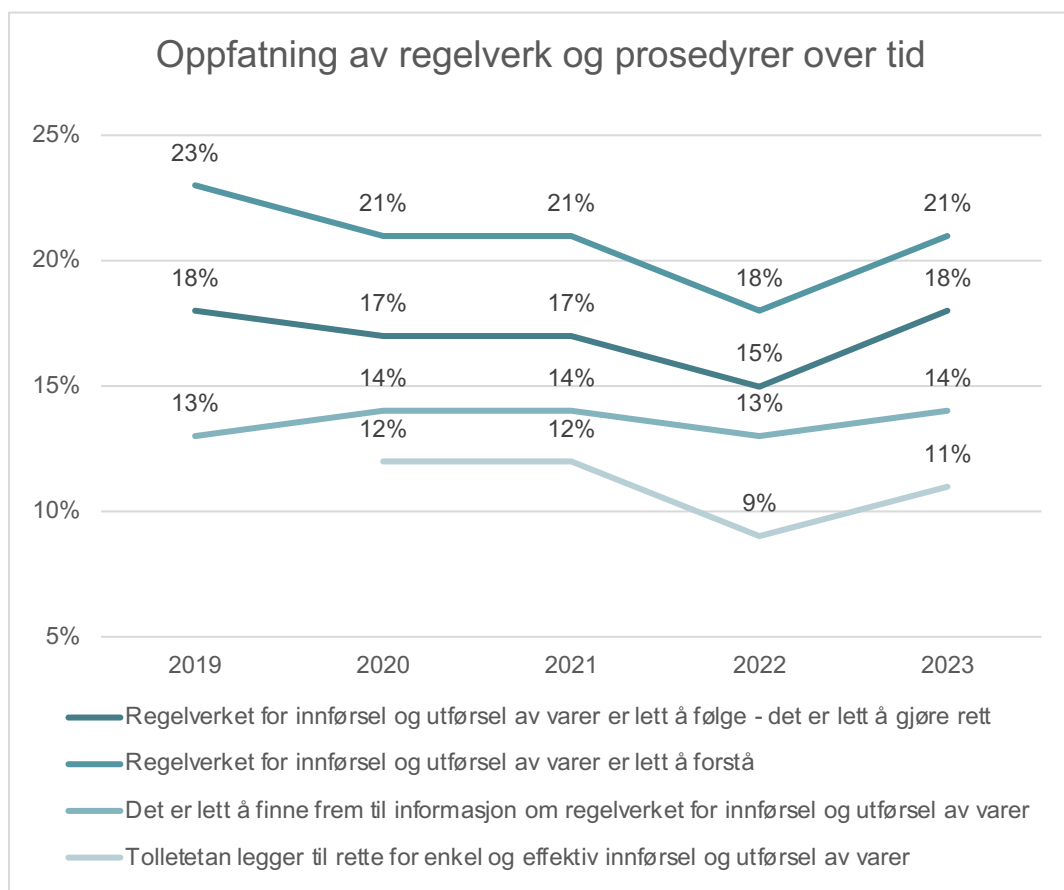
prosentandel økning i tilfredshet, mens direkte fremmøte har hatt størst prosentandel nedgang³. For de øvrige informasjonskanalene er brukertilfredsheten stort sett som tidligere.

³ Det var et relativt lavt antall respondenter i undersøkelsen. Det er derfor ikke mulig å konkludere ift. om nedgangen knyttet til direkte fremmøte er representativ og om dette er en utfordring som må adresseres. Endringer i åpningstider for ekspedisjon og innføring av nasjonale enheter for annen saksbehandling kan muligens ha påvirket opplevelsen av direkte fremmøte.

Styringsparameter 1.3: Andel reisende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk

For dette året er styringsparameteren for regelverkets forståelighet endret fra «Andel reisende som opplever regelverket for grensekryssende vareførsel som forståelig» til «Andel reisende som oppfatter at det er vanskelig å etterleve relevant regelverk». I årets undersøkelse er fokuset på de som oppfatter regelverket som vanskelig å følge og å forstå – altså de som svarer at det er helt eller delvis uenige.

En viktig forutsetning for at det skal være enkelt for reisende å etterleve regelverket er at de forstår hvilke regelverk som gjelder, og at informasjon er lett tilgjengelig. I befolkningsundersøkelsen fremgår det at 18 prosent av respondentene oppfatter at relevant regelverket er vanskelig å følge og forstå.

FIGUR 4: OPPFATNING AV REGELVERK OG PROSEDYRER OVER TID

KvoteAppen har siden 2016 vært vår hovedarena for å kommunisere regler innenfor varer folk flest antas å være interessert i. Regelverket står i appen som gir mulighet for å fortolle alkohol, tobakk og reisegods. I 2023 har den har

blitt lastet ned 335 631 ganger, og det ble innbetalt 65,8 millioner kroner i avgifter ved fortolling via appen .

⁴ Siden 2016 har den blitt lastet ned 1 646 509 ganger og har ført til totale inntekter på 147 30 097 kroner

46 prosent av befolkningen har kjennskap til Kvoteappen, 52 prosent av dem har lastet den ned på mobilen. Blant dem som har benyttet seg av appen, er det et stort flertall (80 prosent), som har benyttet appen for å skaffe seg informasjon om kvoter og regler. 37 prosent har brukt appen til å fortolle varer.

93 prosent av brukerne som benytter appen sier seg enig i at den gjør det enklere å følge reglene for innførsel av varer.

«Ja, kvota er til meg, men det der er en gave»

Det finnes en unnskyldning for alt. Særlig blant reisende som stoppes på grønn sone med for mye i bagasjen. I forbindelse med en sommerkampanje for å øke oppmerksomhet og bruk av Kvoteappen, etterlyste vi unnskyldninger hørt på grensen.

Til tross for at det aldri har vært lettere å gjøre rett i praksis, er verdigrenser og kvoter fortsatt en kilde til usikkerhet og frustrasjon for mange. Kvoteappen skal gi reisende inn til Norge en enkel og tilgjengelig måte å fortolle varene sine på, men trenger økt oppmerksomhet og bruk.

Med en reisevirksomhet som nærmer seg normalnivå etter pandemien, og nedlegging av manuelle fortollingsautomater, så vi derfor et økt behov for å løse flere brukere inn i Kvoteappen. Appen blir et viktig verktøy for å motvirke negative effekter ved færre manuelle fortollingsmuligheter på lokasjoner, uten å binde opp unødvendig ekstra ressurser.

Gjennom å løfte frem de ekte, usannsynlige unnskyldningene Tolletaten har hørt på grensen fra reisende som har blitt stoppet med for mye i bagasjen, ønsket vi å lage kommunikasjon som både underholdt, skapte oppmerksomhet og som kunne leve lenge. Hva finner folk på for å slippe unna skyld og ekstra utgifter? Ganske mye, etter hva vi har hørt.

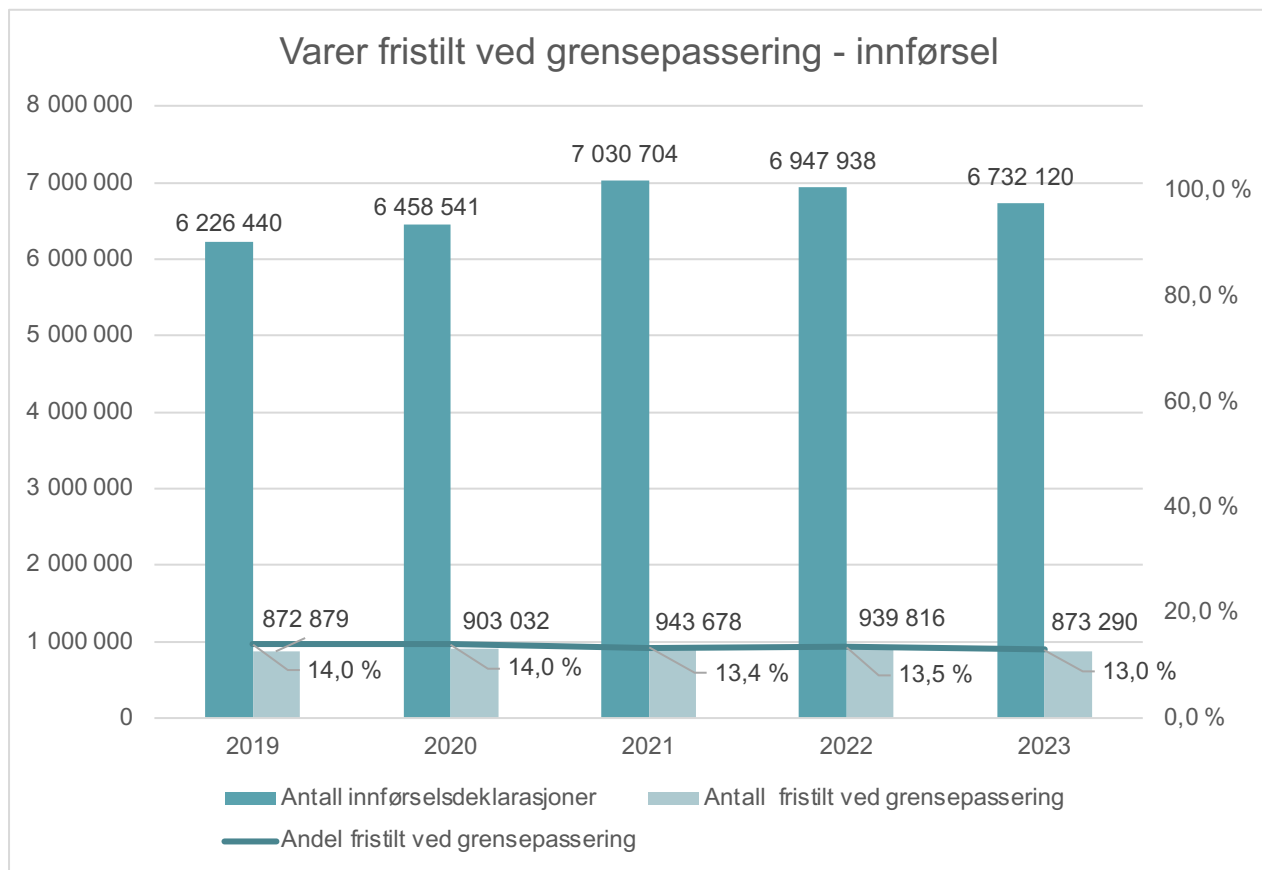

Styringsparameter 1.4: Andel varer fristilt ved grensepassering (deklarasjoner)

Tolletaten tilbyr i dag direktefortolling, det vil si at varene fristilles ved grensepassering under prosedyren «overgang til fri disponering».

Andel varer fristilt ved grensepassering er marginalt lavere enn ambisjonsnivået for 2023. Tolletaten forventer at andel varer fristilt ved grensepassering vil øke betydelig frem til

ordningen med direktekjøringen utfases. Som statistikken under viser, er nedgangen i volumet av varer som fristilles på grensen større enn nedgangen i det totale volumet av deklarasjoner. Det gjør at andelen gikk ned i 2023, selv om volumet som fristilles på grensen er relativt stabilt over de siste årene.

FIGUR 5: ANDEL VARER FRISTILT VED GRENSEPASSERING

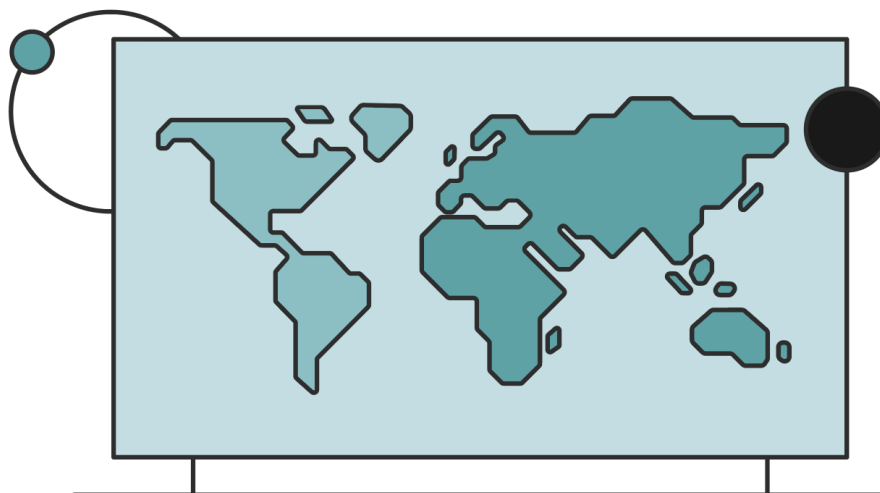

Prioriterte tiltak

Avvikling av overgangsordningen som ble innført ved avviklingen av 350-kronersgrensen og innføringen av VEOC-ordningen

Avviklingen av det midlertidige deklarasjonsunntaket for varer med verdi under 350 kroner ble gjennomført 01. januar 2024 som planlagt. Tolletaten og Skatteetaten har jobbet sammen med å planlegge og gjennomføre avviklingen av 350-kronersgrensen. Det innebærer blant annet krav

til avgivelse av digitale opplysninger, utvidet mulighet for samlefortolling, ny månedsoppgjørordning og forenklinger knyttet til refusjon. Arbeidet har omfattet system- og regelverksendringer, samt bredt informasjonsarbeid herunder dialog med næringslivet. Tolletaten har også bidratt med opplysninger fra den registrerte vareførselen til Skatteetaten for økt etterlevelse av avgifts- og registreringsplikten ved innførsel av varer med lav verdi.

Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt samarbeid er en vesentlig del av Tolletatens virke og bidrar blant annet til internasjonal regelverksutvikling, utveksling av informasjon og heving av kompetanse. Aktiviteten i Tolletatens samarbeid med andre lands tollmyndigheter, bilateralt og via internasjonale organisasjoner, har i 2023 vært høy.

Tolldirektøren ble i juni 2023 valgt som leder – Vice-Chair – av Europaregionen i World Customs Organization (WCO). Som følge av dette har han blant annet ledet regionale diskusjoner om WCO-modernisering og representert Europaregionen i Policy Commission, som er det nest høyeste beslutningsorganet i WCO.

Tolletaten har også bidratt til diskusjoner og regelverksutvikling i flere komiteer, arbeidsgrupper og konvensjoner under WCO. Arbeidet i WCO har også i året som gikk vært preget av et felles ønske om å opprettholde multilateralt tollsamarbeid⁵ på tross av den spente politiske situasjonen som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina.

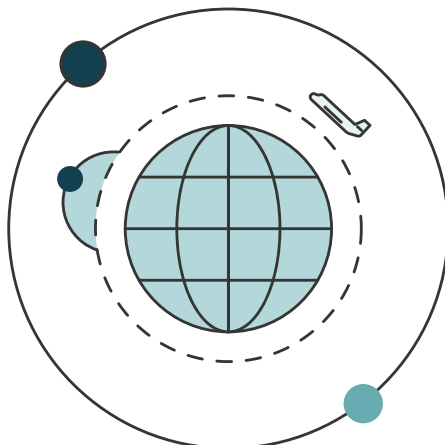
Etaten opplever at beslutninger og endringsprosesser i EU i økende grad får betydning for Tolletatens arbeid. Dette gjelder både tollunionens tollprosesser og EU-regelverk som legger begrensinger på hvilke varer som får adgang til det indre markedet. Tolletaten har i 2023 styrket arbeidet med å følge opp og vurdere EU-rettsakter og andre initiativer fra EU som kan få konsekvenser for Norge på tollområdet, som for eksempel Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) og EUs forslag til tollreform. Tolletatens utsending til Brussel har bidratt til å øke etatens tilgang til informasjon og diskusjonsflater i denne forbindelse. Etatens strategiske innsats på dette området vil fortsette i 2024.

Tolletaten har i 2023 vært talsperson for Norge og EFTA-landene⁶ i forhandlinger om opprinnelsesregler og handelsfasilitering i frihandelsavtaler med India, Malaysia, Thailand, Vietnam, Kosovo samt i reforhandlinger med Chile. Det har også blitt avholdt komitémøter under avtalene med landene i Samarbeidsrådet for Gulfstatene⁷ og Tyrkia.

⁵ WCO er et teknisk organ hvor landenes tollmyndigheter møtes. Det er ikke et organ hvor politiske representanter for landene deltar.

⁶ Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) består av de fire medlemsstatene Island, Liechtenstein, Norge og Sveits. Norge forhandler i hovedsak om frihandelsavtaler sammen med de andre Efta-statene.

⁷ Medlemmene i Samarbeidsrådet for Gulfstatene – Gulf Cooperation Council (GCC) - er Bahrain, Saudi-Arabia, Qatar, Kuwait, Oman og de Forente Arabiske Emirater.

Norge er gjennom WTO-avtalen pålagt å ha en nasjonal komité for blant annet å fjerne unødige hindringer for vareflyten. Tolletatenleder og ivaretar sekretariatsfunksjonen til denne Handelsfasiliteringskomitéen. Det ble gjennomført to møter i komitéen i 2023. Det ble også avholdt møte i den nyopprettede underkomitéen til Handelsfasiliteringskomitéen som omhandlet utnyttelse av frihandelsavtalene. Informasjonen som danner grunnlag for diskusjonen, var en spørreundersøkelse blant norske eksportbedrifter og speditører som ble gjennomført i samarbeid med Nærings- og Fiskeridepartementet og Innovasjon Norge våren 2023.

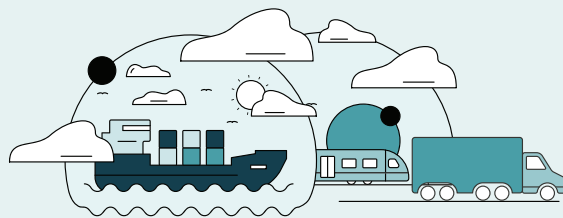
Tolletaten har fortsatt arbeidet med å analysere næringslivets bruk av frihandelsavtalene, både gjennom analyser av preferanseutnyttelse, dialog med bedrifter, og en nasjonal spørreundersøkelse utført i samarbeid med NFD og Innovasjon Norge. Etatens mål er å sørge for god kunnskap i næringslivet om de mulighetene som avtalene gir, men også utarbeide best mulige norske forhandlingsposisjoner. I samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet og Innovasjon Norge jobber Tolletaten med å følge opp resultatene fra spørreundersøkelsen. I 2023 publiserte Tolletaten blant annet et eget e-læringskurs på

området som et tiltak for å øke kunnskapen i næringslivet. I samarbeid med Den norske ambassaden i Katmandu og med støtte fra Norad arrangerte Tolletaten i september 2023 et seminar for nepalske eksportører om den norske GSP-ordningen⁸ for å øke oppmerksomheten om muligheten for å eksportere varer tollfritt til Norge. Tilsvarende seminar i andre utviklingsland har vist økning i importen til Norge, noe som er med på å skape arbeidsplasser og styrke økonomien i spesielt de minst utviklede u-landene.

Samarbeid med andre lands tollmyndigheter er også en del av etatens oppgaveløsning når det gjelder etterretning og praktisk grensekontroll. Tolletaten benytter seg av organisasjoner og nettverk for informasjonsutveksling og tollsamarbeid over landegrensene. Blant annet har etaten en liaison ved den norske Europol-desken i Haag, og deltar i et nordisk liaison-nettverk i samarbeid med politiet og andre nordiske toll- og politimyndigheter (Politi- og Toll i Norden). 2023 har igjen vist oss at slikt samarbeid gir verdifull informasjon som har ført til konkrete beslag.

⁸ GSP er forkortelse for "Generalized System of Preferences for goods imported from developing countries". Det norske GSP-systemet gir muligheter for import av varer tollfritt eller til nedsatt toll fra utviklingsland til Norge. Dette kalles at et land har GSP-preferanse.

Hovedmål 2: Aktørene i vareførselen oppfatter risikoen ved å ikke etterleve som høy

Ved å motvirke ulovlig vareførsel bidrar Tolletaten til rettferdige konkurransevilkår for næringsdrivende, og et trygt og bærekraftig samfunn. Gjennom å forhindre ulovlig innførsel av for eksempel narkotika, alkohol og restriksjonsbelagte varer spares samfunnet for økonomiske og sosiale kostnader ved at disse varene ikke blir distribuert til brukerne. Tolletaten spiller også en viktig rolle i håndhevelsen av sanksjonsregimet overfor Russland og Belarus.

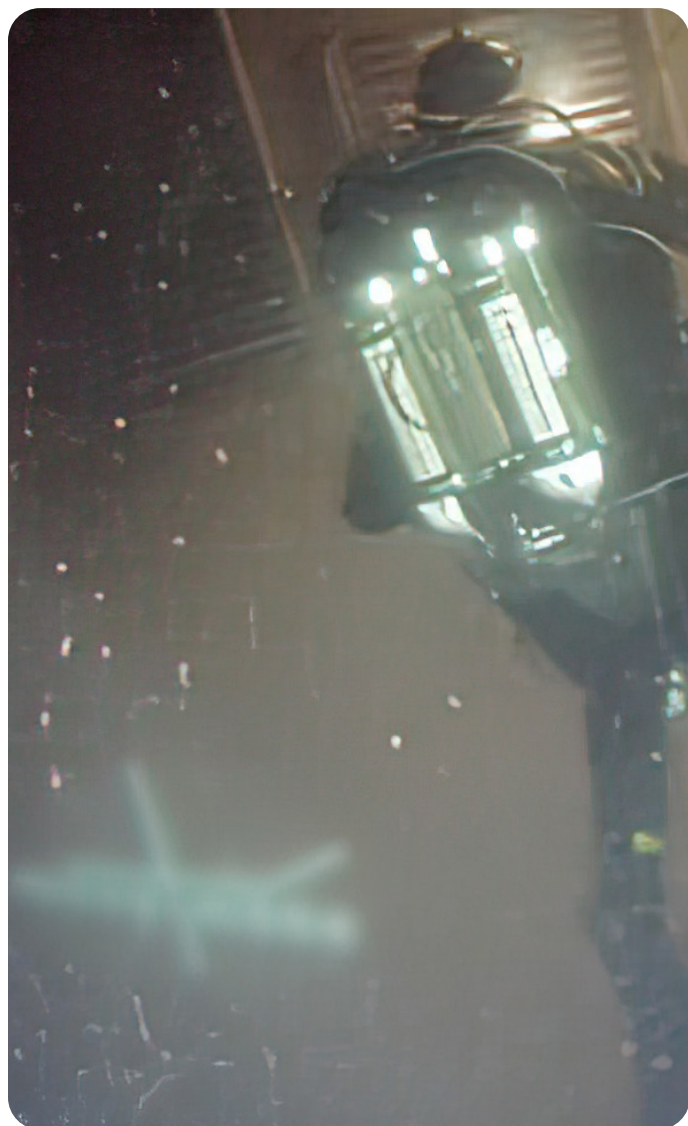
Den grensekryssende trafikken har økt og er nå på nivået før pandemien for alle trafikkstrømmer med unntak av internasjonal flytrafikk som fortsatt ligger noe lavere enn i 2019. Tolletaten har gjort rekordbeslag av kokain i 2023, samt sett en kraftig økning i beslag av cannabis i post og kurersendinger. Flere av etatens store beslag i 2023 er gjort gjennom god samhandling internt i etaten og med samarbeidende myndigheter. Dette gjelder blant annet det første store kokainbeslaget i banankasser i Oslo og forsøket på smugling under vann av kokain som ble stoppet på Husnes i Vestland fylke.

«Det største kokainbeslaget noensinne på Vestlandet»

Den 13. april 2023 ble det beslaglagt 150 kilo kokain som hadde vært festet til skroget på et lastefartøy som ankom Husnes og som deretter hadde blitt fjernet mens skipet lå til kai. Tolletaten hadde ifm. en tollkontroll et annet sted i landet fått mistanke på grunn av kjente modus og indikasjoner. I et samspill mellom lokale og sentrale enheter i etaten, og med politiet, ble mistanken fulgt opp. Selve beslaget kom til etter et godt samarbeid mellom Tolletaten, Kystvakten og politiet.

Tolletaten har gjennom flere år hatt oppmerksomhet på kontroll av skip fra Sør-Amerika. Risikovurderingen er i stor grad knyttet til at dette er avsenderland som ligger nært der produksjon av narkotika finner sted. Det har lenge vært mistanke som tilsier at større fartøy kan benyttes til å frakte narkotika under vannlinjen. Denne ekstra lasten er ofte ukjent for mannskapet om bord i fartøyet.

Innførsel av kokain via lasteskip og containere er en økende trussel, som også EU har aktualisert gjennom sin nye strategi for å bekjempe narkotikasmugling via europeiske havner som ble lansert i oktober 2023. Denne har fokus spesielt på kokainsmugling på grunn av historisk høye beslag de siste årene, og inkluderer tiltak som etablering av et europeisk samarbeidsforum for europeiske havner, medlemsland og private selskaper, prioritering av tollkontroller i europeiske havner, satsning på anskaffelse av nye skannere og implementering av andre sikkerhetstiltak for å motvirke infiltrering av kriminelle nettverk i logistikkbransjen. Norge er som kjent del av Schengens yttergrenser, men ikke en del av EUs strategiske satsning. Dersom det ikke også satses på Tolletatens kontrollnivå i Norge for å møte denne trusselen, øker sannsynligheten for at Norge kan bli mer attraktivt som transitland for kokainsmugling.

Det har også vært en økning i beslag av svært kraftige og farlige syntetiske opioider. I 2023 har etaten sett en ytterligere økning i antall voldsprodukter som er beslaglagt og det har også vært stor økning i beslag av piratkopierte varer.

«Norgeshistoriens største beslag av falske merkevarer»

Piratkopierte varer høres kanskje harmløst ut for mange. Realiteten er at piratkopiering er en trussel både mot den enkelte og mot næringslivet, mot innovasjonsevnen og mot ærlige arbeidsplasser.

I juni 2023 ble det avdekket i underkant av 135 000 falske sko av merkevareren SWIMS. Sendingene var fordelt på totalt 20 containere.

«Hadde ikke disse skoene blitt stoppet, ville det vært svært ødeleggende for oss. Dersom skoene hadde vært ekte, ville den totale utsalgsverdien vært på 189 millioner kroner, så det er klart at dette hadde hatt store konsekvenser for bedriften vår», sier office manager Tonje Espinoza i SWIMS Norge.

Tolletaten har sett en gradvis økning i tilbakehold av falske varer etter pandemien, hvor antall tilbakehold har steget hvert år de siste årene. Det er primært klær, sko og luksusvarer etaten tilbakeholder mest av.

Piratkopiering berører både næringsliv og forbruker, og har negative ringvirkninger for samfunnsøkonomien, arbeidsplasser, sikkerhet og miljø. For den enkelte kan piratkopier også være direkte farlige. Farlige kjemikalier, kvelning, elektrisk støt og brann er bare noen av farene man utsetter seg for dersom man kjøper falske varer. Risikoen er også stor for at man finansierer alvorlig organisert kriminalitet.

Ressursbruk

Ressurssituasjonen for etatens kontrollkapasiteter har også i 2023 vært utfordrende. Kapasiteten til å gjennomføre kontrolloppgaver er betydelig redusert fra 2019, noe som også gjenspeiles i resultatutviklingen for hovedmålet.

Bemanningssituasjonen i grensekontrollen var også i 2023 utfordrende, selv om etaten gjennom nyrekruttering, med påfølgende seks måneders intensiv tollfaglig opplæring, har klart å til dels stabilisere den negative utviklingen i bemanningsnivå. Det er viktig for etaten å gi nye ansatte god opplæring i etatens ansvarsområder for slik å sikre kvalitet i tjenesteutførelsen. Sammen med gjennomføring av praksis for studentene på bachelorstudiet og generelt økt behov for nødvendige kompetansetiltak, representerer dette et ressurskrevende kompetansearbeid for etaten som også binder opp kapasitet.

Gjennom hele 2023 har etaten prioritert ressurser til kontroll av sanksjonsregimet mot Russland, herunder kontroll med russiske fiskefartøy i Troms og Finnmark, kontroll av tolldeklarasjoner og tollager. Dette er viktige områder å føre kontroll med, samtidig som disse kontrollene i mindre grad avdekker overtredelser som registreres i statistikken som beslag og alvorlige overtredelser.

I april 2023 startet arbeidet med å skifte ut den stasjonære kjøretøy-/godskanneren på Svinesund. For å sikre

skannkapasitet på den mest trafikkerte grenseovergangen har etaten omprioritert kapasitet ved ukentlig rotasjon av etatens tre mobile skannere til Svinesund. Dette har svekket kontrollevnen i andre deler av landet som har fått redusert skannerkapasitet. Det ble vurdert som uforsvarlig å la være å fornye denne skanneren på Norges største grenseovergang. I fravær av særskilt bevilgning over statsbudsjettet er utskiftning finansiert gjennom kutt i andre driftsområder i etaten på post 01. Etaten har også i 2023 prioritert nasjonal harmonisering av kontrollfaglig metodeutvikling og sertifisering, samt samarbeid med nordiske lands tollmyndigheter. Nye prosesstyringsløsninger og versjonsutviklinger av digitale verktøy til kontrollen er også prioritert igjennom året. Samlet sett er utviklingsarbeid mv. i mange paralleller ressurskrevende, og har derfor også medvirket til at det har vært færre ansatte i utøvende grensekontroll.

Disse tre faktorene, samt at ekspedisjon er en prioritert tjeneste, har medført at kapasiteten til kontroll på grenseovergangene har vært redusert i 2023. Dette har i perioder med høyt sykefravær og ferieavvikling medført utfordringer med å opprettholde ønsket kontrolldekning på tollstedene. Utfordringene har vært størst på tollsteder som har døgnåpent.

Resultater og måloppnåelse

Resultatene for samlet antall avdekkede overtredelser er bedre enn ambisjonen, mens det for antall avdekkede alvorlige overtredelser er i tråd med ambisjonsnivået. Samlet vurdering for hovedmålet er at resultatene i 2023 er tilfredsstillende.

Hovedmål	Resultatskjema - hovedmål med styringsparametere			Resultat 2023
	Nr SP	Styringsparameter	Ambisjonsnivå 2023	Måloppnåelse
Hovedmål 2 - Aktørene i vareførselen oppfatter risikoen ved å ikke etterleve som høy	2.1	Oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringsdrivende ved uriktig deklarerings	3.6-3.7	3.6
	2.2	Oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende	3.0-3.4	3.2
	2.3	Antall alvorlige overtredelser avdekket	377-463	407
	2.4	Samlet antall overtredelser avdekket	21 500	30 281
	2.5	Tolletatens samlede beslag	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende
	2.6	Beslagenes gjennomsnittsstørrelse	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende
	2.7	Andel kontroller basert på etterretning	Referansemåling	10 %

TABELL 8: RESULTATSKJEMA HOVEDMÅL 2

Oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringsdrivende ved uriktig deklarerings måles gjennom brukerundersøkelsen rettet mot virksomheter. Innbyggerundersøkelsen måler oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende for seks ulike transportformer.

En høy oppfattet oppdagelsesrisiko kombinert med hensiktsmessige sanksjoneringsformer, bidrar til at aktørene i større grad velger å etterleve regelverk og prosedyrer. Både oppfatning av sannsynlighet for avdekking og avskrekkende konsekvenser må være til stede.

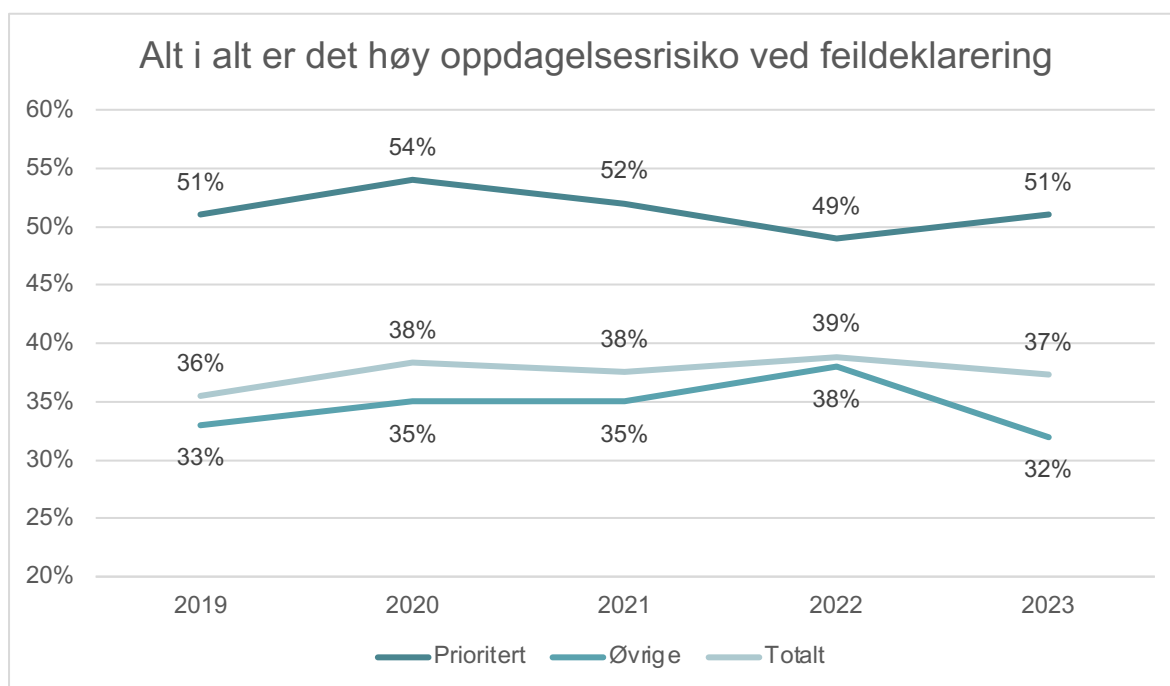
SP 2.1 Oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringsdrivende ved uriktig deklarerings

Utviklingen av oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringsdrivende har vært stabilt de siste årene og måles som et vektet gjennomsnitt på en skala fra 1-5.

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringslivet</i>	3.6	3.7	3.7	3.7	3.6

Oppfattet oppdagelsesrisiko blant næringslivet ved uriktig deklarerings er i henhold til ambisjonsnivåer for Tolletaten. De prioriterte næringsdrivende mener i større grad at det alt i alt er høy oppdagelsesrisiko ved feildeklarerings. Blant de øvrige virksomhetene er det for 2023 færre enn i tidligere år som oppgir at de opplever at det er høy oppdagelsesrisiko ved feildeklarerings. Denne nedgangen er signifikant fra 2022.

Færre oppgir også at de kjenner til konsekvensene dersom Tolletaten avdekker at de bevisst feildeklarerer.

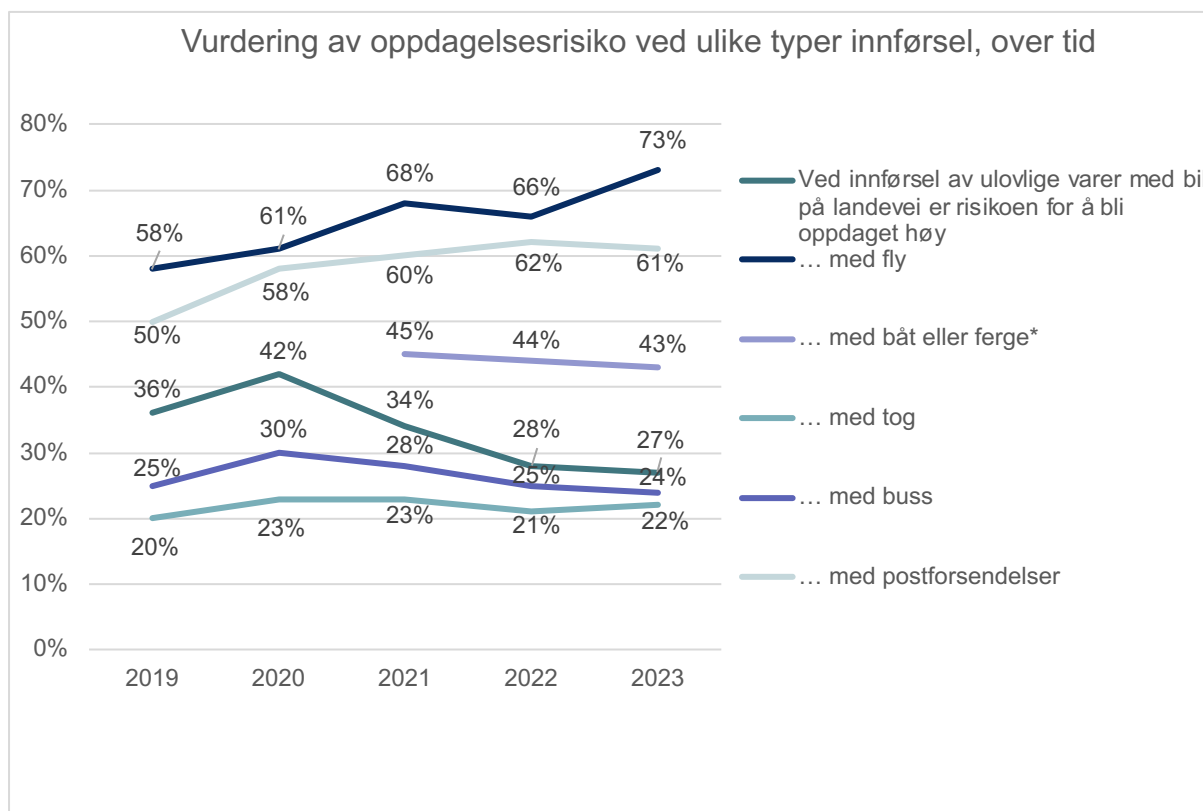
FIGUR 6: OPPFATTET OPPDAGELSESRISIKO VED FEILDEKLARERING

SP 2.2 Oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende

Oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende er på nivå med resultatet i 2022 med unntak for reisende med fly. For reisende med fly er det en økning i oppfattet oppdagelsesrisiko sammenlignet med resultatet i 2022, og dette har vært en trend siden 2019. TV-serien Toll antas å ha bidratt til publikums oppfatning av oppdagelsesrisiko.

	2019	2020	2021	2022	2023
Oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende	3,2	3,4	3,5	3,3	3,2

Utviklingen i oppfattet oppdagelsesrisiko blant reisende måles som et vektet gjennomsnitt på en skala fra 1-5.

*Før 2021 var formuleringen annerledes, derfor er resultater fra før det ekskludert. Resultater viser andel respondenter som har svart med helt eller delvis enig.

FIGUR 7: VURDERING AV OPPDAGELSESRIKIDEN VED ULIKE TYPER INNFØRSEL

Fra 2019 viser målingene en positiv utvikling i oppfattet oppdagelsesrisiko ved innførsel av ulovlige varer med fly og post, mens de viser en negativ utvikling for «bil på

landevei». For de øvrige transportformene er resultatene i måleperioden stabile.

SP 2.3 Antall alvorlige overtredelser avdekket

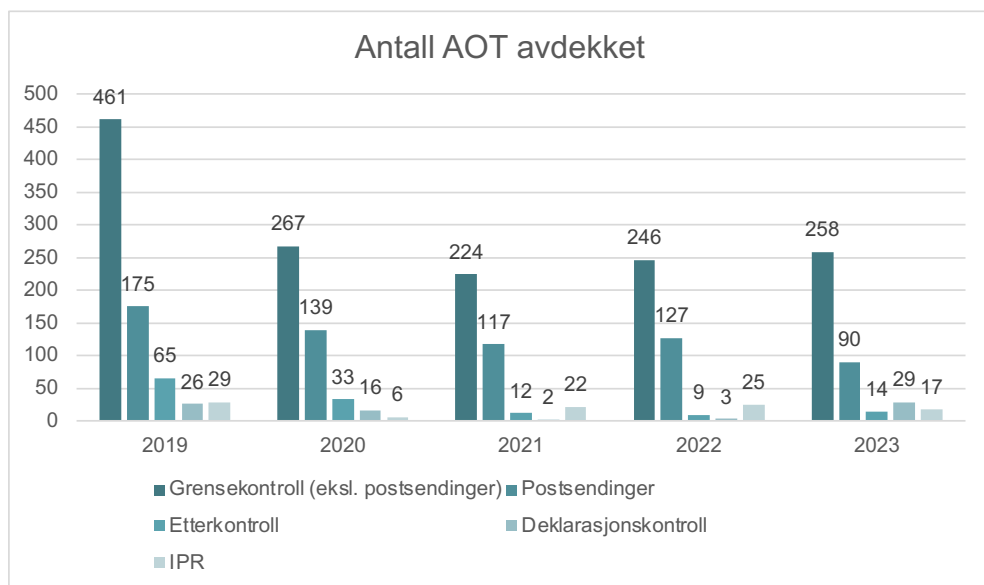
Alvorlige overtredelser (AOT) er en intern registrering basert på definerte varegrupper og mengder. Når det både kommer nye ulovlige varer og de også kommer i nye former og styrkegrader vil de derfor ikke bli registrert i etatens systemer som alvorlige overtredelser. En evaluering av hensiktsmessigheten og innretningen på AOT-registrering er planlagt i 2024. Gitt at store beslag teller likt med mindre beslag, og etatens bidrag til andre etaters beslag ikke telles med, er det grunn til å tro at AOT slik det brukes som

indikator i dag ikke godt nok reflekterer etatens bidrag til måloppnåelse.

I 2023 har Tolletaten avdekket totalt 407 alvorlige overtredelser mens ambisjonsnivået basert på tidligere års resultater var satt til 377- 463. Resultatene er på nivå med ambisjonsnivået for året. Resultatene fordeler seg som vist i tabellen under:

	2019	2020	2021	2022	2023
Grensekontroll (ekskl. postsendinger)	461	267	224	246	258
Postsendinger	175	139	117	127	90
Etterkontroll	65	33	12	9	14
Deklarasjonskontroll	26	16	2	3	29
IPR ⁷	29	6	22	25	17

TABELL 9: ANTALL ALVORLIGE OVERTREDELSER AVDEKKET

FIGUR 8: ANTALL AOT AVDEKKET

Resultatene for AOTer i grensekontrollen er som forventet, gitt etatens lavere kontrollkapasitet de siste årene. Selv om trafikken stort sett er oppe på samme nivå som før pandemien er antall AOTer lavere enn før pandemien.

Nedgangen i kontrollnivå har en rekke bakenforliggende årsaker, men antas særlig å bero på redusert kontrollkapasitet. Det er et mangfold av faktorer, både eksterne og interne, som påvirker dette, herunder årsverk til disposisjon for løpende operativ evne, erfaringen til de tilgjengelige årsverkene og tilgjengelige verktøy, der alle faktorene har bidratt til å trekke kapasiteten ned de siste årene.

I registrert vareførsel er antall alvorlige overtredelser avdekket i deklarasjons- og etterkontroll høyere enn ambisjonen for 2023. Dette skyldes et høyt antall alvorlige brudd på forbudet i sanksjoneringsforskriften ved eksport av varer til Russland og eksportkontrollregelverket. Det er levert 18 anmeldelser til PST i 2023 for brudd på sanksjoner mot Russland eller eksportregelverket av strategiske varer.. På grunn av omprioritering av ressurser fra kontroll til prioriterte utviklingsprosjekter ble det gjennomført færre etterkontroller enn før pandemien. Resultatet av dette er at antall alvorlige overtredelser avdekket i etterkontrollen i 2023 er lavere enn i 2019.

SP 2.4 Samlet antall overtredelser avdekket

Tolletaten har i grensekontrollen og kontroll i den registrerte vareførselen avdekket til sammen 30 281 overtredelser i 2023, mot et ambisjonsnivå på 21 500. Med overtredelser menes både overtredelser som det sanksjoneres mot, og avvik som utløser annen virkemiddelbruk. Det skiller mellom avdekkede overtredelser i grensekontrollen og i den registrerte vareførselen.

Det samlede antall overtredelser som er avdekket i kontrollen, følger tett utviklingen i antall kontroller. Det er

en klar sammenheng mellom antall kontroller og antall avdekkede overtredelser. Selv om kontrollkapasiteten har vært noe redusert i 2023, jf. tidligere omtale, har den pågående rekrutteringen av nye tollfaglige medarbeidere bidratt positivt til kontrollinnsatsen i 2023, spesielt innen kontroll av reisende. Kontroll av reisende er en godt egnet kontrolltype for de nye tollfaglige medarbeiderne, og dette er en viktig del av opplæringen.

	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt antall kontroller i grensekontrollen og postkontrollen	225 169	137 384	129 427	162 618	197 253
Totalt antall avdekkede overtredelser	33 418	23 113	21 062	25 651	30 281
Reisende	16 033	6 382	5 546	10 029	16 455
Gods/kurer	636	622	737	542	1 219
Transportmiddel	7 552	3 951	3 901	1 993	733
Postsendinger	9 197	12 158	10 878	13 087	11 454
Deklarasjons- og etterkontroll	N/A	N/A	N/A	N/A	420 ⁹

TABELL 10: TOTALT ANTALL KONTROLLER I GRENSEKONTROLLEN OG POSTKONTROLLEN

Det er registrert 420 sanksjonerbare overtredelser i deklarasjons- og etterkontroll av den registrerte vareførsel. Dette omfatter anmeldelser, illeggelse av overtredelsesgebyr eller tilleggstollavgift. Definisjonen for overtredelser avdekket i deklarasjons- og etterkontroll ble endret fra 2023. Det finnes derfor ikke valide tallstørrelser fra tidligere år, men det antas at antallet sanksjonerte overtredelser er minst på samme nivå som 2022.

Etaten vurderer resultatene for denne styringsparameteren som tilfredsstillende.

I grensekontrollen har det vært en registrert økning i totalt antall kontroller sammenlignet med fjoråret. Treffprosenten er på nivå med tidligere år.

	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt antall kontroller i grensekontrollen og postkontrollen	225 169	137 384	129 427	162 618	197 253
Treffprosent	15 %	17 %	16 %	16 %	15 %

TABELL 11: ANTALL KONTROLLER OG TREFFPROSENT I GRENSEKONTROLLEN

I 2022 innførte etaten et nytt kontrollstøtteverktøy hvor registrering av kontroller med positive og negative utfall har hatt en løpende utvikling. Samtidig som registrering av kontroller forenkles pågår det fortsatt endringer i innslag for hva som er registreringspliktig kontroll. I tillegg har det i 2023 blitt utviklet løsninger for integrert forenklet forelegg og ID-skanning med stegvis utrulling til operative mannskaper. Som en følge av disse endringene rundt

registrering av treff anser etaten fremdeles at grunnlaget er svakt for å vurdere treffprosent som et pålitelig uttrykk for kvaliteten i objektutvelgelse, selv om treffprosenten i seg selv ligger på nivå med tidligere år. Det er grunn til å anta at statistikk fra tidligere år kan inneholde underrapportering av kontroller uten funn. I 2023 har det pågått arbeid med å standardisere praksis for registrering av kontroller.

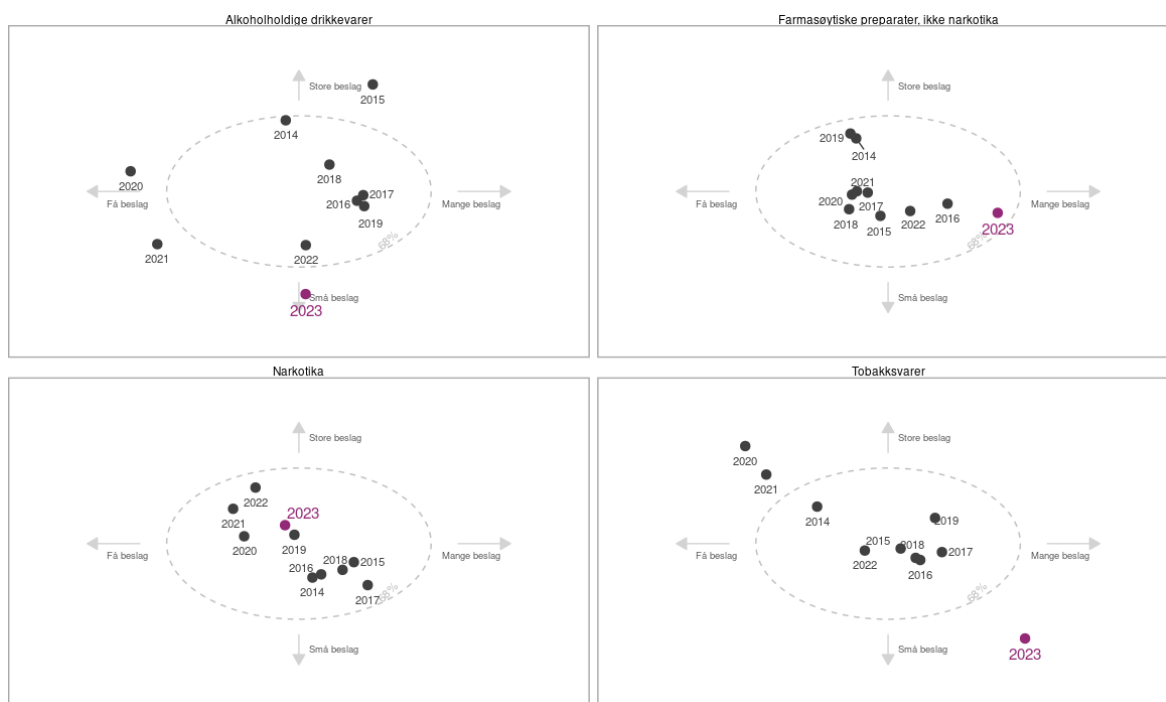
⁹Tidligere år ble det rapportert både sanksjonerbare overtredelser og feil/avvik som ikke medførte noen sanksjoner. Fra og med 2023 rapporteres kun overtredelser som kan sanksjoneres.

SP 2.5 Tolletatens samlede beslag og SP 2.6 Beslagenes gjennomsnittstørrelse

Disse to styringsparameterne vurderes samlet sett.

Grafikken over viser hvordan etatens beslag for 2023 er sammenlignet med tidligere år, når man ser størrelse og mengde i sammenheng. Sentrum representerer et

gjennomsnitt og de rosa prikkene viser resultatet for 2023 for ulike utvalgte varegrupper. For detaljer om beslagstallene for de ulike varegruppene vises det til vedlegg 4 til årsrapporten, Beslagsstatistikk.

FIGUR 9: SAMLEDE BESLAG OG BESLAGENES GJENNOMSNITTMENGDE

For alkohol og tobakk ser vi at det er små beslag som er hovedregelen, men også at antallet tobakksbeslag er høyere enn tidligere år. Dette er et bilde som også gjelder for fauna og samlekategoriene andre varer. Økningen i antall beslag av tobakksvarer i 2023 antas å ha sammenheng med at bestemmelsene om avgiftsfri kvote for innførsel av tobakksvarer som reisegods ble endret fra 1.januar i 2023.

For farmasøytiske preparater som varegruppe ser vi at mengdene er stabilt lave. Antallet beslag har imidlertid økt betydelig, spesielt for ulike typer dopingmidler og andre farmasøytiske preparater.

For narkotika i stort er utviklingen relativt stabil, men med litt større beslag. Gjennomsnittstørrelsen på beslagene av

amfetamin, hallusinogener, heroin og kokain har gått opp i 2023. Dette gjelder spesielt kokain grunnet flere store beslag av kokain skjult i banankasser og på frakteskip. For marihuana har antallet beslag vært stabilt i flere år, men etter 2-3 år med store beslag er det nå en økning i små og mellomstore beslag i forsendelser fra land som har legalisert stoffet som preger bildet. Også dette er en utvikling som kan ha påvirket antall registrert alvorlige overtredelser. Beslagene av tørket khat har gått noe ned de siste to årene, mens beslagenes størrelse er omtrent som før. Årsaken til denne reduksjonen er ukjent.

Tolletaten vurderer samlet sett resultatene for styringsparameterne som tilfredsstillende.

SP 2.7 Andel kontroller basert på etterretning

Denne styringsparameteren er ny i 2023 og skal belyse etatens satsning på etterretningsområdet og investering i Treff. Ønsket hensikt med parameteren er å belyse etatens bruk av verktøy, kunnskap og analyse som beslutningsgrunnlag for målrettet kontroll gjennomført i grensekontrollen, og hvor godt verktøyene for målrettet kontroll bidrar til måloppnåelse for hovedmålet. For 2023 ble det registrert at 10 prosent av etatens kontroller var basert på etterretning.

Målingen skjer på bakgrunn av hvor mange kontroller i etatens kontrollstøtteverktøy som er registrert med kontrollårsakene etterretning, ANPR-alarmliste, risikovurdering eller anmodning. Samtidig som dette er det første året etaten måler andelen kontroller basert på etterretning, utvikles kontrollstøtteverktøyet og nye brukere læres opp. Det er derfor etatens vurdering at det er sannsynlig at andelen kontroller basert på etterretning reelt sett var høyere enn det som er registrert i 2023. Etaten har behov for å følge denne utviklingen over noe tid før man kan vurdere om de gir et riktig bilde. Tolletaten vil jobbe videre med å kvalitetssikre målingene i 2024.

Elektronisk nærvær ved alle landeveis grenseoverganger

Tolletaten har fulgt opp evalueringen av ANPR, med særlig fokus på de anbefalinger som ble gitt om videre regelverksutvikling for å kunne nyttiggjøre potensialet i ANPR-systemet bedre. Dette arbeidet vil fortsette i 2024.

Oppdrag fra FIN av 28.02. om «oppfølging av sluttevaluering av ANPR – vurdering av rammene for testing og bruk av triggere/sensorer» er svart ut, og FIN har kvittert ut og tiltrådt vurderinger og konklusjon.

Bidra til etterlevelse av eksportkontrollregelverket og sanksjonsregelverket

Situasjonen til dette prioriterte tiltaket vurderes som tilfredsstillende. Tolletaten ble i revidert nasjonalbudsjett i juni 2023 kompensert for de ekstra oppgavene dette har medført, og etaten har nå styrket sin permanente tilstedeværelse i Troms og Finnmark. Oppdraget er fremdeles krevende ift personellressurser, både når det gjelder analyse og kontroll. Dette er løst gjennom omdisponeringer av personellressurser og nedprioritering av andre oppgaver.

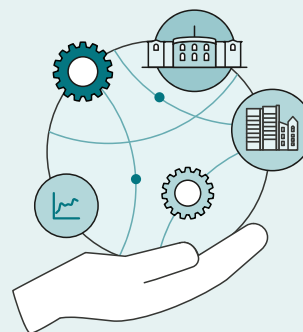
Håndteringen av sanksjonsregelverket fordrer et godt tverretatlig samarbeid. Tolletaten inngår som fast medlem i en tverretatlig møteserie med UD, PST og Forsvaret. I tillegg har Tolletaten bilaterale møter med UDs juridiske miljø om sanksjonsregelverket, samt egne bilaterale møter med UD innen eksportkontroll av forsvarsmateriell og strategiske varer.

Dokumentkontroll og fysisk kontroll på lager avdekker relativt hyppig varer som er omfattet av sanksjonsregelverket.

Disse varene blir nektet utført og returnert til selger. Noe av dette skyldes manglende kunnskap og kompetanse hos selger og/eller tollrepresentant. Det brukes derfor betydelige ressurser på veiledning i deklarasjonsfasen og etaten avholder også seminarer for å forbedre kompetansen til næringsliv og involverte parter. Andre avdekkede forhold vurderes som mer bevisst forsøk på å omgå sanksjonsregelverket, og disse anmeldes til PST.

Siden oppstart i oktober 2022 er kontrollandelen på de russiske fiskefartøyene 98,4 prosent. I 2023 ble 99,4 prosent av russiske fiskefartøy kontrollert. Fra februar 2023 har andelen kontrollerte fiskefartøy vært 100%.

Hovedmål 3: Tolletaten støtter opp under virksomheten til andre myndigheter

Tolletaten ivaretar andre myndigheters interesser når det gjelder grensekryssende vareførsel, noe som er ressursbesparende for samfunnet. Tolletaten ønsker å videreutvikle denne type helhetlig og koordinert grenseforvaltning gjennom å være regelverkseiernes viktigste kunnskapskilde for å forstå den grensekryssende vareførselen¹⁰.

I tillegg skal Tolletatens brukere i størst mulig grad kunne forholde seg til én myndighet for å få utført sine forretninger og overholdt sine forpliktelser ved grensekryssende vareførsel.

For å kunne oppfylle dette må Tolletaten være en utpreget samarbeidsetat. Etaten har ansvar for grensekryssende vareførsel og forvalter regelverk på grensen på vegne av 19 andre statlige myndigheter. Etaten har i tillegg kontrollsamarbeid med en rekke andre myndigheter, og har til sammen inngått 26 samarbeidsavtaler. Samarbeidsavtalene revideres jevnlig, og nye samarbeidsavtaler er under planlegging.

Regelbrudd som avdekkes av Tolletaten, og som er knyttet til andre myndigheters regelverk, har i 2023 vært i søkelyset for å optimalisere muligheter for sanksjonering, inndragning og destruksjon. Arbeidet fortsetter i 2024.

Tolletaten har i 2023 gjennomført 12 etatsledermøter med samarbeidende aktører.

I forkant av disse møtene vurderes behovet for å revidere eksisterende samarbeidsavtaler, og informasjonsdeling

er et tema som er spesielt i fokus. Samarbeidet mellom etatene evalueres i møtene. Samarbeidet oppleves som gjensidig tilfredsstillende.

Tolletaten har etablert et mer intensivt strategisk samarbeid med noen av aktørene, eksempelvis med Politidirektoratet.

Flere av aktørene Tolletaten samarbeider med omtales i det etterfølgende.

Politidirektoratet (POD)

Samarbeidet mellom Tolletaten og POD har vært prioritert de siste årene, og etatene har videreutviklet dette også i 2023.

Begge etater har viktige faglige interesser på grensen gjennom henholdsvis Tolletatens ansvar for vareførselen, og politiets ansvar for personkontrollen.

Det operative samarbeidet med politiet karakteriseres som godt, og det fungerer særlig godt der etatene er samlokalisert. Det er inngått underliggende samarbeidsavtaler med alle politidistriktene, for å formalisere rammer rundt det operative samarbeidet.

Effektivisering av hvordan tollsaker i postforsendelser håndteres står høyt på agendaen. Disse sakene er høye i antall, ressurskrevende, og har høy henleggelsesprosent. Etatene ser et særlig effektiviseringspotensial her, og det pågår et arbeid som forventes å bli ferdigstilt i 2024.

¹⁰ WCO kaller dette Coordinated Border Management

I løpet av høsten 2024 vil Tolletaten få direkte tilgang til å gjøre oppslag i våpenregisteret, noe som gir mulighet til å verifisere tillatelser til eksport og import av våpen og ammunisjon i sanntid.

Dette vil redusere behov for manuelle prosedyrer, og også bidra til å styrke samfunnssikkerheten.

Etatene har i 2023 samarbeidet om etablering av en nasjonal grensekoordineringsgruppe på etatsnivå. Denne skal sikre rask, hensiktsmessig og helhetlig håndtering av behov for ekstraordinære tiltak på grensen, med god koordinering mellom berørte etater. Gruppen skal bestå av deltakere fra politiet og Tolletaten, men også etater med grensenære interesser vil bli invitert til å delta.

Tolletaten og POD samarbeider også om fellestjenester (felles lokaliteter, innkjøp og gjensidig kompetanseutvikling).

Sysselemesteren på Svalbard

I forbindelse med at Tolletaten etablerte tilstedeværelse på Svalbard fra mai 2022, ble det opprettet kontakt med sysselemesteren med sikte på å identifisere aktuelle samarbeidsflater og utvikle samarbeidet. Sysselemesteren har myndighet som politimester, men siden porteføljen er bredere enn det rent polisierne, pågår det en dialog om å inngå en mer overordnet samarbeidsavtale. Det operative samarbeidet med sysselemesteren er godt.

Kripos og Økokrim

Tolletaten har et pågående og godt samarbeid med Kripos innenfor etterretningsområdet, spesielt relatert til det internasjonale politi- og tollsamarbeidet, men også innenfor løpende samarbeid av operativ karakter. Tolletaten har utplassert tre liaisons tilknyttet Kripos; to ved Kripos og én ved den norske desken i Europol. Det gjennomføres jevnlig møter mellom ledere i begge etater, i tillegg til den operative, daglige dialogen som en del av begge etaters oppgaveløsning. Også samarbeidet med Økokrim fungerer bra, særlig i forbindelse med å bekjempe hvitvasking.

Etatene utveksler regelmessig tema og situasjonsrapporter, og Tolletaten deltar også sammen med Økokrim i EMPACT-området Environmental Crime. Begge etater deltar i Kontaktforum for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering.

Statistisk sentralbyrå (SSB)

Ett av Tolletatens virksomhetsmål er å medvirke til korrekt handelsstatistikk, og i 2022 anbefalte en tverrfaglig arbeidsgruppe som arbeidet med datakvalitet i TVINN å fokusere mer på forebyggende tiltak for å unngå feildeklarerer. Dette har resultert i flere E-læringskurs på Tolletatens hjemmeside i 2023. Etatene er også i en prosess for ytterligere å kunne dele grunnlagsdata i tråd med gjeldende lovverk.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Tolletaten har et utstrakt samarbeid med DSB, men i 2023 har markedstilsynsforordningen særlig stått i fokus. Den forventes implementert i norsk rett i løpet av 2024, og setter krav til opprettelse av et Single Liaison Office (SLO), som skal legges til DSB. SLO leder et nasjonalt nettverk hvor de 15 tilsynsmyndighetene og Tolletaten deltar, og det har vært et tett samarbeid i 2023 for å sikre kunnskap om forordningen og hvordan den påvirker Tolletaten og samarbeidet med de 15 norske tilsynsmyndighetene som er omfattet av den.

Arbeidet med å sikre at Tolletaten oppfyller sine forpliktelser i forordningen pågår, og vil blant annet bety at en stor del av Tolletatens personell vil måtte ha tilgang til EUs kommunikasjonsplattform ICSMS (Information and Communication System on Market Surveillance).

Skatteetaten

Skatteetaten og Tolletaten har i 2023 samarbeidet om å revidere den omfattende avtaleporteføljen som følger av de betydelige grensesnittene mellom etatene.

Det har også vært et godt etterretningssamarbeid om blant annet alkohol- og tobakksavgifter, bruktbileksport og import av lystgass. Etaten har også bistått Skatteetaten i fysisk varekontroll i forbindelse med mistanke om momskaruseller.

Avvikling av 350-kroners grensen for postsendinger ble gjennomført med virkning fra 1. januar 2024.

I 2023 økte antallet eksporterte bruktbiler fra Norge eksplosivt. I 2019 ble det eksportert i overkant av 4000 bruktbiler fra Norge, mens tallet i 2023 var 37.000. Årsaken var en gunstig refusjonsordning på engangsavgift ved eksport, kombinert med svak kronekurs. Dette gjaldt særlig biler med høy engangsavgift da de var nye, og den økte eksporten ble en stor utfordring som satte flere ekspedisjonssteder under press. Ikke minst ble det merkbart for svenske tollmyndigheter som håndterer norsk utførsel på Ørje og Svinesund. Med virkning fra 2024 er det gjort endringer i regelverket slik at refusjonsbeløpene ved eksport av bruktbiler er redusert, og dette vil sannsynligvis medføre at den massive eksporten av bruktbiler reduseres.

Patentstyret

Patentstyret leder myndighetsnettverket for immaterielle rettigheter, hvor Tolletaten deltar. Piratkopiering og varemerkeforfalskning er et økende problem som berører mange samfunnsområder. Tolletaten og Patentstyret har hatt flere felles bevisstgjøringstiltak, og i 2023 beslagla Tolletaten 135.000 par falske sko, noe som var Norgeshistoriens største beslag av falske merkevarer. Patentstyret anslår at opp imot 30.000 arbeidsplasser i Norge er berørt av piratkopiering.

Mattilsynet

Tolletaten og Mattilsynet har i 2023 også økt sitt samarbeid rettet mot kosmetiske produkter, samt påbegynt et arbeid om nødvendige endringer i plantehelseforskriften når direktøkjøringsordningen opphører 1. april 2025.

Ulovlig kommersiell handel med kjæledyr og falske dokumenter er utfordrende for kontrolletatene med tanke på sporbarhet og verifiseringsmuligheter. Etatene vurderer derfor i fellesskap med Den norske Veterinærforeningens selskap DyreID om et elektronisk kjæledyrpass (ePETPASSPORT) kan bidra til forenklet grensepassering for norske statsborgere på reise med kjæledyr. Trafikken av reisende med kjæledyr har økt kraftig, noe som tidvis gir Tolletaten store ressursutfordringer.

Fisk-Skatt-Toll samarbeidet

Fisk-Toll-Skatt-samarbeidet (FST-samarbeidet) er et tverretatlig samarbeid mellom Fiskeridirektoratet, Tolletaten og Skatteetaten. Etatslederne møtes årlig for å diskutere samarbeidet, herunder forebyggingstiltak, informasjon, regelverksavklaringer og kontroll.

Mangel på klare hjemler for å dele og sammenstille data mellom etatene er utfordrende for et effektivt samarbeid om å bekjempe kriminalitet i sjømatnæringen. En tverretatlig arbeidsgruppe har i 2023 arbeidet med forbedringer rundt informasjonsdeling.

Fiskeridirektoratet

Tolletaten og Fiskeridirektoratet har i fellesskap gjennomført flere felles turistfiskeaksjoner i 2023. Kontrollene medførte flere beslag av fisk som ble forsøkt ulovlig utført. Tolletaten har gjennomført fysiske kontroller av tørrfiskeeksport, og Fiskeridirektoratet har bistått med vraker¹¹ for å vurdere kvalitet og klassifisering på tørrfisken som eksporteres.

Norges sjømatråd

Sjømatrådet mottar anonymiserte og aggregerte TVINN-data fra SSB, og Tolletaten og Sjømatrådet vurderer nå muligheter for direkte deling av TVINN-data. Det pågår også en dialog om samarbeid rundt informasjon til sjømatnæringen for å sikre god service overfor næringen og sikre god etterlevelse av regelverket.

¹¹ Vraker er en person som kontrollerer og sorterer ut varer, særlig fisk, som ikke tilfredsstiller kvalitetskravene.

Fra 1. juli 2023 ble sjømatbegrepet utvidet til også å omfatte spiselig tang og tare. Dette medførte en større produktportefølje for Sjømatrådet og flere varenummer i tolltariffen som omfattes av eksportavgift for fisk og fiskevarer (FF-avgift).

Det første toppleder-møtet mellom Tolletaten og Norges Sjømatråd ble gjennomført i juni 2023.

Helsedirektoratet

Tolletaten har gjennom samarbeidet med Helsedirektoratet identifisert utfordringer ved mangelfullt regelverk rundt privatimport av alkoholholdige drikkevarer, og Helsedirektoratet har tatt initiativ til å få endret lovgivningen på dette punktet.

Tolletaten har også identifisert manglende aldersgrense på 18 år ved privatimport av tobakkvarer i forsendelser til Norge, og en endring av tobakksskadeloven og forskrift er under arbeid.

Posten Bring AS

I forbindelse med at 350-kroners grensen ved import er avvirket, har Posten Bring AS vært en viktig samarbeidspartner. Samarbeidet er tett og godt også rundt VOEC-ordningen (merverdiavgift på e-handel), som også krever store tilpasninger.

Kulturdepartementet

Kulturmiljølovutvalget, nedsatt av Kulturdepartementet, skal i 2025 levere en NOU med forslag til endrede lover for kulturmiljøområdet, herunder om utførelse, innførsel og tilbakelevering av kulturgjenstander. Tolletaten har gitt innspill til utvalget og har redegjort for utfordringer med dagens regelverk samt gitt forslag til forbedringer. Det er behov for en rettslig avklaring av ansvaret for inndragningsvedtak og anmeldelsespraksis for kulturgjenstander. Det er også behov for generell kunnskapsheving om kontroll med varer på vegne av kulturmiljømyndighetene.

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA)

Etatene har samarbeidet om kontroll av import og eksport av varer som er underlagt regelverket DSA forvalter. Samarbeidet innbefatter også strålevernopplæring for Tolletatens operatører av håndholdte røntgenapparater og skannere.

Grensekommisariatet

Samarbeidet mellom russiske og norske tollmyndigheter skjer nå i halvårlige møter, hvor vertskapsrollen rullerer. En representant fra Grensekommisariatet deltar i disse møtene. Samarbeidet med Grensekommisariatet fungerer bra, og innbefatter blant annet varslingsrutiner for relevant informasjonsdeling.

Kystvakten

Samarbeidet mellom Tolletaten og Kystvakten har lang tradisjon og historie. Kystvakten har myndighet til å drive tolloppsyn på eget hjemmelsgrunnlag, men utfører også tolloppsyn etter anmodning fra Tolletaten. Kystvakten gir også Tolletaten operativ logistikk- og transportstøtte i forbindelse med kontrollaksjoner.

Kystvakten har også ved flere anledninger bidratt til Tolletatens kontrollvirksomhet ved å stille sine kapasiteter til rådighet. Eksempelvis ved søk under vannlinjen og på havbunnen i tilfeller hvor Tolletaten ikke kan bruke egne ressurser. Ett eksempel på dette er beslag av cirka 100 kilo kokain i et fartøy, hvor Kystvakten bidro aktivt i gjennomføringen av kontrollen. Det har også vært flere eksempler på godt samarbeid knyttet til kontroll av lystfartøy.

Etter Tolletatens etablering på Svalbard i 2022 omfatter samarbeidet med Kystvakten også støtte til Tolletaten for å gjennomføre maritime kontroller der.

Tolletaten deltar som Finansdepartementets representant i Kystvaktrådet, som er et samarbeids- og kontaktorgan som

behandler og gir råd om spørsmål vedrørende Kystvaktens virksomhet i medhold av lov om Kystvakten. Rådet fungerer også som et forum for gjensidig kontakt og informasjon.

Kystverket

Kystverket er systemeier for Safe Sea Net (SSN), og har dermed også ansvaret for den tekniske løsningen for innrapportering av fartøysanløp til Tolletaten. Kystverket har en underretnings- og hjelpeplikt ovenfor Tolletaten i medhold av vareførselsloven § 7-19, 2. ledd. Denne materialiseres blant annet gjennom Kystverkets ansvar for statslosene og deres mulighet for å gi Tolletaten tilgang til fyr for kontrollformål.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet og Tolletaten har i 2023 samarbeidet om nye sanksjoneringsrutiner ved ulovlig vareførsel av CITES-produkter (internasjonalt avtaleverk for å hindre import og eksport av truede planter og dyrearter). Bakgrunnen for sanksjonering er et underliggende ønske fra lovgiver og Riksadvokaten om at forvaltningen i større grad selv sanksjonerer med overtredelsesgebyr der denne muligheten eksisterer.

Luftfartstilsynet

Samarbeidet med Luftfartstilsynet om innføring av ICS2¹² for varestrømmer som ankommer med fly fortsetter. Samarbeidet om AEO (Autoriserte Økonomiske Operatører) er gjenopptatt. Videre pågår en fortløpende dialog om spesifisering på flytyper, og hvorvidt de er innenfor kravene for å benytte vedlegg 3 til vareførselsforskriften om godkjente landingsplasser.

Statens vegvesen

Samarbeidet med Statens Vegvesen er bredt, og de forskjellige operative utfordringer håndteres fortløpende. Eksempelvis er det utfordringer knyttet til meldinger om inndratt kjennemerke, bruk av verneutstyr (synlighetsklær), og behov for masker i TVINN når det gjelder chassisnummer.

I forbindelse med den nye løsningen til Statens vegvesen for selvbetjent registrering og avregistrering av motorvogn har Tolletaten oppdaget et stort misbruk av ordningen. Dette ved at kjøretøy som formelt er avregistrert av eier i selvbetjeningsløsningen fremdeles kjører aktivt på veiene, med de implikasjoner dette har ved at kjøretøyet ikke lenger er forsikret.

Etatene har etablert en intensjonsavtale om felles bruk av kontrollfasiliteter, noe som vil være ressursbesparende for samfunnet.

Trafikkforsikringsforeningen (TFF)

De to siste årene har kontakten med TFF økt betydelig som følge av krigen i Ukraina.

Tolletaten selger forsikringer til kjøretøy fra tredjeland på vegne av TFF, og salget foregår i etatens ekspedisjonsenheter. I et normalår selger etaten rundt 300 forsikringer i året. Etter utbruddet av krigen i Ukraina, hvor det i 2022 ble innvilget gratis forsikring for flyktninger derfra, ble det i 2023 utstedt 3.460 forsikringer, hvorav 72 prosent gjaldt kjøretøy fra Ukraina.

Gratisordningen for ukrainske flyktninger opphørte 1.9.2023, og fra denne datoen er det bare nye flyktninger som får gratis forsikring, og varigheten er redusert til en måned.

Tolletaten i totalforsvaret

Tolletaten har i løpet av 2023 deltatt i øvelse Gram 23 i Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Tolletaten deltar også jevnlig med liaisoner på samvirkekonferanser for totalforsvaret i regi av DSB og FOH.

I totalforsvaret har Tolletatens fokus i 2023 først og fremst vært rettet mot regelverksendringer og annen tilrettelegging for militær mobilitet innenfor et utvidet NATO. Førrende for dette er alliansens ambisjon om å anse øst-vest-aksen i nordområdene som ett manøverområde, til tross for at området består av tre land.

¹² Import Control system 2; EUs informasjonssystem for forhåndsvarsling av varer fra 3.land til land i sikkerhetssonen

Tolletaten i Norge har midlertidig endret vareførselsforskriften for å tilrettelegge for sømløs militær mobilitet i forbindelse med NATO-øvelsene under Steadfast Defender 2024, herunder Nordic Response 2024. Disse øvelsene gjennomføres i 1. halvår 2024, og omfattende forberedelser har pågått i 2023.

Tolletaten har tatt initiativ til samordning mellom aktuelle norske myndigheter, og mellom nordiske tollmyndigheter, for regelverksendringer og lettelser som sikrer sømløs militær mobilitet for Forsvaret og NATO.

Etaten har gjennom flere forskjellige aktiviteter og arenaer fått etablert en erkjennelse av at dette må løses internasjonalt, ikke minst av NATO og EU i samarbeid. Det er ikke mulig å tilpasse eksisterende vareførselsregelverk til NATOs nye mobilitetsbehov og nordområdenes endrede strategiske stilling, uten at EU endrer sitt tollregelverk Union Customs Code (UCC).

Tolletaten har oppfattet stor grad av tverrfaglig anerkjennelse for dette arbeidet, og Forsvaret og DSB uttrykker tilfredshet både med det arbeidet som er gjort, og de resultater som foreløpig er oppnådd på området.

Tolletaten er også involvert i European Defence Agency's arbeid med å digitalisere skjema for forenklet deklarasjon (EU-formular 302). Tolletatens rolle har først og fremst vært å være tollfaglig rådgiver for Forsvarsdepartementet, som er eierdepartementet i saken. Arbeidet har til nå hatt begrenset verdi for Tolletaten, siden det bare er NATO-formular 302 som er gyldig i Norge. Imidlertid har det nå fått ny aktualitet, da muligheten for også å innlemme NATO-formular 302 i arbeidet er gjenåpnet.

Resultater og oppnåelse av ambisjoner

Tolletaten arbeider målrettet for en enda sterkere strategisk forankring og nasjonal styring når det gjelder koordinert grenseforvaltning ved å ivareta mest mulig koordinerte og effektive prosesser på tvers av ansvarsområdene mellom Tolletaten og våre samarbeidende aktører.

Tolletaten har i 2023 deltatt i flere tverrfaglige kontrollaksjoner, både internasjonale og nasjonale.

Aksjonene har gitt gode resultater og synliggjør hvor viktig det tverrfaglige samarbeidet er for en samlet nasjonal og internasjonal innsats. Regelverkseieres innsikt i trusselbildet er nyttig kunnskap i beslutningsprosessen om deltakelse.

Tolletatens arbeid med samarbeidende aktører er i god utvikling, og vi vurderer etatens måloppnåelse for hovedmål 3 som tilfredsstillende.

Ressursbruk

Ansvar for daglig koordinering og oppfølging av samarbeidet med andre aktører er fordelt på flere divisjoner, med et koordinerende ledd i Tolldirektørens stab. Dette ivaretar sammenhengen mellom Tolletatens operative oppgaveløsning, samarbeidende aktørers behov for bistand og oppfølging, og behov for mer strategisk utviklingsarbeid. Kontroll basert på andre myndigheters regelverk er en naturlig del av Tolletatens varekontroll. Dette ivaretas gjennom helhetlig og koordinert grenseforvaltning, hvor Tolletaten opptre på vegne av mange regelverkseiere.

Det er derfor ikke mulig å skille ut andelen ressurser som spesifikt er knyttet til oppfølging av samarbeidende aktører, men Tolletaten bruker betydelig med ressurser til dette.

Prioriterte tiltak

Kontroll av ruspåvirket kjøring – utredning om Tolletaten bør få myndighet

Stortinget vedtok 9. juni ny § 22c i vegtrafikkloven, som gir hjemmel for Tolletatens foreløpige testing av ruspåvirkning av motorvognførere i forbindelse med tollkontroll. Tolletaten har gjennomført nødvendige forberedelser og iverksatt en pilot på ett tollsted fra 1. desember 2023 med foreløpig testing av om fører av motorvogn er påvirket av alkohol. Tolletaten planlegger med utvidelse til fire nye lokasjoner i løpet av våren 2024.

Levering av trafikk- og varestrømsdata til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Tolletaten leverer månedlige analyser av varestrømmen til NFD, som har beredskapsansvaret for forsynings-sikkerheten i Norge. Analysene viser blant annet hvordan sammensetningen av importverdi og -vekt har variert i de siste månedene, på tvers av forskjellige varegrupper. I tillegg utdypes analysene for å lage prognoser for de varegruppene der det er en dynamisk utvikling, eller der det forventet endringer i varestrømmene. Tolletaten har holdt dialog med NFD i 2023, for å justere produktet og definere fremtidige temaer av interesse.

Kontroll med animalske varer fra land utenfor EU/EØS (tredjeland)

Tolletaten har fulgt opp praktiseringen av regelverksendringen som trådte i kraft 1. januar 2023. Det er iverksatt en rekke tiltak for å sikre at CHED¹³ 3-pliktige forsendelser fra tredjeland ikke frigis under en tollprosedyre før det foreligger et godkjent CHED-sertifikat for silke forsendelser. Det er blant annet utarbeidet styrende

dokumenter som regulerer ansvarsfordelingen mellom Tolletaten og Mattilsynet. Det avholdes også møter med jevne mellomrom mellom Tolletaten og Mattilsynet for å sikre at forpliktelsene overholdes.

Tolletaten og Finansdepartementet deltok i ett møte med EFTAs overvåkningsorgan European Surveillance Authority (ESA) i oktober 2022. I etterkant ønsket ESA et bekreftelsesskriv for 3 punkter. Dette omfattet tilganger til TRACES¹⁴ og TVINN, ytterligere tiltak for å bedre samarbeidet mellom Tolletaten og Mattilsynet og hvilke tiltak Tolletaten iverksetter når CHED-sertifikat ikke foreligger eller ikke er ferdigstilt ved deklarasjon for overgang til fri disponering. Disse punktene er besvart.

Den 18. oktober 2023 stadfestet ESA regelverksendringene. Regelverksendringene og endringer i forvaltningspraksis fører til at Norge nå oppfyller kravene til EØS. ESA har avsluttet sin tilsynssak.

¹³CHED (Common Health Entry Document) er et elektronisk dokument som opprettes i TRACES av den ansvarlige for lasten med animalske varer

¹⁴TRACES (TRAdE Control and Expert System) er en felles EU-database. Her registreres all samhandel innen EU/EØS med levende dyr og visse animalske produkter. Også import av levende dyr, matvarer og andre animalske produkter, samt ikke-animalske risikoprodukter fra land utenfor EU/EØS området.

Andre føringer og prioriterte tiltak 2023

Videreutvikling av styringsparametere mv.

Tolletaten har i 2023 ikke videreutviklet styringsparametere. Det har de siste årene blitt innført nye prosesser, verktøy og former for datafangst. De etablerte indikatorene og nøkkeltallene representerer på flere områder fortidens prosesser og datafangst. Det var derfor nødvendig å kvalitetssikre og tilpasse datagrunnlaget som styringsparametere bygger på. Etaten har prioritert en omfattende gjennomgang av ekstern og intern rapportering av indikatorer og nøkkeltall. I 2024 videreføres arbeidet slik at etaten får et bredere og bedre grunnlag for å justere styringsparametere.

E-lisens

Utenriksdepartementet (UD) og Tolletaten avholdt møte i august 2023 hvor det ble informert om anskaffelsesprosess av nytt system for eksportkontroll i UD og status. Tilbudsfrist var planlagt ved årsskifte 2023/24 med påfølgende evaluering og forhandling. Tolletatens systemutviklere har hatt dialog med prosjektledelsen fra UD i prosessen for å sikre at det legges til rette for integrering mellom systemene. UD informerer Tolletaten ved milepæler gjennom 2024.

Utfasing av direktekjøring og innføring av digital melde- og opplysningsplikt

Etaten utarbeidet 2. halvår 2022 et forslag til gjennomføringsplan for utfasing av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde- og opplysningsplikt. Gjennomføringsplanen ble sendt på høring i september med høringsfrist 1.november. Etaten mottok om lag 30 høringsinnspill.

Basert på tilbakemeldingen fra næringslivet vurderte etaten at det var behov for å endre tidsplanen for utfasing av

direktekjøringsordningen. Revidert forslag til utfasingen av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde- og opplysningsplikt ble satt til april 2025.

Høringen «Høring – forslag om utfasing av dagens direktekjøringsordning og innføring av digital melde- og opplysningsplikt (del 2)», heretter benevnt høring 2, ble publisert 31.05.23 og avsluttet 30.08.23. Høringen inneholdt revidert tidsplan for utfasing av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde- og opplysningsplikt.

Ved utløp av høringsfristen var det mottatt 20 hørings svar. Selv om det overordnet ble gitt en fortsatt støtte til Digitoll-konseptet, var hørings svarene fra NHO og tunge aktører i transport- og spedisjonsbransjen til dels kritiske også til den reviderte gjennomføringsplanen. Basert på en kategorisering og analyse av hørings svarene ble det besluttet igangsatt en rekke tiltak som vurderes å møte næringslivets utfordringer med utfasingen av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde og opplysningsplikt. Dette arbeidet var sentralt i de vurderingene etaten gjorde rundt beslutningen om å opprettholde 1. april 2025 som dato for avvikling av direktekjøringsordningen og innføring av deklarasjonsplikt for prosedyren tollager, samt digital melde- og opplysningsplikt. Forskriftsendringer for dette ble vedtatt 22. november 2023.

Høringen «Høring - forslag om endringer i vareførselsforskriften om opplysningskrav i digital melde- og opplysningsplikt for transport med fartøy, luftfartøy og tog», ble publisert 14.11.23 med 6 ukers høringsfrist. Ved høringsfristens utløp var det mottatt 8 hørings svar. Gjennom hørings svarene ble det uttrykt støtte til etatens pågående arbeid med Digitoll, og etaten mottok ingen kritiske tilbakemeldinger på forslaget. Forskriftsendringene planlegges vedtatt januar 2024.

Etablering og innføring av systemtekniske løsninger og organisasjonsmessige tilpasninger som understøtter utfasingen av direktekjøringsordningen og innføringen av digital melde og opplysningsplikt er beskrevet under Treffsatsingen (digitalisert systemstøtte på kontrollområdet og ekspressfortolling).

Kontroll med vareførsel til og fra Svalbard (tildelingsbrev pkt. 3.4.4)

Svalbard ble etablert som eget tollområde i mai 2022. Kontroll med vareførsel på Svalbard ble etablert på svært kort tid, slik at Svalbard ikke skulle bli utnyttet til omgåelse av sanksjons- og eksportkontrollregelverket mot Russland. Dagens kontroll med vareførselen på Svalbard er derfor basert på en minimumsløsning uten blant annet de varslings-, melde- og opplysningsplikter som gjelder på fastlands-Norge. Det legges opp til at kontrollen med tiden, og med nødvendige tilpasninger til lokale forhold på Svalbard, i størst mulig grad bør tilsvare kontrollen på fastlandet, med de plikter det innebærer for aktørene i vareførselen.

I 2023 har Tolletaten startet planleggingen av videreutviklingen av kontrollen med vareførselen på Svalbard. Etaten la høsten 2023 frem for departementet en foreløpig plan for stegvis innføring av plikter knyttet til vareførsel på Svalbard. Arbeidet er preget av komplekse sammenhenger og avhengigheter, og etaten har iverksatt et innsiktsarbeid for å lette innføringen av pliktene som bl.a. innebærer dialog med næringslivet på Svalbard. Arbeidet med regelverksutviklingen vil starte opp i 2024. Det legges opp til at en revidert plan for stegvis innføring vil være på plass innen 2. tertial 2024.

Kontroll med vareførselen på Svalbard medfører også bl.a. å følge opp at sanksjonene i forbindelse med Russlands angrepskrig på Ukraina. Dette medfører bl.a.

- Ansvar for fysisk kontroll ved Svalbard lufthavn - Longyearbyen, herunder varer og bagasje, samt post, kurer og flyfraktforsendelser
- Ansvar for kontroll av fartøys- og godstrafikk ved havner,

med fokus på Longyearbyen, Barentsburg, Pyramiden og Ny-Ålesund.

- Service og veiledning overfor publikum på Svalbard

I 2023 ble det gjennomført kontroller av reisende, gods/kurer forsendelser, transportmidler og postforsendelser. Tolletaten observerer ikke at Svalbard blir utnyttet til organisert omgåelse av eksportkontrollregelverket eller sanksjonsforskriftene mot Russland.

Endret atferd hos kriminelle aktører

Tolletaten jobber kontinuerlig med å identifisere nye trender og metoder for smugling. På et overordnet nivå oppsummerer etatens nasjonale trusselvurdering (NTV) vurderinger knyttet til endringer i atferd fra aktører som bevisst bryter lov- og regelverk ved grensekryssende vareførsel. Det jobbes også kontinuerlig med å identifisere nye modus (handlemåter) for grensekryssende kriminalitet. Dette arbeidet understøttes nå i økende grad av TREFF-satsingen, som har gitt etaten verktøy til blant annet til å utvikle regler basert på stordataanalyser. Disse benyttes for å identifisere aktører og objekter med større sannsynlighet for treff.

Digitalisering og strategisk IT-utvikling

Treff-satsingen (digitalisert systemstøtte på kontrollområdet og ekspressfortolling)

Tolletaten har i 2023 videreført arbeidet i samsvar med mandat for Treff-satsingen. Operasjonalisering av utfasing av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde og opplysningsplikt, har hatt høyest prioritet i 2023. Dette inkluderer utvikling og innføring av ICS2 fase 2, digitalisering av melde- og opplysningsplikten for flyfrakt, post og kurerfrakt og innføring av løsning for digital melde og opplysningsplikt på alle landets tollsteder for vei og ferge.

Overordnet har systemutviklingsaktivitetene knyttet til satsingen hatt fremdrift i samsvar med plan. Det er identifisert behov for å forsterke og konkretisere arbeidet

rundt endring og innføring for at etaten skal få gjennomført nødvendige endringer og realisert gevinster.

ICS2 innføres i tre faser, og EUs milepæl for andre fase, som omfattet all flyfrakt fra tredjeland, var 1. mars 2023. Etaten satte løsningen for ICS2 fase 2 i drift, i samsvar med EUs milepæl. Om lag 10 nye aktører (postoperatører, transportører av varer med fly, handlingsselskaper og ekspressoperatører) har gjennom året tilpasset egne systemløsninger, etablert grensesnitt mot EU/norsk nasjonal løsning og koblet seg opp mot løsningen. Transisjonsperioden for ICS2 fase 2 ble formelt avsluttet 1. oktober. Ved utløpet av året er det fortsatt aktører som ikke har koblet seg på og tatt løsningen i bruk.

Løsning for digital melde og opplysning for ekspressfrakt, post og flyfrakt, samt løsning for digital innsending av lavverdiforsendelser (VOEC) ble satt i drift i oktober 2023. Løsning for digital melde og opplysningsplikt for sjø og jernbane planlegges satt i drift i første kvartal 2024, noe som innebærer at næringslivet vil kunne ta i bruk Digitoll for alle transportformer i løpet av første kvartal 2024..

Ved utgangen av 2023 er løsning for digital innsending av melde- og opplysning tilgjengelig for næringslivet på alle tollsteder, vei og ferge, lokalisert i Norge. Utrulling til norske tollsteder på finsk og svensk område, som betjenes av henholdsvis finske og svenske tolltjenestemenn (totalt 6 tollsteder), planlegges ferdigstilt i første kvartal 2024. Ved utgangen av 2023 utgjør andelen av transporter som benytter Digitoll i underkant av 2 prosent av totalt antall transporter på vei/ferge per måned. Det er totalt ca. 20 aktører som har tatt i bruk Digitoll og totalt har om lag 6300 transporter benyttet løsningen fra november 2022. Det er mottatt positive signaler fra flere næringslivsaktører om at de forventer å øke sin bruk av Digitoll for alle transportformer i nær fremtid.

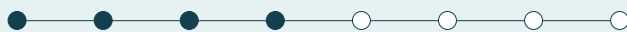
Gjennom året har etaten videreført en tett samhandling og dialog med næringslivsaktører. I tillegg til samhandling med to etablerte ressursgrupper, har etaten arrangert

webinarer og frokostmøter med næringslivet i forbindelse med utarbeidelsen av gjennomføringsplan med tilhørende forskriftsendringer for utfasing av direktekjøringsordningen og innføring av digital melde og opplysningsplikt,

Etaten har, etter søknad om utvidelse av styringsrammen, fått aksept for forlengelse av Treff-satsingen med 12 måneder og bruk av inntil 82 millioner av satsingens usikkerhetsavsetning. Styringsdokumentet for Treff-satsingen og gevinstplanen for Treff-satsingen har blitt revidert i 2023 og oversendt departementet.

En forenklet analyse av ferdiggrad sett opp mot budsjett, viser at programmet ved utgangen av 2023 har en ferdigstillingsgrad på om lag 68 prosent av omfanget i programmet. Kostnadmessig er Treff-satsingen på samme tidspunkt belastet med 505 millioner. Sett i forhold til styringsrammen (P50) på 701 millioner, kostnadsrammen (P85) på 843,5 millioner og styringsmålet for Treff-satsingen (782 millioner), utgjør dette henholdsvis 72 prosent, 60 prosent og 65 prosent.

Etaten gjennomførte i november 2023 en oppdatering av usikkerhetsanalyse for Treff-satsingen. Usikkerhetsanalysen ble det tatt høyde for relevante oppfølgingstiltak fra høring 2 (herunder Melde og opplysning jernbane, kommunikasjon med Sverige og deres AES løsning for eksport fra EU, samt integrasjon mot European Maritime Single Window (EMSW)). Usikkerhetsanalysen viste kun små endringer i kostnadsbildet siden forrige analyse. Basisestimatene har økt noe etter re-estimeringen, dette skyldes hovedsakelig nytt omfang i estimatet som følge av høring 2. Forventet kostnad (P50) for Treff-satsingen har gått ned med ca. 6 millioner siden 2022. Usikkerhetsanalysen viser videre at vedtatt kostnadsramme for Treff-satsingen (843,5 – 2023-kroner) er blitt mer robust. Beregnet P85-verdi fra den nye usikkerhetsanalysen er nå 31,5 millioner lavere enn vedtatt kostnadsramme for satsingen.

Del 4:

Styring og kontroll i virksomheten

Overordnet vurdering av styring og kontroll

Selv om 2023 har vært et krevende år har etaten i stort klart å levere i samsvar med planlagt ambisjonsnivå uten at det er registrert vesentlige avvik i driften.

Tolletatens strategi fra 2022 ligger fast da oppdaterte strategiske analyser ikke har avdekket behov for umiddelbare justeringer. Oppmerksomheten i 2023 har vært rettet mot implementering av leveranser fra pågående utviklingsaktiviteter. Den interne styringen preges fortsatt av mange utviklingstiltak som må balanseres mot en drift som er under press av økte volumer i vareførselen og nye oppdrag for etaten ifm sanksjonsregimet mot Russland.

Økonomistyringen i 2023 bar preg av usikkerheten som fulgte av at tildelingsbrevet for 2023 ikke tok høyde for de ekstraordinære utgiftene knyttet til kontrollen av russiske fiskefartøy. Usikkerheten økte ytterligere av at det ikke var avklart i hvor stor grad etaten ble kompensert for at prisveksten i 2023 ble langt høyere enn lagt til grunn i statsbudsjettet. Det var derfor i første halvår nødvendig å gjennomføre inngripende tiltak for å redusere den økonomiske usikkerheten. Primære tiltak var ansettelsesstopp og utsettelse av ikke-kritiske anskaffelser, inntil finansielle avklaringer kom på plass ifm. revidert nasjonalbudsjett. Situasjonen var krevende og utfordret en planmessig styring. Den største konsekvensen var at stillinger ble stående åpne lenger enn en det som i etterkant viste seg nødvendig, og at etatens aktivitet derfor ble noe lavere enn med forutsigbare rammer. Prognosene etaten fikk fra Statens Pensjonskasse for pensjonsinnskudd var for lave gjennom året. Dette medfører at etaten får en vesentlig merkostnad for pensjoner i 2023 som det ikke er planlagt for i budsjettet for 2024.

Etaten har de siste årene fokusert på utvikling og tilpasning av styringsprosesser i ny organisasjon. I 2023 har fokuset i hovedsak vært på å konsolidere

styringsprosessene, å få etablerte strukturer til å virke etter hensikten med de ressursene som er tilgjengelig, og å balansere innsatsen på dette området mot andre prioriterte behov og aktiviteter i etaten. Videre utvikling av risikostyring og gevinstrealisering gjøres gradvis og i takt med økende modenhet i organisasjonen. Grensesnittet og samhandling mellom Digitaliseringsprogrammet og linjeorganisasjonen er et styringsområde som også har fått økt oppmerksomhet gjennom 2023. Det har vært behov for å konkretisere leveranser fra linjen til programmet for å lykkes i utviklingsaktiviteter. For å legge til rette for gode prioriteringer i linjen har programmet blitt integrert i de ordinære plan- og oppfølgingsprosessene.

Det ble i 2023 gjort en ekstern evaluering av organisasjonen etter organisasjonsendringene i 2020. Det ble i denne evalueringen påpekt at det var et behov for å styrke den strategiske styringen i etaten. Arbeidet med å operasjonalisere anbefalingene har pågått gjennom 2023 og vil medføre mindre justeringer av organisasjonen i 2024. I dette arbeidet har det blitt klart at det er behov for å styrke både kapasitet og innretning på sentrale styringsfunksjoner, herunder vurdere opprettelse av en dedikert operativ styringsenhet for å samordne etatens innsats. Dette henger sammen med et økt behov for å understøtte ledelsen i en krevende ressursituasjon, en verden som preges av store endringer på tollområdet, og en uforutsigbar sikkerhetspolitisk utvikling.

Tolletaten har tydeliggjort den etatsinterne to-nivå behandlingen av forvaltningsklager og klager over innsyn. Det er blant annet etablert en avgrenset arkivdel for etatens klageinstans og det er utarbeidet en egen brevmal for klageinstansen. Ved oversendelse av saker internt i etaten, får saker til klageinstansen nytt saksnummer og brev journalføres i offentlig journal som hhv. «utgående» og «inngående» i korrespondansen mellom førsteinstans og klageinstans. Avsender og mottaker av dokumentene

er tydelig synliggjort i offentlig postjournal. Etatens organisasjonskart og styrende dokumenter er også oppdatert for å synliggjøre utad at etaten ivaretar en selvstendig og uavhengig to-instansbehandling av klagesaker. Tiltakene er en oppfølging av Sivilombudets uttalelse av 11. september 2023.

mange utviklingsaktiviteter samtidig som driftsoppgaver skal løses er det utfordrende å sette av tid og ressurser til å dokumentere prosesser. Det har derfor vært prioritert å kartlegge prosesser som er sentrale for videre digitalisering og hvor arbeidet kan bidra til å løse grensesnittutfordringer.

Etaten har på flere områder jobbet målrettet for å styrke fundamentet for internkontroll

- Etaten har de siste årene lagt ned stor innsats i å dokumentere fordeling av roller, ansvar og myndighet, men dette arbeidet er ikke slutført i 2023. Dette vil, sammen med videre arbeid med å avklare grensesnitt mellom divisjonene, fortsette i 2024. Dette er ikke minst viktig for å operasjonalisere roller som er sentrale for den videre utviklingen av operasjonell risikostyring og internkontroll, pålitelig rapportering og kvalitetsstyring.
- Kravene til pålitelig rapportering av styringsinformasjon og satsingen på dataanalyse forutsetter også at etaten har løpende tilgang til relevante og pålitelige data. Etaten har derfor som tidligere nevnt i 2023 vektlagt arbeid med datakvalitet og nye innsiktsløsninger. Arbeidet har synliggjort konkrete behov for å tydeliggjøre og tildele roller i prosesser, samt kompetansebehov hos medarbeidere som skal bekle disse rollene.
- Det er etablert en datakatalog som et verktøy som på skal bidra til oversikt og kontroll med etatens data, Oversikt og kontroll med data er et viktig grunnlag for god digitalisering og samhandling med data, samtidig som det understøtter fremtidig bruk av kunstig intelligens

I arbeidet med å dokumentere prosesser, som er grunnlag for kvalitets- og prosesstyring, har etaten valgt en planmessig og gradvis tilnærming. Dokumentasjon av prosesser er ressurskrevende. For en etat som har

Forhold der departementet har bedt Tolletaten om særskilt rapportering

Systematisk arbeid for forbedring og effektivisering

Tolletaten har et kontinuerlig fokus på å identifisere og iverksette effektiviseringstiltak. Det er krevende å ta i bruk ny teknologi som kan automatisere saksbehandling og tjenester til publikum, da dette krever investeringer for å utvikle og forvalte løsninger. Tolletaten prioriterer tiltak som kan gi økonomiske gevinster fremfor kvalitative gevinster. I 2023 har etaten

- Videreutviklet chatbot for kundekontakt, kartlagt prosesser for robotisering og automatisering i saksbehandlingen.
- Aktivt arbeidet med konvertering til Altinn 3.0 og har kontinuerlig arbeidet med å utvikle enkle digitale løsninger for etatens brukere som vil løpende lanseres i 2024 i Altinn 3.0.
- Arbeidet med prosessanalyser av etatens saksbehandlingsprosesser med hovedvekt innenfor vareførsel for å forenkle og forbedre prosessene og vurdere ytterligere digitalisering og automatisering.
- Startet opp grunnarbeidet for anskaffelse av en prosessbasert saksbehandlingsløsning som støtter automatisering innenfor generell saksbehandling.
- Vurdert bruk av kunstig intelligens for administrative oppgaver, og har gjennomført et forprosjekt for utnyttelse av kunstig intelligens på etaten M365 plattform.

Etatens hovedfokus for å ta ut effektiviseringsgevinster er imidlertid på å forberede organisasjonen på å ta imot nye tjenester og verktøy som har blitt levert, eller som skal leveres, fra etatens digitaliseringsprogram.

Produktivitetsmåling

Etaten har gjennom mange år jobbet med effektivisering, men først i 2021 påbegynte arbeidet med å etablere produktivetsindikatorer. For å undersøke hvordan produktivetsmåling kan gi etaten god styringsinformasjon, har etaten tatt utgangspunkt i noen utvalgte områder. For 2023 har etaten valgt å se på brukerdialogen gjennom Tolletatens kontaktsenter.

Tolletatens kontaktsenter

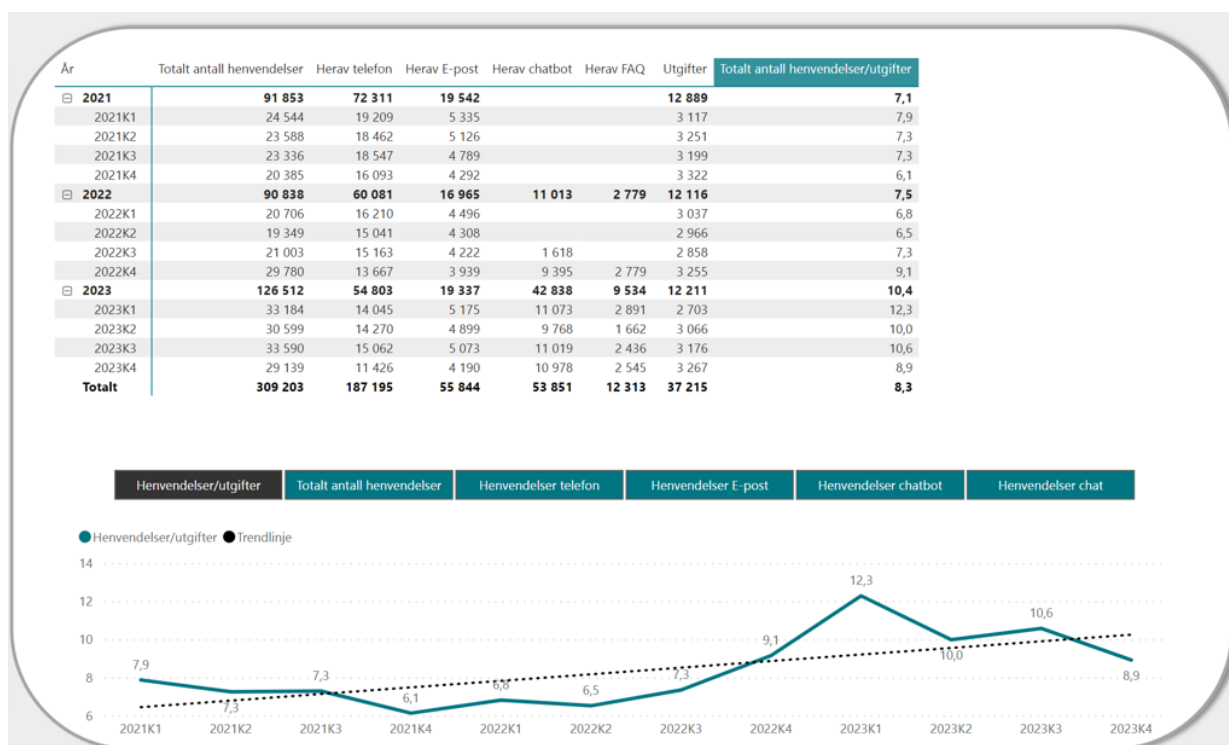
Tolletatens kontaktsenter er førstelinje inn til etaten og behandler alle publikumshenvendelser. Kontaktsenteret svarer på henvendelser via telefon, e-post, chat og Facebook, i tillegg ble den automatiske chattboten «Tolliver» etablert september 2022.

Kontaktsenteret sin hovedoppgave er å drive med målrettet dialog og samhandling med etatens brukere for å sikre økt etterlevelse. 2023 var et hektisk år med mange aktiviteter som oversikten nedenfor viser, og spesielt dreiningen etaten har fått til mot økt bruk av en automatisk chattboten

«Tolliver». Tallene viser:

- 126 512 henvendelser totalt, og av disse ble:
- 54 803 besvart via telefon
- 19 337 besvart via e-post
- 3 161 besvart via chat
- 42 838 har startet en dialog med chattboten «Tolliver», og av disse:
 - Var det kun 7,5 % som valgte å gi videre til manuell chatt

Figuren nedenfor viser at det har vært en økning i antall henvendelser besvart per krone i utgift. Mens man i 2022 fikk besvart 7,5 henvendelser per tusen kroner, økte dette i 2023 til 10,4 henvendelser per tusen kroner.

FIGUR 10: ANTALL HENVENDELSER BESVART PR TUSEN KRONER I UTGIFT 2022 OG 2023
(Kolonnen som heter «Herav FAQ» er FAQ knyttet til Digitoll)

Tillitsreformen

Tolletaten har i 2023 igangsatt noen tiltak knyttet til tillitsreformens ambisjon om å redusere unødvendige rapporterings- og dokumentasjonskrav internt i etaten. Etaten har fokusert innsatsen på å legge grunnlaget for økt automatisering av datainnhenting og rapportering. Dette innebærer en gjennomgang av hvilke nøkkeltall og statistikker som innhentes for å vurdere hensiktsmessighet. De data som brukes i månedlig, tertialvis og årsrapportering er i all hovedsak nå automatisert, slik at ressursene kan brukes til å vurdere data for å skape bedre innsikt istedenfor å innhente og rapportere data.

Etaten vurderer at man har en hensiktsmessig og effektiv oppfølging av drifts- og utviklingstiltak, men et større potensiale knyttet til å videreutvikle mål- og resultatstyringen. Etaten har innhentet erfaringer andre etater har med å operasjonalisere tillitsreformen, og vil med bakgrunn i disse erfaringene gjennomføre mer innsiktarbeid sammen med arbeidstakerorganisasjonene i 2024.

Internkontroll og risikostyring

Tolletaten utarbeider årlig en overordnet risikovurdering rettet mot etatens evne til å nå sine mål på mellomlang sikt. Den er derfor strategisk i sin innretning. Vurderingen som ble gjort i 2023 tilsvarer i hovedsak risikobildet fra 2022 med noen mindre nedjusteringer av sannsynlighet på enkelte risikoer. Det ble også identifisert én ny risiko knyttet til evnen til å realisere gevinster fra etterretningssatsingen. Ingen overordnede risikoer vurderes som uakseptable i den forstand at etaten må avslutte aktiviteten eller tiltaket som introduserer risikoen, eller umiddelbart iverksette tiltak. Det er flere risikoer det er nødvendig å redusere over tid. På mange områder skjer det gjennom implementering av strategien eller annet pågående arbeid. På andre områder er det nødvendig å adressere eventuelle videre tiltak gjennom styringsdialogen med departementet.

Det er ikke avdekket avvik i opplegget for internkontroll som krever håndtering utover det systematiske og tidkrevende arbeidet med å bygge dette gradvis. Behovene

for videreutvikling på dette området må veies mot andre behov, og etaten har valgt en gradvis tilnærming på samme måte som for risikostyring og gevinstrealisering.

Etaten lanserte en ny intern kanal for å melde avvik innen sikkerhet og HMS på slutten av 2022. 2023 er dermed det første året hvor den nye avvikskanalen har vært i full drift. Etaten har i 2023 jobbet systematisk med å forbedre kulturen for avviksrapportering. Det nye systemet gjør det lettere for ansatte å rapportere avvik sammenlignet med foregående år. Det er ikke avdekket vesentlige avvik som krever umiddelbar håndtering utover en driftsbasert og planmessig lukking. Kanalen har registrert 255 HMS-avvik i 2023, jevnt fordelt over årets måneder. Dette er en økning i forhold til tidligere avviksrapportering. Det er i samme periode registrert en økning i innrapporterte avvik innen sikkerhet og beredskap i 2023 sammenlignet med foregående år. Tolletaten antar, som andre virksomheter, at det er underrapportering og at det reelle omfanget av avvik er større, men finner det tilfredsstillende at avviksverkøyet er tatt i bruk over hele etaten. Dette indikerer at etaten har lyktes med å forbedre kultur for å melde avvik. Videreutvikling av dette blir fokus også i årene fremover.

Siden 2020 har det blitt gitt faste orienteringer i form av ledelsens gjennomgang for sikkerhet som gir et helhetlig bilde av sikkerhetstilstanden. Videre gis det statusrapportering om informasjonssikkerhet i Tolletatens ledergruppe flere ganger ila. året. Det gis også ukentlig informasjon til alle ansatte, tilgjengelig via videoopptak, om den løpende trusselvurderingen for informasjonssikkerhet og bakgrunnen for denne. Personvernombudet fremmer på selvstendig grunnlag jevnlig saker i Tolletatens ledergruppe. Samlet sett gir dette ledelsen en god og løpende innsikt i sikkerhetsmessige utfordringer og status.

Det er fortsatt ulik modenhet knyttet til utøvelse av fagmyndighetsrollen/andrelinjerollen internt i Tolletaten. Mens internkontrollprosessen, fra risikovurdering til rapportering og forbedring, er godt etablert på noen fagområder - som innen personvern og

informasjonssikkerhet - står andre områder helt i startfasen. Arbeid med å lukke disse gapene fortsetter i 2024.

Etaten har for andre gang laget en overordnet statusvurdering av hvordan hvert fagmyndighetsområde har ivaretatt intern kontroll per 31.12.2023. Dette skjer i forbindelse med den årlige oppfølgingsprosessen der virksomhetsplanen for fjoråret lukkes og hvor fokuset er på læring og erfaringsdeling. Dette skal videreutvikles som arena for systematisk oppfølging av internkontroll. Dermed kan eventuelle behov fanges opp i forkant av neste års plan- og budsjettprosess som starter senere på våren. Etaten legger vekt på å lukke læringsløyfen slik at erfaringene fra gjennomføring av virksomhetsplaner, funn fra internkontroll innenfor tildelt fagansvar og funn fra internrevisjonene inngår i grunnlag for neste års planprosess.

Tolletatens internrevisjon ivaretas av et eksternt revisjons- og rådgivningsfirma. Oppdraget bygger på etablerte standarder og reguleres av «Instruks for internrevisjonen i Tolletaten». Det ble gjennomført to internrevisjoner i 2023: Gevinstrealisering og Risikostyring. Identifiserte forbedringspunkter håndteres som tiltak og legges inn i virksomhetsplanene og følges opp i de ordinære styringsprosessene, men følges også opp samlet periodisk gjennom tiltaksoppfølging fra internrevisor. Videre er et advokatfirma engasjert som varslingsmottak og uavhengig tredjepart i forbindelse med varslingsaker. Advokatfirmaet har ansvaret for førstegangsbehandlingen. Revisjons- og rådgivningsfirmaet settes inn i saker som krever en større granskning. Identifiserte tiltak og oppfølgingspunkter som følge av varslingsaker blir fulgt opp av Tolldirektørens stab. Varslingskanalen er åpnet for eksterne og tilgjengeliggjort på etatens nettside. Det er startet en anskaffelsesprosess for å inngå ny kontrakt for leverandør av varslingsmottak.

Sikkerhet og beredskap

2023 har vært et år preget av nasjonale kriser og internasjonale konflikter som har påvirket Tolletatens samfunnsoppdrag. Alt fra ekstremvær og utfordrende økonomiske tider, til sikkerhetspolitiske utfordringer og

væpnede konflikter, er variabler som er med på å skildre et dynamisk og komplekst risikobilde. Dette har også preget Tolletatens sikkerhets- og beredskapsarbeid, og understreket viktigheten av en fleksibel tilnærming for å evne å håndtere et risikobilde som er i stadig endring.

Gjennom 2023 har deler av Tolletatens styrende dokumentasjon på beredskapsområdet blitt revidert og oppdatert. Arbeidet med å revidere etatens overordnede beredskapsplan startet høsten 2023 og vil ferdigstilles i løpet av våren 2024. I løpet av året som har gått har etaten deltatt på relevante arenaer og forum for beredskapsarbeid i regi av samarbeidende virksomheter. Etaten har også deltatt på øvelser som har vært arrangert av andre virksomheter, i tillegg til å selv ha gjennomført flere mindre øvelser internt. Endringer i risikobildet kan også føre til endringer i trusselbildet, og det har derfor blitt jobbet med å oppdatere Tolletatens interne trusselvurdering som berører trusler mot etatens verdier og operative evne. Trusselvurderingen brukes blant annet som grunnlag i ulike deler av etatens sikkerhets- og beredskapsarbeid. I tillegg har samtlige av etatens lokale sikkerhetsinstruksjoner blitt gjennomgått og revidert, for å se til at lokale sikkerhetsinstruksjoner står i forhold til trussel- og risikobildet.

Det dynamiske risikobildet har også påvirket Tolletatens arbeid innenfor personellsikkerhet. Det ble registrert et økt behov for sikkerhetsklarering i løpet av 2023. Dette underbygger behovet for videre fokus på personellsikkerhet i etaten.

I etaten fokuseres det også på velutviklede sikkerhetstiltak innenfor digital sikkerhet. I 2023 ble etatens styringssystem for informasjonssikkerhet videreutviklet, og det ble gjennomført kontrollaktiviteter, øvelser, opplæring og bevisstgjøring av egne ansatte. Sikkerhetsmåneden ble markert i form av foredrag, konkurranser, relevante tips og bevisstgjøringsartikler på interne plattformer.

Som en viktig del av det digitale sikkerhetsarbeidet, har operasjonaliseringen av Toll-CSIRT (Computer Security

Incident Response Team) fortsatt. Teamet er nå fullt operativt, og leverer overvåkning og håndtering av IT-sikkerhetshendelser i etaten. Toll-CSIRT ble i 2023 medlem av organisasjonen og delingsnettverket Forum for Incident Response and Security Teams.

Oppfølging av saker fra Riksrevisjonen

Riksrevisjonen har ikke rapportert merknader knyttet til Tolletatens virksomhet til Stortinget i 2023.

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med eksportkontroll av strategiske varer, Dokument 3:4 (2020-2021), ble rapportert til Stortinget i februar 2021 og deres undersøkelse av myndighetenes kontroll av grensekryssende avfallstransporter - Dokument 3:6 (2022-2023), ble rapportert til Stortinget i desember 2022. Etaten har utarbeidet tiltaksplaner for oppfølging av rapportene og har rapportert status på disse i november 2023. De fleste tiltak er iverksatt og etaten vil rapportere ny status innen departementets frist 1. november 2024.

Riksrevisjonen hadde ingen merknader til etatens regnskap for 2022. Revisjon av regnskapet for 2023 pågår og Riksrevisjonens beretning for 2023 regnskapet forventes å foreligge i månedsskiftet april/mai 2024.

Andre rapporteringskrav

Fellesføringer for 2023

Lærlinger og praksisstudenter

Tolletaten har ikke hatt lærlinger i 2023, men ønsker å ta sin del av samfunnsansvaret for å øke antall lærlinger i statlige virksomheter og har jobbet målrettet for å bli godkjent lærebedrift. I desember 2023 ble Tolletaten godkjent lærebedrift og ble medlem av Opplæringskontoret for statlige virksomheter (OK stat). Tolletaten skal tilby en læreplass i service- og administrasjonsfaget og en læreplass i IT-driftsfaget og lærlingene har oppstart av læretiden i henholdsvis HR-avdelingen og Infrastrukturavdelingen i august 2024. Tolletaten skal i løpet av 2024 vurdere behovet for lærlinger i andre lærefag, samt vurdere muligheten for å øke antall lærlinger i de aktuelle lærefagene.

Tolletaten tok i mot praksisstudenter framastergradsstudiet i pedagogikk, studieretning kommunikasjon, design og læring ved Universitetet i Oslo. Studentene gjennomførte fem uker i praksis i kompetanseseksjonen i HR-avdelingen. Formålet med praksisperioden var for studentene å få erfaring og innsikt i kompetansesarbeid i organisasjonen, primært med fokus på arbeidet med digital læring. Ordningen videreføres med to nye praksisstudenter våren 2024.

Rapportering på konsulenttjenester 2023

Reglene for innleie av arbeidskraft ble endret i april 2023. Reglene innebærer en skjerpelse i regelverket knyttet til midlertidig innleie fra bemanningsforetak. Som følge av endringene, kan det ikke lenger leies inn arbeidskraft av midlertidig karakter fra bemanningsforetak (utover vikartilfellene) med mindre det foreligger en skriftlig avtale mellom tjenestemannsorganisasjonene og Tolletaten. Det ble inngått en slik avtale den 12.06.2023 med varighet ut 2023. Avtalen ble før årsskiftet forlenget til 31.12.2024. Det ble i forbindelse med avtalen enighet om rapportering av konsulentkjøp hvert tertial. Målsettingen er at Tolletaten jevnlig vurderer om det kan ansettes personer som kan fylle behovet som dekkes av innleid arbeidskraft.

Virksomheten har benyttet om lag 197 millioner kroner til konsulenttjenester i 2023. Dette er en økning på rundt 1,1 prosent fra år 2022. Hovedsakelig gjelder forbruket utvikling til programvare og IKT-løsninger. Det er ikke benyttet konsulenttjenester innenfor kommunikasjon i 2023. Innleid kompetanse innen IT-området utgjør omtrent 171,6 millioner av en total på rundt 197 millioner for år 2023. Dette er en nedgang på omtrent 3 prosent.

Konsulenttjenester	2021	2022	2023
<i>Totalt</i>	188 143 691	194 999 623	197 294 043

Etaten har vært, og er, avhengig av å benytte seg av innleid kompetanse innen IT-området. Årsakene for tidligere og fremtidig behov for å benytte innleid kapasitet er flere, men kan oppsummeres i tre hovedårsaker.

Markedet for enkelte typer IT-kompetanse har vært og er fortsatt utfordrende. Dette har gjort det vanskelig å tiltrekke og ansette den riktige kompetansen internt i etaten og ført til at etaten har måttet støtte seg på innleid kapasitet i roller der hvor etaten ønsker å ha internt ansatte. Etaten har jobbet målrettet med å øke evnen til å tiltrekke seg riktig kompetanse siden 2021 og ser at etaten nå klarer å tiltrekke seg flere kandidater for stillingene. Arbeidet har resultert i at behov for innleie av utviklerkompetanse er lavere i 2024 enn det ellers ville vært.

I tillegg til utfordringer med å ansette kapasitet driver etaten et stort digitaliseringsprogram og er i et større digitaliseringsløp på tvers av etatens prosesser. Dette skaper både kapasitetsutfordringer i etaten og gir et økt behov for IT-kompetanse etaten ikke har i perioden der digitaliseringsinitiativene gjennomføres. Dette behovet dekkes gjennom innleie av kompetanse, sammen med bruk av interne ansatte, for å sikre at etaten ikke har en varig kapasitet som vil være større enn nødvendig i en vanlig driftssituasjon. Etter ferdigstillingen av initiativene vil etaten i hovedsak benytte seg av intern kapasitet for å dekke videre drift og utvikling av løsningene. Dette behovet for innleie vil derfor kunne reduseres over tid.

I planleggingen av Treff-satsingen ble det lagt til grunn en 50/50 fordeling mellom bruk av interne og eksterne ressurser. Eksterne ressurser er hovedsakelig planlagt benyttet inn i roller som systemutvikler, scrum-master, funksjonell arkitekt, prosjekt- og programledelse og endringsledelse. Det har i gjennomføringen vist seg vanskelig å beholde/rekruttere interne ressurser, særlig innenfor flere tekniske kompetanseområder. For å opprettholde fremdriften og kvaliteten på leveransene fra satsingen har det vært nødvendig å benytte en økt andel eksterne ressurser innenfor områdene systemutvikling (funksjonelle arkitekter, systemutviklere) og prosess- og prosjektledelse.

Ut over dette har etaten et vedvarende behov for å

benytte seg av innleid kompetanse for å sikre tilgang til spisskompetanse, kompetanse på ny teknologi og tilgang på kapasitet når intern kapasitet ikke strekker til. Dette er et vedvarende behov innen IT og er et behov som ikke kan dekkes med interne ansatte på en kostnadseffektiv måte. Etaten etablerte i 2023 avtaler med to partnere for å sikre etaten tilgang til denne typen kompetanse til konkurransedyktige betingelser og gjennom effektive avtaler. Avtalene kan maksimalt vare i seks år dersom alle opsjoner utløses.

Etaten vurderer nivået på konsulentbruken som forsvarlig og i tråd med de overordnede føringene. Som nevnt over er det ikke kjøpt konsulent tjenester fra kommunikasjonsbransjen. Etaten har gjort tiltak for å redusere omfanget, men pågående digitaliseringsinitiativ gjør at dette ikke kan reduseres ytterligere uten at det får alvorlige konsekvenser for gjennomføringsevnen.

Mulighet for desentralisert arbeid

Tolletaten har vurdert mulighetene for økt bruk av desentralisert arbeid, men konkludert med at det ikke er formålstjenlig å øke omfanget av desentralisert arbeid. Tolletaten har lokasjoner spredd over hele landet, og i lys av dette er ytterligere desentralisering lite aktuelt da dette også kan øke sårbarheten for små fagmiljøer og nødvendig samhandling internt.

Det er lagt til rette for at ansatte i Tolletaten i noen enkelttilfeller kan jobbe desentralisert. Dette har vært individuelt avtalt med den ansatte. Arbeidet har da foregått fra en annen lokasjon enn det arbeidsstedet den ansatte organisatorisk tilhører.

Ingen av etatens ansatte har jobbet desentralisert i et kontorfellesskap utenfor etatens lokasjoner. Dels skyldes dette at brorparten av etatens ansatte jobber på stedbundne steder og med operativ kontrollaktivitet fra de stedbundne stedene. For disse vil desentralisert arbeid ikke la seg kombinere med oppgaveløsningen.

Etaten har ikke drøftet ordningen med desentralisert arbeid med de tillitsvalgte i 2023, men har kartlagt mulige konsekvenser av dagens praktisering i forbindelse med etatens arbeidsplasskonsept.

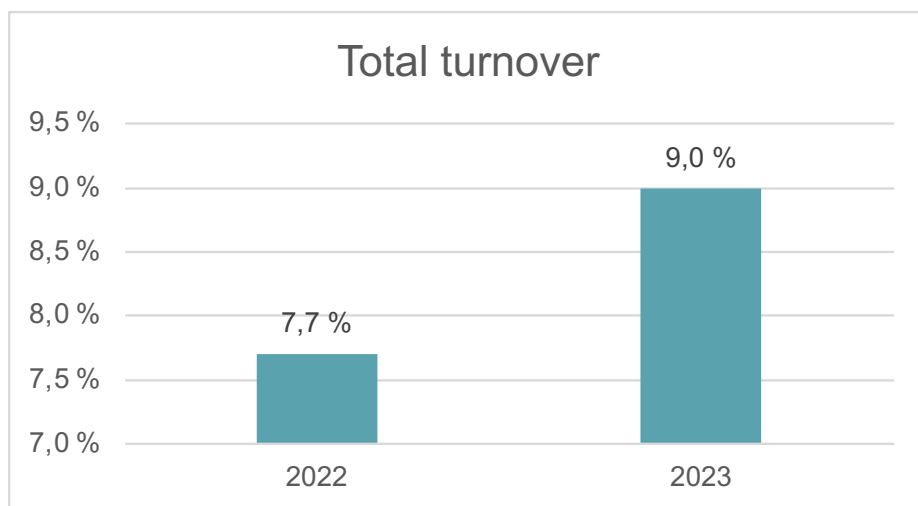
Bemanning og personalforvaltning

I løpet av 2023 har etaten sett en økning i turnover sammenlignet med tidligere år, samtidig som det har vært noen mindre utfordringer med å tiltrekke kvalifiserte kandidater til enkelte fagområder som eksempelvis IT. Målrrettede profileringstiltak har vært gjennomført for å styrke etaten som en attraktiv arbeidsplass, og etaten vil fortsette dette arbeidet gjennom blant annet videre satsing på tv-serie, karrieresider, tilstedeværelse på utdannings-/arbeidslivsmesser og andre relevante arenaer. De målrrettede tiltakene som er gjennomført knyttet til dette arbeidet har gitt resultater.

Bemanningssituasjonen for ansatte med tollfaglig bakgrunn er utfordrende. For å sikre tilstrekkelig bemanning i stillinger

som krever tollfaglig kompetanse har etaten gjennom 2023 ansatt 83 nye tollbetjener som gjennomfører en intensiv tollfaglig opplæring. Samtidig finansierer Tolletaten en bachelorutdanning i toll, vareførsel og grensekontroll ved Universitetet i Stavanger (UiS) hvor det første kullet med 41 studenter er ferdig våren 2024. I tillegg ble det tatt opp et nytt kull på til sammen 53 studenter høsten 2022, og til sammen 55 studenter i 2023. Etaten jobber aktivt for at flest mulig av studentene vil søke jobb i Tolletaten etter endt utdanning.

Tolletaten som helhet har hatt en økning i turnover for 2023 sammenlignet med 2022.

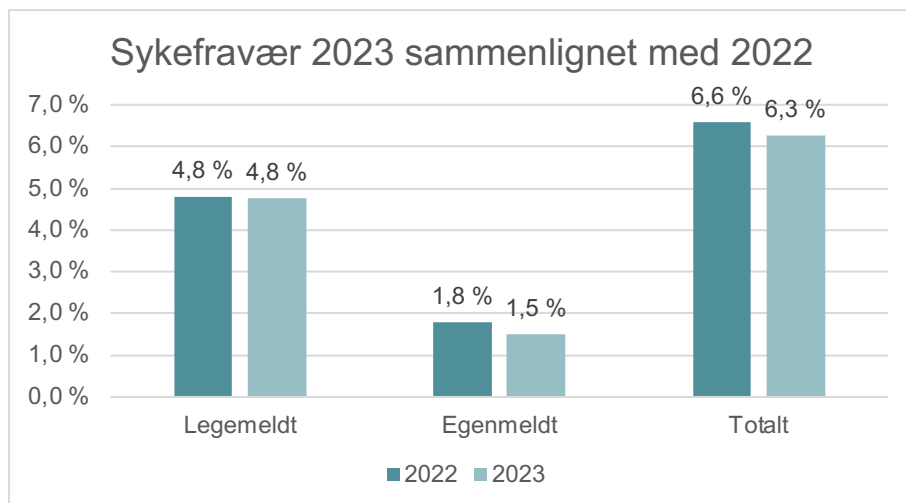
FIGUR 11: TOTAL TURNOVER

Kilde: SAP

Tolletaten jobber kontinuerlig med å redusere sykefraværet. Det er også påbegynt et arbeid med prosessmodellering av blant annet oppfølgingen av sykefravær og det settes inn forebyggende og stabiliserende tiltak.

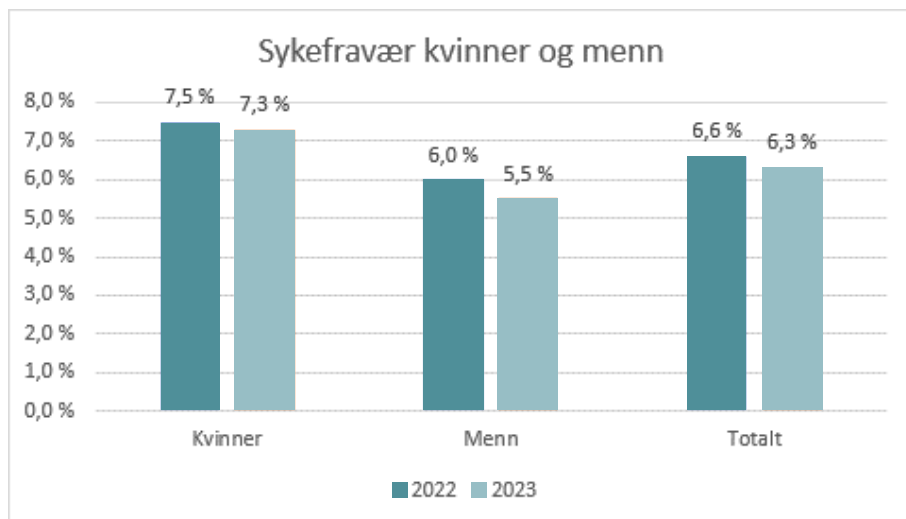
Sykefraværet er noe redusert for 2023, sammenlignet med 2022. Reduksjonen i fraværet skyldes nedgang

både i egen- og legemeldt fravær. Generelt har kvinner et noe høyere sykefravær enn menn. Legemeldt fravær for ansatte i turnus har i 2023 økt sammenlignet med 2022. For dagtidsansatte var det en nedgang i legemeldt fravær i samme periode. Både turnus- og dagtidsmedarbeidere hadde en nedgang i egenmeldt fravær fra 2022 til 2023.

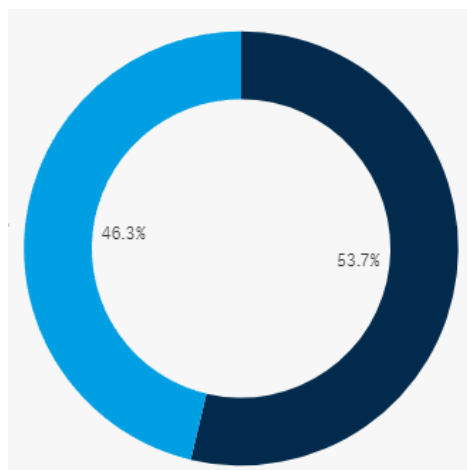
FIGUR 12: SYKEFRAVÆR TOTALT

Kilde: DFØ innsikt HR- og lønn 01.01.-31.12 begge år

FIGUR 13: SYKEFRAVÆR FORDELT PÅ KJØNN

Kilde: DFØ innsikt HR- og lønn 01.01.-31.12 begge år

FIGUR 14: ANDEL SYKEFRAVÆR 2023 FORDELT PÅ MENN OG KVINNER

Lyseblå: menn (46,3 %), mørkeblå kvinner (53,7 %)

Kilde: DFØ innsikt HR- og lønn 01.01.-31.12

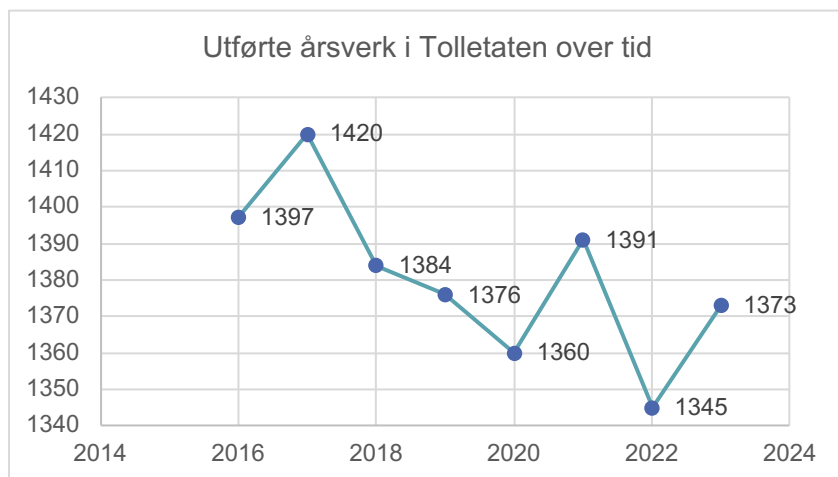
Antall ansatte og avtalte årsverk per enhet

	31.12.2022		31.12.2023	
	Antall ansatte	Avtalte årsverk	Antall ansatte	Avtalte årsverk
Administrasjonsdivisjonen	118	114	114	111
Etterrettingsdivisjonen	51	51	50	50
Grensedivisjonen*	901	891	928	917
IT-divisjonen	108	106	129	127
Juridisk stab	38	38	38	38
Tolldirektørens stab og kommunikasjonsstab	13	13	15	15
Vareførselsdivisjonen	298	293	286	283
Etaten	1527	1506	1560	1541

TABELL 12: ANTALL ANSATTE OG AVTALTE ÅRSVERK PER ENHET

Kilde: SAP uttrekk, aktive ansatte per 31.12. begge år. Både faste og midlertidige ansatte er inkludert.

Tolldirektør er ikke inkludert. Eksterne med og uten utbetaling er ikke inkludert. Samme uttrekke er benyttet for å beregne både antall ansatte og avtalte årsverk på de gitte datoene. Avtalte årsverk er justert for stillingsprosent.

FIGUR 15: UTFØRTE ÅRSVERK OVER TID

Kilde: 2023: SAP, 01.01.2023-31.12.2023. Tall for antall utførte årsverk før 2023 er hentet fra tidligere årsrapporter fra Tolletaten. Merk at metode for beregning av utførte årsverk har endret seg noe over tid.

Antall utførte årsverk påvirkes av svært mange faktorer, som sammen kalkulerer antall utførte årsverk i etaten i løpet av ett år. Noen faktorer som isolert sett har innvirkning på en økning i antall utførte årsverk i 2023 sammenlignet med året 2022 i etaten er følgende:

Tiltredelser: Det er ansatt flere medarbeidere som skal gjennomføre intensiv tollfaglig opplæring gjennom 2023 sammenlignet med 2022. Dette utgjør i hovedsak veksten i antall ansatte.

Fravær: Sykefraværsprosenten i 2023 er redusert sammenlignet med 2022. Nedgang i sykefravær bidrar også til økning av utførte årsverk i etaten 2023 sammenlignet med foregående år.

Lokalisering av ansatte

	Antall ansatte	Andel %	Antall utførte årsverk	Andel %
Oslo	532	34,1	488,25	35,6
Resten av landet	1028	65,9	884,75	64,4

TABELL 13: LOKALISERING AV ANSATTE
Kilde: DFØ innsikt HR- og lønn

Kompetanse- og lederutvikling

Bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll

Bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll ved Universitetet i Stavanger (UiS) gir en formalkompetanse på bachelornivå med mulighet for studentene til å bygge på med videre studier. Siden oppstarten i 2021 har studiet hatt gode søkertall og lite frafall. Studiet er nå i full drift og har 142 aktive studenter fordelt på tre kull. I nært samarbeid med Tolletaten har UiS ansvaret for gjennomføring av studiet, mens Tolletaten har et særlig ansvar for studentenes praksisperioder samt et eget emne i toll- og vareførsel.

Tolletaten har jobbet for at studentene skal få en god praksis med godt læringsutbytte. Det er tollfaglig ansatte som veileder studentene i deres praksisperioder. I den forbindelse har Tolletaten i samarbeid med UiS utarbeidet et 10 studiepoengs emne i veiledningspedagogikk for tollfaglige. I løpet av perioden siden oppstart av bachelorstudiet, har nærmere 200 ansatte fullført emnet.

Ved første opptak til bachelorstudiet i 2021 startet 18 prosent menn og 82 prosent kvinner. For å bedre kjønnsbalansen i studentgruppen søkte UiS i samarbeid med Tolletaten våren 2022 om to kjønnspoeng til mannlige søkere. Søknaden ble sendt som endringsinnspill til forskrift om opptak til høyere utdanning som eies av Kunnskapsdepartementet (KD). Søknaden ble innvilget for opptak i 2023 og 2024.

Samarbeidsavtalen med UiS åpner også for muligheter for forskning på relevante områder for Tolletaten. Tolletaten har etablert et eget «Forskningsforum» som koordinerer innkommende forskningsinitiativer, primært fra UiS. En synergi av samarbeidet er at UiS har fått midler fra KD til tre stipendiatstillinger tilknyttet bachelorstudiet i toll, vareførsel og grensekontroll.

Bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll, etatsvei. (EVU BA)

For å sikre at dagens tollfaglig ansatte gis mulighet til å formalisere og videreutvikle sin kompetanse, ble det i 2022 etablert et etter- og videreutdanningsprogram til en bachelorgrad i samarbeid med UiS. Arbeidet startet høsten 2021 og studiet ble akkreditert i desember 2022. Studiet innebærer at studentene får godskrevet tollfaglig etatsopplæring og praksis, samt minimum 4 års arbeidserfaring som 120 studiepoeng. Studentene gjennomfører de resterende 60 studiepoengene over to år ved UiS for å kunne oppnå en bachelorgrad (etatsvei). Etaten har hatt gode søkertall med 107 og 104 søkere i 2022 og 2023. Tolletaten tilbyr 35 plasser pr år. Første kull med 33 ansatte, noe som tilsier en høy gjennomføringsgrad for etter og videreutdanning, vil uteksamineres våren 2024.

Intensiv tollfaglig opplæring

I perioden fram til de første bachelorstudentene er uteksaminert er det behov for tiltak for å opprettholde bemanning på grunn av økt antall fratredelser i kombinasjon med økt naturlig avgang. I januar 2022 ble det satt i gang et prosjekt for å etablere et tilpasset kompetanseløp for kandidater med annen bakgrunn. Dette kompetanseløpet har fått navnet «intensiv tollfaglig opplæring». Ordningen er en viktig rekrutteringskanal frem til etaten får tilstrekkelig med tilfang av kandidater fra bachelorstudiet ved UiS. I 2023 ble det ansatt 83 nye medarbeidere til intensiv tollfaglig opplæring.

Lederutviklingsprogrammet L+

Som følge av omorganiseringen har Tolletaten ansatt flere nye ledere, og det største antall ledere er på nivå fire. Tidligere er det drevet lederutvikling på nivå to og nivå tre

i organisasjonen. I 2023 startet et innledende arbeid for å utvikle et lederutviklingsprogram for ledere på nivå fire.

Som ledd i arbeidet ble det utarbeidet ny lederplakat og lederprinsipper, som vil ligge til grunn for lederutviklingsprogrammet som vil ha oppstart våren 2024. Programmet har i løpet av 2023 arrangert to ledersamlinger for alle ledere i etaten.

Etter- og videreutdanningsmidler (EVU)

I 2023 ble det – i likhet med tidligere år - lyst ut nye etter- og videreutdanningsmidler. Tiltaket skal bidra til å heve formalkompetansen generelt i etaten innen prioriterte fagområder. Etaten har identifisert hvilke fagområder som skal vektlegges i den nye utlysningen. Disse er: data- og/ eller virksomhetsanalyse, innovasjon, logistikk, sikkerhet, digital produktutvikling, digital transformasjon, prosess- og prosjektledelse, organisasjonsfag, kunnskapsledelse og fagspesifikk ledelse. I 2023 var det totalt 36 ansatte som mottok støtte til etter- og videreutdanning.

Karriereutviklingssystem

Tolletaten har utviklet et helhetlig karriereutviklingssystem som beskriver ulike karriereveier for de ansatte i etaten. Innholdet er i stor grad rettet mot funksjoner og stillinger for tollfaglige, men systemet skal videreutvikles for øvrige deler av organisasjonen og gir samtidig muligheter for å tilegne seg ledererfaring som kvalifiserer til å søke på lederstillinger senere. Av videre arbeid gjenstår det å etablere planer og innhold for blant annet kurs og sertifiseringer som skal inn i etatens kompetanseportal.

Digital læring

Tolletaten har i 2023 fortsatt å styrke satsingen på digital læring for egne ansatte. Kompetanseportalen er etatens digitale læringsplattform og har et stadig økende kurstilbud for etatens ansatte. Portalen benyttes til intern opplæring,

faglig påfyll og kompetanseheving for Tolletatens ansatte. Data viser at den er i bruk på tvers av divisjoner og blant alle grupper av ansatte. I 2023 ble det satt i gang arbeid med anskaffelse av ny læringsplattform da kontrakten utgår for inneværende avtale. Konkurransen ble kunngjort i 2023, og ny avtale for læringsplattform inngås i 2024.

Likestillings- og mangfoldsarbeidet i Tolletaten

Aktivitets- og redegjørelsesplikten etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26 – som arbeidsgiver

Tolletaten skal være en inkluderende arbeidsgiver som jobber for å fremme likestilling og forhindre

diskriminering i tråd med bestemmelsene i likestillings- og diskrimineringsloven. Dette skal være en naturlig del av etatens virksomhet og arbeidet med likestilling og mangfold omfatter alle diskrimineringsgrunnlag. I 2023 har Tolletaten jobbet med flere tiltak for å kunne arbeide mer systematisk og målrettet med likestilling, mangfold og anti-diskriminering.

Tilstand for kjønnslikestilling

Antall ansatte totalt		Antall midlertidige ansatte		Foreldrepermisjon Gjennomsnitt antall uker		Antall deltidsansatte	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
713	847	2	2	28	16	36	12

TABELL 14: KJØNNBALANSE TOTALT, ANTALL MIDLERTIDIG ANSATTE, ANTALL DELTIDSANSATTE OG UTTAK AV FORELDREPERMISJON

Kilde: SAP per 31.12.2023

Tolletaten har en god kjønnsbalanse med nesten 46 prosent kvinner av totalt 1560 ansatte og kvinneandelen har holdt seg stabilt de siste årene. Det er generelt lite midlertidighet i Tolletaten og fordelingen mellom menn og kvinner som er midlertidig ansatt er jevnt fordelt. Antall kvinner i deltidsstillinger har vært høyere enn antall menn de siste årene, men omfanget av deltidsarbeid er redusert.

Ledernivå	Kvinner	Menn	Sum	Kvinner	Menn
2	1	6	7	14 %	86 %
3	11	21	32	34 %	66 %
4	28	50	78	36 %	64 %
Sum	40	77	117	34 %	66 %

TABELL 15: LEDERSTILLINGER FORDELT PÅ KJØNN OG LEDERNIVÅ I TOLLETATEN

Kilde: SAP per 31.12.2023

Tolldirektør, ledernivå 1, er ikke inkludert

Divisjoner/enheter	Kvinne	Mann	Totalt	Andel kvinner
Administrasjonsdivisjonen	3	8	11	28 %
Etterretningsdivisjonen	1	4	5	20 %
Grensedivisjonen	19	42	61	31 %
IT-divisjonen	3	5	8	38 %
Juridisk stab	2	2	4	50 %
Tolldirektørens stab og kommunikasjonsstab	1	1	2	50 %
Vareførselsdivisjonen	11	15	26	42 %
Sum	40	77	117	34 %

TABELL 16: LEDERSTILLINGER FORDELT PÅ KJØNN OG DIVISJON/ENHET

Kilde: SAP per 31.12.2023

Tolldirektør er ikke inkludert

Tolletaten er opptatt av en balansert kjønnsfordeling innenfor lederstillinger og har som mål å ha minimum 40 prosent av hvert kjønn i lederstillinger. I 2023 var det totalt 34 prosent kvinnelige ledere i Tolletaten og til sammenligning med andelen kvinnelige ledere i 2022 er dette en økning på 3 prosent. I 2023 ble det igangsatt arbeid med å revidere "Tiltak for kjønnsbalansert ledelse". Dette skal bidra med å legge til rette for at Tolletaten oppnår målet om kjønnsbalanse i lederstillinger og fremme en organisasjonskultur som gir kvinner og menn like muligheter. I lederstillinger der et kjønn er underrepresentert, skal utlysningsteksten oppfordre det underrepresenterte kjønn til å søke på stillingen.

Prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og mot diskriminering

Likestilling og anti-diskriminering er forankret i virksomhetens lønnspolitikk og direktiv for HR. Offentlige myndigheter skal ha et styrende dokument som beskriver hva som er standarden for virksomhetens arbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det har derfor vært viktig for Tolletaten å få på plass et styrende dokument for å kunne jobbe målrettet og systematisk med dette. I april 2023 etablerte Tolletaten «Bestemmelser for likestilling og mangfold i Tolletaten» som beskriver overordnede føringer, prinsipper og mål med arbeidet for økt likestilling og

mangfold i etaten. Bestemmelsene setter blant annet krav til at etaten utarbeider en handlingsplan for å systematisere arbeidet for å fremme likestilling og mangfold, hindre diskriminering og søke å forebygge og hindre trakassering og seksuell trakassering. Handlingsplanen skal bidra til at arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold blir en naturlig del av etatens virksomhet og arbeidet med å utvikle denne fortsetter i 2024.

Tolletaten er representert i det statlige mangfoldsnettverket som består av åtte statlige virksomheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet. Nettverket er en svært god arena for kunnskaps- og erfaringsdeling. Deltagelsen i nettverket bidrar til at Tolletatens arbeid med likestilling og mangfold løftes internt og nettverket er blant annet med på å øke Tolletatens kunnskap og motivasjon med det videre utviklingsarbeidet med likestilling, anti-diskriminering og mangfold i statlig sektor.

Tolletaten er medlem av to internasjonale likestillings- og mangfoldsnettverk i World Customs Organization (WCO) og etaten deltok i to møter i 2023. Nettverkene er digitale og samler tollorganisasjoner fra hele verden for å utveksle synspunkter og praksis om hvordan arbeidet med likestilling og mangfold kan videreutvikles i det enkelte land.

Arbeid mot trakassering og seksuell trakassering

Tolletaten har som mål å sikre at alle ansatte er trygge på jobb, og har nulltoleranse for enhver form for trakassering. Medarbeiderundersøkelsen i 2021 avdekket at ansatte i Tolletaten har opplevd mobbing, trakassering, uønsket seksuell oppmerksomhet og seksuell trakassering. For å hindre, og forebygge, enhver form for trakassering har etaten tidligere utarbeidet en plakat med informasjon og forventninger til de ansatte, samt e-læringskurs «Vern mot mobbing og trakassering». Tolletaten evaluerte tiltakene i siste kvartal av 2023 og funn viste at en liten andel av ansatte hadde gjennomført e-læringskurset og at svært få kjente til plakaten. På bakgrunn av dette ble det besluttet at gjennomføringen av e-læringskurset skal bli obligatorisk for alle ansatte å gjennomføre. Tolletaten skal i løpet av første kvartal 2024 revidere e-læringskurset og plakaten, og det videre forebyggende arbeidet mot trakassering og seksuell trakassering vil blant annet ivaretas i utarbeidelse av handlingsplan for likestilling og mangfold. Tolletaten planlegger gjennomføring av medarbeiderundersøkelse i 2024 hvor blant annet trakassering og seksuell trakassering på nytt vil bli kartlagt.

Tolletaten ønsker åpenhet og er avhengig av at ansatte sier fra når noe ikke er som det skal. Tolletaten har systemer som ivaretar dette i avviksrapportering for HMS-avvik, og avvik innen personvern og informasjonssikkerhet, samt varslingsinstitutt der både ansatte og publikum kan varsle om kritikkverdige forhold. Varslings- og avviksrapporteringskanaler er synlige på forsiden av intranett og er lett tilgjengelig for de ansatte. Tolletaten ønsker at alle ansatte skal være kjent med hva som er HMS-avvik og hva som er varsling, og har derfor presisert dette på intranettet i 2023 med oppfordring om å melde fra om alle typer hendelser og kritikkverdige forhold. Etaten har tilrettelagt for at både avvik og varslinger kan meldes anonymt dersom innmelder ønsker dette.

Rekruttering

Det gjennomføres jevnlig samarbeidsmøter med alle rekrutteringsrådgivere i Tolletaten som er en arena for samhandling, erfaringsdeling og kompetanseheving. Dette legger til rette for at Tolletaten kan jobbe med å sikre en helhetlig tilnærming i arbeidet med mangfold og inkludering, på tvers av de ulike divisjonene.

Det er også etablert et godt samarbeid mellom fagforeningsrepresentanter og rekrutteringsrådgivere. Som et ledd i å sikre likebehandling i alle rekrutteringsprosesser, gjennomgår fagforeningsrepresentantene samtlige utlysningstekster i forkant av publisering. De blir også invitert til å delta på alle intervjuer som gjennomføres.

Det er tidligere utarbeidet en mangfoldserklæring som er standard i alle utlysninger, og Tolletaten har i 2023 videreutviklet interne rutiner for å sikre at søkere som oppgir å ha grunnlag for positiv særbehandling blir fulgt opp i henhold til statens regelverk. Dersom søkere i disse gruppene ikke blir innkalt til intervju, er årsaken redegjort for i innstillingsdokumentet som oversendes til ansettelsesrådet.

I rekrutteringsverktøyet er det mulig å ta anonymisert statistikk over søkere som har oppgitt å ha grunnlag for positiv særbehandling, og hvor mange av disse som blir ansatt i Tolletaten. Til tross for at dette kan bidra til god innsikt i hvor mange som blir ansatt fra disse gruppene, er det likevel identifisert flere aspekter som tilsier at statistikken ikke stemmer. Tolletaten vil i løpet av 2024 gjennomføre tiltak i forbindelse med rekrutteringsprosessene som gir et reelt bilde av hvor mange som ansettes fra disse gruppene.

Tilrettelegging og fysiske forhold

De nyeste lokalene Tolletaten leier er utformet for fremtiden, tilpasset nye og moderne samarbeidsformer, og i samsvar

med retningslinjer for universell utforming. Ved enkelte eldre lokaler er det begrensede muligheter til å gjøre tilpasninger, noe som medfører at de ikke samsvarer med retningslinjene om universell utforming.

Tolletaten har stor oppmerksomhet rettet mot individuell tilrettelegging og universell utforming. Avvik fra etatens krav til lokaler kartlegges systematisk og det planlegges årlig tiltak for å korrigere avvik. En gjennomgang av fysiske forhold i administrative bygg i deler av virksomheten i 2023, avdekket flere mangler og fysiske hindringer for ansatte med nedsatt funksjonsevne. Flere av utfordringene løses fortløpende, men kartleggingen viste at det er nødvendig å legge bedre til rette for spesielt svaksynte, hørselshemmede og personer i rullestol, da forholdene ikke er på et tilfredsstillende nivå.

Det er innført kjønnsnøytrale toaletter i flere av etatens lokaler, og i flere lokaler er stillerom/ammerom/bønnerom tilgjengelig. I 2024 ønsker Tolletaten å kartlegge i hvilken grad garderobefasilitetene er tilrettelagt for kvinner, personer med nedsatt funksjonsevne og transpersoner, samt behovet for flere tilgjengelige rom for å ivareta ansatte med ulike behov.

Seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk

Pride er en del av likestillings- og mangfoldsarbeidet i Tolletaten. I 2023 markerte etaten Pride internt, både med profilering på intranett og rekordstor deltagelse i paraden. Pridemarkering skal gjennomføres i 2024. I tillegg deltok to ansatte på en kompetansehevende fagdag i regi av Politidirektoratet, der temaet omhandlet kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Likestillings- og mangfoldsarbeidet i Tolletaten

Aktivitets- og redegjørelsesplikten etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26 – som offentlig myndighet

Som offentlig myndighet har Tolletaten to hovedmålsetninger knyttet til likestilling og diskrimineringsarbeidet.

- Å være en organisasjon som fremmer likestilling og hindrer diskriminering
- Å utvikle gode og likeverdige tjenester som innebærer å:
 - Etterleve krav til universell utforming på digitale flater og i fysiske bygg
 - Etterleve krav og forventninger til klarspråk i offentlig forvaltning
 - Etterleve krav til bruk av nynorsk
 - Etterleve krav og forventninger til å tilgjengeliggjøre informasjon på kvensk, samisk og de viktigste språk for de reisende

Tolletaten er for mange reisende det første møtet med norsk offentlig myndighet i det man krysser landegrensene. Møtet med Tolletaten vil for de fleste enten være digital gjennom digital brukerkontakt på Toll.no eller ved bruk av etatens Kvoteapp, ved at man selv fysisk tar kontakt for å etterleve regelverket for inn- og utførsel av varer, eller ved at man blir tatt ut til kontroll av etatens operative personell. Tolletaten er svært opptatt av at alle reisende skal oppleve det å møte en ansatt i Tolletaten som en mest mulig positiv hendelse preget av respekt for den enkeltes kjønn, alder, funksjonsevne, språk, livssyn, religiøs, etnisk eller kulturell tilhørighet eller seksuell legning. Dette er også innarbeidet i etatens etiske retningslinjer.

Tilrettelegging for etterlevelse av regelverket for inn- og utførsel av varer er høyt prioritert, både for norske statsborgere og reisende fra andre land. For mange kan det å sette seg inn i gjeldende regelverk være en utfordring

dersom dette ikke er tilgjengeliggjort på et språk de forstår. For aktører i næringslivet, eksempelvis trailersjåfører, er det utarbeidet skriftlig veiledning på de mest brukte språkene. Dette gjelder både for opptreden på ulike tollsteder, i ekspedisjoner og for nødvendige skjemaer. Eksempelvis ble det under pandemien trykket opp en rekke informasjonsbrosjyrer på de mest brukte språkene blant yrkessjåfører som krysset grensene.

På etatens internettside finner man i dag informasjon på norsk, engelsk, tysk, spansk, fransk, polsk og russisk. Etaten tilfredsstillende ikke i dag kravene til universell utforming på toll.no. Toll.no er i dag bygget på en utdatert teknisk plattform, og det vil kreve en ny publiseringsløsning for at nettsiden skal være i samsvar med kravene til universell utforming.

Kontaktsenteret til Tolletaten svarer på spørsmål gjennom chat, telefon, e-post og i sosiale medier. Medarbeiderne har høye ferdighetsnivå i språk og kan svare på norsk, engelsk og tysk. Ved behov i kontroll av reisende har etaten også anledning til å innhente tolketjenester, men dette er i begrenset grad en mulighet både pga. kostnader og tilgjengelighet når behovet oppstår.

Tolletaten har en variert bygningsmasse stilt til disposisjon av andre i tillegg til lokaler etaten selv leier. Reisende skal i utgangspunktet ikke oppleve fysiske hindringer på grunn av redusert kroppsfunksjon, men dette kravet er ikke alltid mulig å innfri. På noen grenseoverganger er det i liten grad mulig å gjøre bygningsmessige tilpasninger, og i en del tilfeller er Tolletaten avhengig av eier av fergeterminaler, flyplasser med mer legger til rette for dette. Tolletaten har utarbeidet detaljerte anvisninger for krav til lokasjoner basert på krav til universell utforming hvor etaten utøver fysisk kontroll og utfører ekspedisjonstjenester. Disse legges til grunn ved nybygg og dialog om utbedringer av eksisterende lokasjoner. Avvik fra etatens krav til lokaler

kartlegges systematisk og det planlegges årlig med tiltak for å korrigere avvik.

Kontroller skal gjennomføres på en minst mulig inngripende måte, slik at det tas hensyn til den kontrollertes kjønn, kulturelle bakgrunn og andre faktorer for å sikre likebehandling og at den kontrollerte ikke opplever kontrollen som diskriminerende. Det tilstrebes at menn og kvinner blir undersøkt av en kontrollør av eget kjønn når inngripende kontroller som innebærer fullstendig avkledding er nødvendig. Derfor vektlegger også etaten en kjønnsbalanse i de operative funksjonene. Det legges stor vekt på samarbeid og så lite inngripende kontroller som mulig. På fire av landets flyplasser finnes det for eksempel kropps-skannere tilgjengelig som de reisende kan samtykke til bruk av, for å forkorte ventetid og unngå mer inngripende kontrollmetoder.

Fokus på mangfold, likestilling og diskriminering starter allerede i grunnutdanningen og er også ivaretatt i den intensive tollfaglige opplæringen. På bachelorstudiet i toll, vareførsel og grensekontroll ved Universitet i Stavanger inneholder tre av emnene i grunnutdanningen elementer som kan knyttes direkte opp mot hvordan tollfaglige skal møte og ivareta en mangfoldig befolkning. Tollfaglige gis opplæring gjennom utdanning og kursing iblant annet flerkulturell forståelse og praktisk trening og opplæring i hvordan de skal møte de reisende. De får opplæring i hvordan personene som kontrolleres skal velges ut fra objektive kriterier og ikke for eksempel etnisk profilering. I tillegg får de en grundig opplæring i kroppsspråk, samtaleteknikk og konflikthåndtering. Samtidig er det en mulig utfordring at opptaket på bachelorstudiet har hatt en stor overvekt av kvinner som på sikt kan utfordre etatens evne til å møte reisende av begge kjønn i kontrollsituasjoner. Derfor ble det tildelt kjønnspoeng til mannlige søkere i forbindelse med opptaket til studiet i 2023 for å bedre kjønnsbalansen. For Tolletaten er det viktig å adressere utfordringen da det

er forskriftsmessige krav til at reisende for enkelte typer kontroller skal kunne kontrolleres av samme kjønn.

Tolletaten møter i det daglige to hovedgrupper av brukere. På den ene siden har man næringslivet og privatpersoner som importerer og eksporter varer som i stor grad møter tolletaten gjennom digitale grensesnitt. På den andre siden har man reisende som primært møter etaten fysisk, men hvor stadig flere også møter etaten indirekte gjennom bruk av Kvoteappen dersom de på reisen ønsker å deklare varer de tar med seg. En viktig brukergruppe er transportører som møter etaten fysisk ifm selve transporten, men som også må forholde seg til digitale grensesnitt for å varsle ankomst og deklare varer.

Etaten har i 2023 gjort en grov kartlegging av brukergrupper, potensielle utfordringer og mulige barrierer knyttet til likestilling og diskriminering, og på basis av dette en nå-situasjons-vurdering.

Brukergruppe	Bruker-møte	Potensiell utfordringer	Mulige barrierer	Nå-situasjon
Næringslivs-aktører og transportører	Digitalt	Syn	Universelt utformede digitale plattformer for personer med synsnedsettelse	Toll.no tilfredsstillende ikke krav til universell utforming
		Etnisitet	Informasjon som ikke er tilrettelagt for næringslivet når det gjelder språk	Toll.no tilfredsstillende per i dag ikke kravene til språklova, og det har ikke vært mulig å prioritere andre språk i særlig grad, noe nettsidene våre også bærer preg av. Informasjonsmaterieell produseres på flere språk for å dekke de mest aktuelle språk for transportører.
		Dialog pga. språkproblemer	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.	
Private importører	Digitalt	Alder	Høyere terskel for å ta i bruk digitale løsninger	Ikke kartlagt i 2023.
		Syn	Universelt utformede digitale plattformer for personer med synsnedsettelse	Toll.no tilfredsstillende ikke krav til universell utforming
		Etnisitet	Informasjon som ikke er tilrettelagt for private importører når det gjelder språk	Toll.no tilfredsstillende per i dag ikke kravene til språklova, og det har ikke vært mulig å prioritere andre språk i særlig grad noe nettsidene våre også bærer preg av
		Dialog pga. språkproblemer	Tilfredsstillende ikke krav og forventninger til klarspråk, nynorsk, kvensk og samisk. Stort forbedringspotensial på etablerte sider på norsk og engelsk.	
Reisende privatpersoner og transportører	Digitalt	Syn	Universelt utformede digitale plattformer for personer med synsnedsettelse	Kvotapp tilgjengelig
		Etnisitet	Manglende informasjon på kjent språk	Toll.no tilfredsstillende per i dag ikke kravene til språklova, og det har ikke vært mulig å prioritere andre språk i særlig grad, noe nettsidene våre også bærer preg av.
		Dialog pga. språkproblemer	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.	
	Fysisk	Alder	Manglende tilrettelegging for barn som opplever kontrollsituasjon selv eller i følge med voksne	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.
		Funksjonsnedsettelse	Universelt utformede bygg for personer med synsnedsettelse	I liten grad ivaretatt
			Universelt utformede bygg for personer med hørselshemming	I liten grad ivaretatt
			Universelt utformede bygg for personer med fysiske handikapp	I all hovedsak ivaretatt
		Etnisitet, religion og livssyn	Religiøse krav og forventninger til gjennomføring av fysisk kontroll	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.
			Etnisk profilering ifm. Utvelgelse til kontroll	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.
		Kjønn	Forventninger og krav til gjennomføring av fysisk kontroll	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.
Seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønns-karakteristika	Forventninger og krav til gjennomføring av fysisk kontroll	Status ikke kartlagt i 2023. Etaten har ikke registrert avvik eller utfordringer som knytter seg til dette i 2023.		

På kort sikt er følgende mulige tiltak identifisert:

- Gjennomføre innsiktsarbeid i etaten for å kartlegge status på områder som pr i dag ikke er kartlagt.
- Vurdere å utvide antall språk som etaten gir informasjon på
- Økt fokus på universell utforming når nye digitale flater mot publikum utvikles
- Vurdere tiltak for å bedre kjønnsbalansen på bachelorstudiet i toll- og vareførsel

Tiltak som er ressurskrevende, må vurderes og prioriteres opp mot øvrige utviklingstiltak i etaten. Etaten må tilnærme seg dette gjennom å jobbe langsiktig og strukturert. Etaten vurderer at nåsituasjonen er tilfredsstillende, men det er identifisert områder med potensiale for forbedring.

Del 5:

Vurdering av framtidsutsikter

Tolletaten påvirkes sterkt av utviklingen i verden rundt oss. Vi forsøker å følge utviklingen, for i størst mulig grad å ligge i forkant. Tolletatens analyser peker i retning av at Norge i større grad enn noensinne vil trenge en sterk, velfungerende og utviklingsorientert tolletat i årene som kommer.

En mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon

Krigen i Ukraina er fortsatt den sentrale driveren i det nye sikkerhetsbildet i Europa. Det er samtidig risiko for at andre konflikter rundt om i verden ytterligere vil påvirke den globale sikkerhetssituasjonen, på måter som påvirker Tolletaten. Både import- og ikke minst eksportkontroll ventes fremover å bli enda sterkere preget av viktige hensyn til sikkerhet og sanksjonshåndheving. Svensk og finsk NATO-medlemskap gir nye former for og større volumer av forflytninger av NATO-materiell langs øst-vest-aksen som Tolletaten må håndtere. I en stadig mer urolig og usikker verden øker viktigheten av Tolletatens samfunnsoppdrag; å sikre etterlevelse av lover og regler ved grensekryssende vareførsel.

Verdenshandelen i endring

Den globale, geopolitiske situasjonen påvirker verdenshandelen. Sikkerhet og beredskap tillegges økende vekt. Generasjoner med liberalisering av verdenshandelen er snudd. Internasjonal handel regionaliseres, samtidig som vi ser tegn til handelskrig og konflikt. Vi legger til grunn at denne utviklingen primært påvirker hvem Norge handler med, fremfor volumene i Norges grensekryssende handel. Men denne utviklingen kan samtidig bety økende bruk av handelspolitiske virkemidler – som tollavgifter og restriksjoner - som Tolletaten må håndtere.

Uklar rolle i totalberedskapen

Tolletaten er eneste etat som er fast til stede på hele Norges grense, både indre og ytre Schengen. Vi dekker et bredt samfunnsoppdrag, i samarbeid med 19 andre regelverkseiere. I en rekke nasjonale krisescenarier vil Tolletaten ha en rolle. Ofte ikke som den primære aktør, men med en mindre, men likevel kritisk rolle. Dette så vi under

pandemien, der det raskt ble Tolletatens rolle å ivareta hensyn til forsyningssikkerhet i utformingen av restriksjoner på grensen. Etaten er en del av Norges totalberedskap, men denne rollen er ikke godt nok tydeliggjort. Tolletaten har påpekt dette i flere sammenhenger, blant annet til Totalberedskapskommisjonen. Vi har store forventninger til den kommende stortingsmeldingen om totalberedskap.

Miljø og bærekraft gir stadig mer å gjøre for Tolletaten

Miljø og bærekraft er høyt på agendaen i Norge og i mange andre land. I Norge gir dette stadig flere lover og regler som gjelder grensekryssende vareførsel. Stadig flere virkemidler rettet inn mot miljø og bærekraft fører til kraftig økning i Tolletatens oppgavemengder, for å sikre at varene som krysser grensen overholder de stadig flere kravene. Ofte er det også tilhørende behov for nye IT-systemer og integrasjoner for Tolletaten.

Utviklingen i EU påvirker Tolletaten kraftig

Utviklingen på området miljø og bærekraft henger tett sammen med utviklingen i EU. Den har skutt fart de siste årene og vil fortsette i årene fremover. Utviklingen i EU drives av den geopolitiske utviklingen, av sikkerhets- og beredskapshensyn og av EUs høye prioritering av miljø og bærekraft. Men også utviklingen av EU som tollunion har skutt fart og fører til mange endringsbehov for Tolletaten i Norge. For å unngå at norsk næringsliv påføres nye hindre i handelen med våre nærmeste handelspartnere, er det avgjørende at Norge gjennomfører de endringer som er nødvendige for å bevare og evt videreutvikle markedsadgang til Europa. Utviklingen på tollområdet i EU er en dominerende drivkraft for norsk toll. Stadig nye regelverk og krav gjøres gjeldende for Norge, på måter som øker oppgavemengden for Tolletaten og som krever prioritering av ressurser.

Varestrømmene vokser og blir mer krevende å kontrollere

Den grensekryssende vareførselen har vokst kraftig de siste tiårene og endrer karakter over tid, i takt med utviklingen i norsk import og eksport. Transportene

blir mer tidskriske og mer sammensatte. Utviklingen i netthandel er en viktig del av dette bildet. Varer sendes enkeltvis, fremfor i store forsendelser av samme vare. Dette gjør jobben mer krevende for Tolletaten.

Økende narkotikasmugling og fare for at Norge blir transittland

Økningen i narkotikasmugling til Europa er betydelig. KRIPOS beskriver dette som en kokaintsunami, samtidig som det trekkes frem at dette også gjelder en rekke andre stoffer. I sum danner dette grunnlag for en enorm, illegal økonomi, med organiserte kriminelle, som i økende grad ser hele Europa som sitt arbeidsområde. Ifølge KRIPOS trues samfunnsikkerheten i Europa. En del av dette bildet er også situasjonen i vårt naboland Sverige. Tolletater i alle land har en svært sentral rolle i smuglingsbekjempelse, knyttet til rolle, hjemmelsgrunnlag, kompetanse og utstyr. I EU og i våre nærmeste naboland gjennomføres det omfattende styrking av tolletatene for å motvirke den svært negative utviklingen, blant annet på narkotikaområdet. Når EU styrker sin tollkontroll fører det til ytterligere økt risiko for at kriminelle nettverk vil søke å smugle narkotika til Europa gjennom Norge som transittland, fordi de oppfatter det som en smuglingsrute med lav risiko for å bli oppdaget. Ikke minst med verdens nest lengste kystlinje er det en betydelig utfordring og svært ressurskrevende for Tolletaten i Norge å etablere en tilstrekkelig oppdagelsesrisiko for å motvirke denne trusselen.

Grensetollsamarbeid under press

Siden 50- og 60-tallet har Norge høstet betydelige besparelser på tollområdet, gjennom grensetollsamarbeidsavtalene med Sverige og Finland. Avtalene innebærer svært tett samarbeid, der vi som gode naboer gjør jobben for hverandre, deler på bygningsmasse m.v. Da Sverige og Finland ble medlemmer i EU, ble de bilaterale avtalene gjort om til en (unik) avtale med EU. Grensetollsamarbeidet må imidlertid kunne sies å være under press. Selv om vi opplever at også Sverige og Finland er fornøyde med samarbeidet, er det ikke til å komme utenom at deres fokus i stadig

sterkere grad er rettet mot utviklingen i EU. Dette gjelder også på det rettslige området, som i Sverige og Finland styres av EUs tolllovgivning. Dette gir lite handlingsrom for tilpasninger til behovene på grensen mot Norge. Det er tiltakende utfordringer på hjemmelsområdet i samarbeidet mellom landene, blant annet knyttet til teknologiutnyttelse, bevæpning m.v. Grensetollsamarbeidet er videre basert på situasjonen på 50- og 60-tallet. Det var manuelle rutiner, med primært fokus på toll og avgifter knyttet til import. I dag har Tolletaten et svært mye bredere samfunnsoppdrag, med omfattende regelverk som skal håndheves for samarbeidende myndigheter. Samtidig er eksportkontroll et område som må prioriteres stadig høyere, men der gjeldende grensetollsamarbeid gjør dette mer krevende. Det er en risiko for at Norge fremover må gjøre jobben i større grad på egenhånd på grensen mot Sverige og Finland. Også dette vil være svært ressurskrevende for Tolletaten.

For å være best mulig rustet til å møte utfordringene fremover, har vi i Tolletaten gjort omfattende endringer de siste årene. Organiseringen er endret for å kunne drive mest mulig effektivt og for å legge til rette for utvikling og digitalisering. Tollutdanningen er gjort om til en bachelorgrad, og nye kompetanser og utdanningsbakgrunner fases inn i etaten. Lovverket er nylig revidert. Informasjonssikkerheten er styrket, og det er gjort store fremskritt innenfor intern styring og kontroll. Vi har kommet langt i den såkalte TREFF-satsingen, som i regi av Tolletatens Digitaliseringsprogram innebærer vesentlig utvikling på viktige områder. Vi har nylig levert en konseptvalgsutredning for fremtidens tollbehandlingssystem, som er Tolletatens primære kjernesystem. Dette vil særlig kunne gi næringslivet store gevinster, men innebærer også økte budsjettbehov for Tolletaten. En rekke øvrige digitaliserings- og effektiviseringstiltak er gjennomført de siste årene, som for eksempel innføringen av Kvoteappen.

Likevel oppleves ressursituasjonen i Tolletaten som svært kritisk. Budsjettildelingene er i stor grad styrt av historisk bevilgningsnivå og generelle kutt, ved siden av noen viktige og kritisk nødvendige satsinger. Den langvarige

og sterke økningen i varestrømmene som det er etatens kjerneoppgave å registrere og sikre etterlevelse i, er ikke reflektert i ressurstildelingen. Den sterke veksten i antallet regelverk som etaten skal håndheve i varestrømmene er i liten grad hensyntatt i bevilgningene. Utviklingen i varestrømmenes kompleksitet og i trusselbildet påvirker heller ikke ressurstildelingene i særlig grad.

Som det fremgår av punktene over, venter vi at utviklingen i årene fremover vil fortsette å gi Tolletaten stadig nye oppgaver og utfordringer, fra et utgangspunkt der ressurs situasjonen allerede er prekær.

For å bevare mest mulig av etatens evne til å løse samfunnsoppdraget og samtidig gjennomføre de mest prioriterte utviklingsprosjektene, har etaten utsatt utskifting av foreldet utstyr, oppdatering av bygninger og kontrollfasiliteter til dagens standard, samt redusere bemanningen på viktige områder. Til tross for vellykket utvikling på prioriterte områder, har vi en stadig lengre kø av utredningsoppgaver og utviklingsprosjekter vi ikke finner rom for å gjennomføre. Også det å følge og håndtere konsekvensene av den utviklingen som er beskrevet i kulepunktene over burde vært prioritert høyere.

En rekke av Tolletatens oppgaver må prioriteres foran kontroll. Ikke minst er dette viktig for å få registrert informasjonen om norsk import og eksport, og for at grensekryssende trafikk ikke skal forsinkes vesentlig, med tilhørende kostnader for næringsliv og reisende. Dette innebærer for eksempel at vi på det enkelte tollsted prioriterer ekspedisjon (primært av næringslivet) foran kontroll. Det er også en rekke andre områder med liten fleksibilitet i ressursdisponering. Selv om det er harde prioriteringer i hele etaten, så er det på kontrollområdet vi har størst fleksibilitet og som derfor har måttet være det området som er redusert mest (utenom de mest prioriterte områdene knyttet til sanksjoner, russiske fiskefartøy og Svalbard).

Over tid må Tolletaten, som alle virksomheter, ha en balanse mellom ambisjoner og ressurser. Uavhengig av

bevilgningsnivå må Tolletaten over tid ha tilstrekkelig gode arbeidsvilkår til å rekruttere og beholde ansatte. Det dreier seg om å tilby lønn, utstyr og arbeidsverktøy, fasiliteter m.v. på linje med andre arbeidsgivere som konkurrerer om den samme arbeidskraften. Vi må ha ressurser til god styring, kontroll og sikkerhet, i en mer krevende verden. Vi må ha ressurser til å gjennomføre de endringer og utviklingsoppgaver vi blir pålagt på en forsvarlig måte, for eksempel tiltak knyttet til utviklingen i EU, for å følge med samfunnsutviklingen mht krav og forventinger, ikke minst knyttet til digitalisering, osv.

Med utgangspunkt i dagens ressurs situasjon, sett i lys av de utviklingstrekk som er beskrevet over, er det vanskelig å se at man kan komme utenom et grunnleggende veivalg i nær fremtid.

I Tolletaten har vi gjennomført og har under planlegging og utførelse omfattende digitalisering og også effektivisering, men dette er ikke nok i møtet med vekst i volumer, oppgaver og nye regelverk og trusler. En betydelig del av etatens ansatte vil også i fremtiden uansett være knyttet til geografisk tilstedeværelse og fysisk kontrollgjennomføring, og dette lar seg ikke fjerne ved utnyttelse av ny teknologi, selv om vi i høyeste grad kan dra nytte av ny teknologi i samspill med de ansatte.

Veivalget innebærer slik vi ser det at Tolletaten enten må skaleres ned, med lavere ambisjoner om måloppnåelse i en mindre kostnads krevende struktur, eller at det besluttes en kraftig styrking. En nedskalering må bety færre lokasjoner, færre ansatte, lavere ambisjoner om å sikre etterlevelse og svekket service til næringsliv og reisende. Dette vil kunne gi en mindre Tolletat, som kan drives godt innenfor dagens budsjett rammer i et langsiktig perspektiv. Dette vil imidlertid være en etat som i mindre grad er knyttet til varevolumer, regelverksvekst eller trusselbilde, dvs. med lavere ambisjoner om å sikre etterlevelse i en stadig større og mer kompleks varestrøm.

Alternativt kan Tolletaten tilføres vesentlig økte ressurser, både for å ta igjen et betydelig etterslep og for å etablere en

balanse mellom ambisjoner og ressurser på et høyere nivå enn dagens ressurstildeling gir rom for.

Dagens situasjon vurderes ikke som opprettholdbar, blant annet på grunn av den tiltakende risikoen for ukontrollert svekket kontrollevne ved sammenbrudd av kritisk men utdatert utstyr.

Vårt faglige råd, basert på særlig de utviklingstrekkene som er beskrevet over, er at Tolletaten bør styrkes.

I Tolletaten er vi godt rustet og beredt til å ta etaten i den retning som er politisk ønskelig, men vi har et tydelig behov for en avklaring av om vi fremover skal fokusere på nedbygging eller styrking. Å måtte forsøke å planlegge for begge scenariene, samtidig som vi er i og må håndtere en uavklart situasjon, gjør situasjonen enda mer krevende.

Del 6:

Årsregnskap

Ledelsens kommentar til årsregnskapet 2023

Formål

Tolletaten er et ordinært bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan og fører regnskap i henhold til de statlige regnskapsstandarder (SRS). Tolletatens samfunnsoppdrag er å sikre etterlevelse av lover og regler for grensekryssende vareførsel.

Bekreftelse

Tolletaten avlegger regnskap til statsregnskapet under regnskapsfører nr. 73 84 00. Etaten avlegger også eget regnskap for «Velferdsfondet for tollvesenet» med eget regnskapsførernummer 81 16 01. Årsregnskapene er avlagt i henhold til reglement og bestemmelser om økonomistyring i staten, bevilgningsreglement, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og hovedinstruks for

Tolletaten. Jeg mener regnskapene gir et dekkende bilde av Tolletatens disponerte bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold med hensyn til kontantprinsippet

Tolletaten har i 2023 en bevilgning på til sammen 2 141,4 millioner kroner på kapittel 1610 Tolletaten. Dette er fordelt med 1 868,8 millioner kroner på kapittel 1610 post 01, driftsutgifter, og 272,6 millioner kroner på kapittel 1610, post 45, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold. Etaten har ingen belastningsfullmakter på drift.

Regnskapsstatus Tolletaten utgifter - kap. 1610 - per 31.12.2023					(Tall i hele 1000)
Beskrivelse	Post 01 lønn	Post 01 øvr. konti	Post 01 sum	Post 45	Sum kap. 1610
Budsjett 2023 (disponibel ramme)	1 237 136	631 649	1 868 785	272 630	2 141 415
Regnskap i 2023	1 244 912	589 469	1 834 381	133 894	1 968 275
Avvik kroner	-7 776	42 180	34 404	138 736	173 140
Avvik i prosent	-0,6 %	6,7 %	1,8 %	50,9 %	8,1 %
Forbruk i prosent av disponibel ramme 2023	100,6 %	93,3 %	98,2 %	49,1 %	91,9 %

TABELL 17: REGNSKAPSSTATUS KAP. 1610

Post 01

Etaten har brukt 98,2 prosent av disponibel bevilgning på post 01. Mindreforbruket er på 34,4 millioner kroner. Justert for merinntekt (kap. 4610) er overførbart beløp 39,3 millioner kroner.

Av forbruket på post 01 gikk 67,9 prosent til lønn og godtgjørelser, 10,0 prosent til leie og drift av lokaler og 22,1 prosent til øvrige driftsutgifter.

For kontoklasse 5 (lønn) er netto avvik fra bevilgning en merutgift på om lag 7,8 millioner kroner.

Det er flere faktorer som medvirker til merforbruket, men ett område som har medført utfordringer for oppfølging og prognostisering gjennom året, har vært den pågående omleggingen av beregnings- og faktureringsordningen til SPK. Av merforbruket på lønn, utgjorde merforbruket på pensjonspremie til SPK (eksklusiv arbeidsgiveravgift) 4,9 millioner kroner¹⁵.

¹⁵Etaten har samlet betalt 4,9 mill. kr mer enn budsjettert på konto 5420 pensjon SPK, arbeidsgivers andel. Som følge av forsinket lønnskjøring ifm lønnsoppgjøret i 2023 har SPK beregnet en økning på arbeidsgivers andel av pensjon med 13,9 mill kr. Dette er en kostnad for 2023, som kommer til betaling i 2024 som en endringspremie i 1. termin 2024.

Øvrige driftsutgifter har et mindreforbruk på 42,2 millioner. Av dette er 30,0 millioner kroner avsatt til resterende utgifter vedrørende ny skanner på Svinesund med 17,2 millioner, samt 12,8 millioner kroner til driftsmidler til satsingen.

Resterende mindreforbruk på 12,2 millioner kroner er i hovedsak bundet opp i økonomiske forpliktelser som forfaller til betaling i 2024. Mindreforbruket på 34,4 millioner kroner post 01 er derfor søkt overført til 2024. Det er i tillegg merinntekter på kap. 4610 på 4,9 millioner kroner som også er søkt overført.

Post 45

Det er et samlet mindreforbruk på om lag 138,7 millioner kroner på post 45. Avviket skyldes i hovedsak mindreforbruk i Digitaliseringsprogrammet på 91,4 millioner kroner. Dette mindreforbruket er delt i mindreforbruk på årets budsjett med kroner 23,1 millioner samt avsetning til fremtidig finansiering på 68,3 millioner kroner.

I revidert nasjonalbudsjett 2023 ble etaten tildelt midler til ny skanner til Magnormoen med 35 millioner kroner. Anskaffelsen antas å være gjennomført medio 2025, og midlene er avsatt til formålet.

Resterende 12,3 millioner fordeler seg på øremerkede midler til IT-messige tilpasninger knyttet til etableringen av tollsted på Svalbard med 10 millioner kroner, samt 2,3 millioner kroner til anskaffelser av kontrollutstyr til grensekontrollen.

Mindreforbruket på post 45 søkes i sin helhet overført til 2024.

Regnskapsstatus Tolletaten - kap. 4610 - per 31.12.2023					
Post	Benevnelse	Budsjett 2023	Regnskap 2023	Avvik i kroner	Tall i hele 1 000 Avvik i %
01*	Særskilt vederlag for tolltjenester	7 900	11 648	3 748	47,4 %
02**	Andre inntekter	2 300	2 463	163	7,1 %
04*	Diverse refusjoner	1 100	1 120	20	1,8 %
05*	Refusjoner Avinor	29 800	30 937	1 137	3,8 %
85	Tvangsmulkt og overtredelsesgebyr	10 000	11 335	1 335	13,4 %
Sum		51 100	57 503	6 403	12,5 %

* Postene 01, 04 og 05 har merinntektsfullmakt

** Post 02 har nettobudsjetteringsfullmakt knyttet til auksjonssalg av beslaglagte varer

TABELL 18: REGNSKAPSSTATUS KAP. 4610

Tolletatens inntekter føres på kapittel 4610 Tolletaten.

Inntektene på post 01 - Særskilt vederlag for tolltjenester, ligger 3,7 millioner kroner over budsjett. Økningen skyldes at kortsiktige restanser knyttet til privatrekvirert overtid er innbetalt og at etterslep i faktureringen nå er à jour.

Post 02 – Andre inntekter, viser en liten merinntekt. Posten består i hovedsak av inntekter knyttet til auksjonssalg og leieinntekter fast eiendom. Inntektene knyttet til auksjonssalg utgjør i underkant av 2 millioner kroner.

Inntektene på post 04 – Diverse refusjoner, er som forutsatt.

Inntektene på post 05 - Refusjoner Avinor, er noe over budsjett som følge av fakturert overtid.

Inntekten på post 85, Tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, er noe høyere enn budsjettert. Skatteetaten har belastningsfullmakt til å innkreve tvangsmulkt og overtredelsesgebyr fastsatt av Tolletaten, etter hjemmel i vareførselslovens §§ 12-1 og 12-2. Av regnskapsført beløp på 11,3 millioner kroner er 4,1 millioner kroner inntektsført av Skatteetaten.

Vurdering av vesentlige forhold sett opp mot periodiseringsprinsippet

Etatens driftsinntekter utgjorde 1 961,5 millioner kroner. Inntekt fra bevilgning økte med 181,4 millioner kroner fra 2022 og utgjorde 1 915,6 millioner kroner. Etatens inntekter fra gebyrer økte med 4,2 millioner kroner og utgjorde 10,3 millioner kroner. Økningen er knyttet til privatrekvirert overtid. Salgs- og leieinntekter økte med 1,5 millioner kroner og utgjorde 34,1 millioner kroner.

Driftskostnadene utgjorde 1 961 millioner kroner og økte med 186,6 millioner kroner. Dette skyldes i hovedsak økning i lønnskostnader og andre driftskostnader med henholdsvis 135,6 og 53,3 millioner kroner jamfør note 2 og 5. Antall utførte årsverk utgjorde 1 373 en økning på 28 fra 2022.

Økningen i andre driftskostnader skyldes blant annet økning i husleiekostnader på 9,7 millioner kroner, leie av maskiner, inventar og lignende med 18,3 millioner kroner, kjøp av konsulenttjenester med 12,7 millioner kroner og reise og diett økte med 14,8 millioner kroner.

Kostnadene til reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv. ble redusert med 15,8 millioner kroner.

Avskrivningene ble redusert med 2,3 millioner kroner og utgjorde 79 millioner kroner.

Balansen viser at etatens eiendeler pr 31.12.2023 beløper seg til 757,7 millioner kroner, en økning på 32,7 millioner kroner fra 2022. Eiendelene består i hovedsak av anleggsmidler verdsatt til 693,8 millioner kroner og fordringer på 62,2 millioner kroner. Fordringene økte med

2,4 millioner kroner fra 2022. Forskuddsbetalt leie økte med 12,3 millioner kroner, mens det var en nedgang i Andre forskuddsbetalte kostnader med 6,6 millioner kroner og i kundefordringene med 1,6 millioner kroner.

Den kortsiktige gjelden ble økte med 13,4 millioner kroner og utgjorde 294,8 millioner kroner. Leverandørgjelden ble redusert med 16,2 millioner kroner mens avsetning til feriepenger økte med 10,4 millioner kroner. Annen kortsiktig gjeld økte med 13,8 millioner kroner.

Vurdering av vesentlige forhold ved årsregnskapet for Velferdsfondet for Tollvesenet

Fondets inntekter utgjorde 2 379 540 kroner og ble redusert med 1,3 millioner kroner i forhold til 2022. Dette skyldes reduksjon i tilskuddsmidler fra etaten. Leieprisene ble satt opp i 2023 og leieinntektene økte med 179 600 kroner. Driftsutgiftene utgjorde 3 147 191 kroner. Årsresultatet viser et underskudd på 767 651 kroner.

Balansen viser en fondskapital på 1 393 125 kroner.

Tilleggsopplysninger

Etaten benytter Direktoratet for forvaltning og økonomistyring som regnskapsfører. Riksrevisjonen bekrefter årsregnskapet for Tolletaten. Riksrevisjonen reviderer også Tollvesenets velferdsfond som føres som eget regnskap adskilt fra statens øvrige midler jamfør bestemmelser om økonomistyring staten pkt. 3.6.4.

Årsregnskapet er nå under revisjon og revisjonsberetningen antas foreligge 2. kvartal 2024. Revisjonsberetningen vil bli offentliggjort på etatens nettsider (toll.no) når den er klar.

Oslo, 15. mars 2024

Øystein Børmer
Tolldirektør

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskapet for Tolletaten er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 20. desember 2022. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115, og departementets øvrige krav. Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen (jamfør vedlegg 3) er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsenes punkt 3.4.2 - Grunnleggende prinsipper for årsregnskap:

- Regnskapet skal følge kalenderåret
- Regnskapet skal inneholde alle utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Regnskapet skal utarbeides i tråd med kontantprinsippet
- Utgifter og inntekter skal føres opp i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.7.1 og tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Denne stilles opp etter de kapitlene og postene i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel og post. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Etaten har ikke mottatt fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter). Etaten har avgitt belastningsfullmakt til Skatteetaten til inntektsføring av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr på kapittel 4610 post 85 jamfør note B.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2023

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling**	Regnskap 2023	Merutgift (-) og mindreutgift	Postert på avgitte belastningsfullmakter*	Avvik fra tildeling
1610	Tolletaten	01	Driftsutgifter	A/B	1 868 785 000	1 834 380 616	34 404 384		
1610	Tolletaten	45	Større utstyrskjøp og vedlikehold	A/B	272 630 000	133 894 331	138 735 669		
0471	Statens erstatningsansvar	71	Erstatningsansvar mm	B	0	244 184	-244 184		
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter		0	108 534 178			
Sum utgiftsført					2 141 415 000	2 077 053 308			
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merinntekt og mindreinntekt(-)	Postert på avgitte belastningsfullmakter	Avvik fra tildeling
4610	Tolletaten	01	Særskiilt vederlag for tolltjenester	B	7 900 000	11 648 385	3 748 385		
4610	Tolletaten	02	Andre inntekter		2 300 000	2 462 645	162 645		
4610	Tolletaten	04	Diverse refusjoner	B	1 100 000	1 119 541	19 541		
4610	Tolletaten	05	Refusjon fra Avinor AS	B	29 800 000	30 936 567	1 136 567		
4610	Tolletaten	85	Tvangsmulkt og overtredelsesgebyr	B	10 000 000	7 213 654	-2 786 346	4 121 525	1 335 179
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	2 444 588			
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		0	145 007 281			
Sum inntektsført					51 100 000	200 832 660			
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						1 876 220 648			
Kapitalkontoer									
60085301	Norges Bank KK /innbetalinger					361 297 901			
60085302	Norges Bank KK/utbetalinger					-2 250 291 273			
738400	Endring i mellomværende med statskassen					12 772 724			
Sum rapportert						0			
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)									
					2023	2022	Endring		
811601	Velferdsfondet for Tollvesenet				1 393 125	2 160 776	-767 651		
738400	Mellomværende med statskassen				-75 448 572	-88 221 296	12 772 724		

TABELL 19: BEVILGNINGSRAPPORTERING

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
1610 01	41 277 000	1 827 508 000	1 868 785 000
1610 45	98 205 000	174 425 000	272 630 000
Sum	139 482 000	2 001 933 000	2 141 415 000

TABELL 20: NOTE A, FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakter	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp*	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
1610 01/4610 01, 04 og 05	Driftsutgifter/merinntekter	34 404 384		34 404 384	4 904 493			39 308 877	91 375 400	39 308 877
4610 45	"kan overføres"	138735669		138 735 669				138 735 669	346 025 000	138 735 669

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av brukte bevilgninger.

Opplysninger om avgitte belastningsfullmakter på inntektskapitler

Kapittel og post	Merinntekt og mindreinntekt (-)	Inntektsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (+)	Merinntekt og mindreinntekt (-) etter avgitte belastningsfullmakter
4610 85	ikke aktuell	4 121 525	ikke aktuell

TABELL 21: NOTE B, BRUKTE FULLMAKTER OG MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Budsjettfullmakt som må delegeres hvert år

Merinntektsfullmakt

For 2023 ble Tolldirektoratet gitt fullmakt til å overskride bevilgninger under kapittel 4610, postene 01, 04 og 05, jamfør tildelingsbrev til Tolletaten vedlegg 2.

Bestillingsfullmakt

For 2023 ble Tolldirektoratet gitt fullmakt til å bestille utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 40 millioner kroner på kapittel 1610 post 45, jamfør tildelingsbrev til Tolletaten vedlegg 2. For 2023 er 1,6 millioner kroner av fullmakten benyttet.

Nettobudsjetteringsfullmakt

For 2023 ble Tolldirektoratet gitt fullmakt til å trekke direkte utgifter i forbindelse med auksjonssalg fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kapittel 4610 post 02, jamfør tildelingsbrev til Tolletaten vedlegg 2. For 2023 ble Tolldirektoratet gitt fullmakt til å nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1610, post 01, refusjon av fellesutgifter og liknende der Tolletaten fremleier lokaler.

Budsjettfullmakter som er delegert av Finansdepartementet og som etaten må søke departementet om samtykke til å benytte i hvert enkelt tilfelle

Ubrukt driftsbevilgning

Overføring av ubrukt driftsbevilgning fra ett år til neste på de vilkår som fremgår av Finansdepartementets årlige rundskriv R-2. Det søkes om overføring av ubrukt bevilgning til budsjettåret 2024. jamfør tabell over.

Stikkordet «kan overføres»

Tolletatens bevilgning på post 45 er gitt med stikkordet "kan overføres". Beløpet stammer fra tildelinger gitt innenfor de to siste budsjettår og virksomheten lar beløpet inngå som en del av overført beløp.

Administrative fullmakter

Statens erstatningsansvar, jamfør Finansdepartementets brev av 21. april 2015. Fullmakten gjelder for erstatningsutbetalinger inntil 1 millioner kroner som ikke er av prinsipiell interesse. Ellers gjelder Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G-01-2017. Etaten har i 2023 belastet kap. 0471 post 71 i henhold til ovennevnte rundskriv med 244 184 kroner.

Belastningsfullmakter

Tolletaten har i 2023 gitt Skatteetaten fullmakt til å belaste (inntektsføre) tvangsmulkt og overtredelsesgebyr fastsatt av Tolletaten, etter hjemmel i Vareførselslovens §§ 12-1 og 12-2, på kapittel 4610, post 85. Tolletaten har ingen belastningsfullmakter.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2023

	31.12.2023	31.12.2022
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra gebyrer	11 672 388	4 600 212
Salgs- og leieinnbetalinger	34 606 288	32 394 984
Andre innbetalinger	2 668 986	2 451 680
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	<i>48 947 662</i>	<i>39 446 876</i>
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	1 246 843 658	1 135 875 390
Andre utbetalinger til drift	607 651 688	560 942 959
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	<i>1 854 495 346</i>	<i>1 696 818 349</i>
Netto rapporterte driftsutgifter	1 805 547 685	1 657 371 473
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	11 593	14 109
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	<i>11 593</i>	<i>14 109</i>
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Andre langsiktige fordringer	110 602	0
Utbetaling til investeringer	116 688 145	152 886 743
Utbetaling av finansutgifter	17 154	29 270
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	<i>116 815 901</i>	<i>152 916 012</i>
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	116 804 309	152 901 903
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	7 256 039	4 963 950
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	<i>7 256 039</i>	<i>4 963 950</i>
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Grupplivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	2 402 203	1 833 445
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	145 007 281	130 826 036
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	108 534 178	111 685 868
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	<i>-38 875 306</i>	<i>-20 973 613</i>
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	1 876 220 649	1 784 335 814
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	31.12.2023	31.12.2022
Fordringer på ansatte	585 618	389 026
Andre kortsiktige fordringer	-1 537 473	-995 539
Kontanter	573 477	374 214
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	933 351	658 708
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-47 822 159	-41 852 542
Skyldige offentlige avgifter	-1 095 474	-5 309 695
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse*	-15 058 668	-26 289 281
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)	52 270	60 464
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger	-9 635	0
Annen kortsiktig gjeld	-12 069 881	-15 256 651
Sum mellomværende med statskassen	-75 448 572	-88 221 296

* Pensjonstrekket i de ansattes lønn (2%) på konto 263 inngår også på denne linjen.

TABELL 22: ARTSKONTORRAPPORTERING

Regnskapsprinsipper for bruttobudsjetterte virksomheter - Virksomhetsregnskap avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS)

Tolletatens virksomhetsregnskap er i tillegg til ordinær rapportering etter kontantprinsippet satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er brukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto

pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Leieavtaler

Virksomheten har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på tre år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på 50 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar, datamaskiner (PC-er, servere med mer), nødnett-terminaler og ANPR-utstyr/kamera med utnyttbar levetid på tre år eller mer er balanseført som egne grupper. Verdi av tomter og bygninger føres separat, men det foretas ikke dekomponering av bygningers faste tekniske installasjoner og liknende.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret bruk eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Etatens ansatte brukes i liten grad til programvareutvikling. Utgifter som gjelder bruk av egne ansatte knyttet til applikasjonsutviklingsfasen ved utvikling av programvare er derfor kostnadsført.

Tjenestehunder

Etatens tjenestehunder balanseføres ikke da det er usikkerhet om en hund ved anskaffelse kvalifiserer for å bli tjenestehund. Balanseføring ville føre til forholdsvis komplekse estimater på relativt lave beløp. Ordningen er godkjent av DFØ.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler / langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Etaten har ingen beholdning av varer av betydning. Beholdninger omfatter driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av virksomhetens offentlige tjenesteyting. Beholdninger av driftsmateriell er verdsatt til anskaffelseskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene i januar påfølgende år.

Valuta

Ved mottak av pengeposter i utenlandsk valuta ved regnskapsårets slutt benyttes Norges Banks midtkurs.

Etaten tar ikke imot utenlandsk valuta på ordinære fortollinger, men beslaglegger valuta ved mistanke om kriminelle forhold og ved illeggelse av overtredelsesgebyr ved manglende deklarerings av valuta. Etaten har sjelden beholdning av utenlandsk valuta ved årets slutt.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten presenteres etter kontantprinsippet.

Statlige rammebetingelser Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank. Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Resultatregnskap

	Note	31.12.2023	31.12.2022
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	1 915 587 144	1 734 185 918
Inntekt fra gebyrer	1	10 325 917	6 094 708
Salgs- og leieinntekter	1	34 129 940	32 611 532
Andre driftsinntekter	1	1 461 289	2 040 558
<i>Sum driftsinntekter</i>		1 961 504 291	1 774 932 716
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	1 274 628 125	1 139 043 683
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	78 958 414	81 270 571
Andre driftskostnader	5	607 910 428	554 603 975
<i>Sum driftskostnader</i>		1 961 496 967	1 774 918 229
Driftsresultat		7 323	14 487
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	11 593	14 109
Finanskostnader	6	18 916	28 596
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		-7 323	-14 487
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	7 256 039	4 963 950
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		7 256 039	4 963 950
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0

Balanse

	Note	31.12.2023	31.12.2022
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	62 074 747	79 067 316
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	253 204 444	207 496 676
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		315 279 191	286 563 992
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	139 653 881	136 845 329
Maskiner og transportmidler	4	108 024 531	112 084 505
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	130 767 859	128 605 804
Anlegg under utførelse	4	0	0
Infrastruktureiendeler	4	0	0
<i>Sum varige driftsmidler</i>		378 446 272	377 535 637
III Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer		110 602	0
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		110 602	0
Sum anleggsmidler		693 836 064	664 099 629
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	9	1 129 118	2 762 579
Opptjente, ikke fakurerte inntekter	10	0	417 840
Andre fordringer	11	61 096 923	56 655 078
<i>Sum fordringer</i>		62 226 041	59 835 497
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd	12	933 351	658 708
Kontanter og lignende	12	736 315	413 239
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		1 669 666	1 071 947
Sum omløpsmidler		63 895 707	60 907 444
Sum eiendeler drift		757 731 771	725 007 073
Sum eiendeler		757 731 771	725 007 073

Statens kapital og gjeld

	Note	31.12.2023	31.12.2022
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapskapital			
<i>Sum virksomhetskapskapital</i>		0	0
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	462 890 681	443 536 446
<i>Sum avregninger</i>		462 890 681	443 536 446
Sum statens kapital		462 890 681	443 536 446
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
<i>Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser</i>		0	0
II Annen langsiktig gjeld			
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		51 214 508	67 364 821
Skyldig skattetrekk		47 822 159	41 852 542
Skyldige offentlige avgifter		22 171 555	22 825 460
Avsatte feriepenger		113 108 861	102 685 499
Annen kortsiktig gjeld	13	60 524 008	46 742 305
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		294 841 091	281 470 627
Sum gjeld		294 841 091	281 470 627
Sum statens kapital og gjeld drift		757 731 771	725 007 073
Sum statens kapital og gjeld		757 731 771	725 007 073

Note 1 Driftsinntekter

	31.12.2023	31.12.2022
Inntekt fra bevilgninger*		
Inntekt fra bevilgninger	1 915 587 144	1 734 185 918
Sum inntekt fra bevilgninger	1 915 587 144	1 734 185 918

*Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

For informasjon om mottatte bevilgninger se oppstilling av bevilgningsrapportering.

Inntekt fra gebyrer

Gebyrer	10 325 917	6 094 708
Sum inntekt fra gebyrer	10 325 917	6 094 708

Salgs- og leieinntekter

Salgsinntekt, avgiftspliktig	1 969 996	4 418 129
Salgsinntekt, unntatt avgiftsplikt	31 613 049	27 457 884
Leieinntekter	546 895	735 519
Sum salgs- og leieinntekter	34 129 940	32 611 532

Andre driftsinntekter

Gevinst ved avgang av anleggsmidler	1 426 403	1 284 688
Andre driftsinntekter	34 886	755 870
Sum andre driftsinntekter	1 461 289	2 040 558

Sum driftsinntekter	1 961 504 291	1 774 932 716
----------------------------	----------------------	----------------------

Note 4 Varige driftsmidler

	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktoy o.l.	Anlegg under utførelse	Infrastruktur-eiendeler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	126 511 000	12 954 469	262 709 041	283 549 364	0	0	685 723 874
Tilgang i året	0	3 660 022	21 297 264	38 856 276	0	0	63 813 562
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	-10 079 604	0	0	0	-10 079 604
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i år	0	-184 340	184 340	0	0	0	0
Anskaffelseskost	126 511 000	16 430 151	274 111 041	322 405 640	0	0	739 457 832
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	2 620 141	150 624 536	154 943 560	0	0	308 188 237
Ordinære avskrivninger i året	0	667 130	24 179 494	36 694 220	0	0	61 540 844
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	-8 717 521	0	0	0	-8 717 521
Balansført verdi 31.12.2023	126 511 000	13 142 881	108 024 531	130 767 859	0	0	378 446 272

Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskrivning	Virksomhets-spesifikt	
Avhendelse av varige driftsmidler i 2023:							
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	2 634 100	0	0	0	2 634 100
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	-1 362 083	0	0	0	-1 362 083
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	1 272 017	0	0	0	1 272 017

Note 5 Andre driftskostnader

	31.12.2023	31.12.2022
Husleie	125 489 639	115 747 256
Vedlikehold egne bygg og anlegg	1 012 440	1 994 445
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	8 797 355	4 501 665
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	52 378 860	52 032 455
Leie maskiner, inventar og lignende	52 982 665	34 680 056
Mindre utstyrsanskaffelser	18 214 364	22 017 638
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	25 500 249	41 280 451
Kjøp av konsulenttenester	148 587 950	135 851 680
Kjøp av andre fremmede tjenester	68 318 613	58 827 815
Reiser og diett	37 383 516	22 611 266
Tap og lignende	586 672	507 582
Øvrige driftskostnader	68 658 104	64 551 665
Sum andre driftskostnader	607 910 428	554 603 975

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Gjenværende varighet

Type eiendel

	Tomter, bygninger og annen fast eiendom		Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktoy og lignende		Infrastruktur-eiendeler	Sum
	Immaterielle eiendeler						
Varighet inntil 1 år		11 649 916					11 649 916
Varighet 1-5 år		12 125 127					12 125 127
Varighet over 5 år		100 963 638					100 963 638
Kostnadsført leiebetaling for perioden	0	124 738 681	0	0	0	0	124 738 681

Virksomheten har husleieavtale med varighet i henhold til ovenstående på rapporteringstidspunktet. Årlig husleiekostnad er kroner 124 738 681.

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	31.12.2023	31.12.2022
Finansinntekter		
Renteinntekter	1 012	25
Valutagevinst (agio)	0	6 717
Annen finansinntekt	10 580	7 367
Sum finansinntekter	11 593	14 109
Finanskostnader		
Rentekostnad	18 916	26 340
Valutatap (disagio)	0	2 256
Sum finanskostnader	18 916	28 596

Note 7 Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

A) Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

	31.12.2023	31.12.2022	Endring*
Avregnet med statskassen i balansen	462 890 681	443 536 446	19 354 235

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for bruttobudsjetterte virksomheter er at konsernkontiene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med statskassen i balansen. I tillegg hensyntas enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut- eller innbetaling. Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik periodens resultat.

Endring i avregnet med statskassen

<i>Konsernkontoe i Norges Bank</i>			
- Konsernkonto utbetaling			-2 250 291 273
+ Konsernkonto innbetaling			361 297 901
<i>Netto trekk konsernkonto</i>			<i>-1 888 993 372</i>
<i>Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomheten drift (er gjennomstrømningsposter)</i>			
- Innbetaling innkreivingsvirksomhet og andre overføringer			-7 256 039
<i>Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen</i>			
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991)			1 915 587 144
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)			-147 409 484
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)			108 717 516
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>			<i>-19 354 235</i>
Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen			0
Sum endring i avregnet med statskassen *			-19 354 235

*Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med periodens endring ovenfor.

Note 7B Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2023	31.12.2023	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Immaterielle eiendeler	315 279 191		315 279 191
Varige driftsmidler	378 446 272		378 446 272
<i>Sum</i>	693 725 462	0	693 725 462
Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer	110 602	0	110 602
<i>Sum</i>	110 602	0	110 602
Omløpsmidler			
Kundefordringer	1 129 118	0	1 129 118
Andre fordringer	61 096 923	-951 854	62 048 778
Bankinnskudd, kontanter og lignende	1 669 666	1 506 828	162 838
<i>Sum</i>	63 895 707	554 974	63 340 733
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-51 214 508	0	-51 214 508
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-47 822 159	-51 317 269	3 495 110
Skyldige offentlige avgifter	-22 171 555	-1 095 474	-21 076 082
Avsatte feriepenger	-113 108 861	0	-113 108 861
Annen kortsiktig gjeld	-60 524 008	-23 590 804	-36 933 204
<i>Sum</i>	-294 841 091	-76 003 546	-218 837 545
Sum	462 890 681	-75 448 572	538 339 253

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto eiendeler og gjeld.

Note 8 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2023	31.12.2022
Skatter og avgifter, renteinntekter og utbytte m.m	7 256 039	4 963 950
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	7 256 039	4 963 950

Note 9 Kundefordringer

	31.12.2023	31.12.2022
Kundefordringer til pålydende	1 129 118	2 781 175
Avsatt til forventet tap (-)	0	-18 596
Sum kundefordringer	1 129 118	2 762 579

Note 10 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddbetaling

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)

	31.12.2023	31.12.2022
Deltageravgift Tolldagen 2022	0	417 840
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	0	417 840

Note 11 Andre kortsiktige fordringer

	31.12.2023	31.12.2022
Forskuddsbetalt lønn	25 000	0
Reiseforskudd	4 000	0
Personallån	556 618	389 026
Forskuddsbetalte leie	42 833 555	30 484 539
Andre forskuddsbetalte kostnader	13 408 503	20 025 471
Andre fordringer	4 269 246	5 756 041
Sum andre kortsiktige fordringer	61 096 923	56 655 078

Note 12 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2023	31.12.2022
Øvrige bankkontoer (utenfor statens konsernkontoordning)	933 351	658 708
Kontantbeholdninger	736 315	413 239
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	1 669 666	1 071 947

Note 13 Annen kortsiktig gjeld

	31.12.2023	31.12.2022
Skyldig lønn	-52 270	-60 464
Annen gjeld til ansatte	34 507 568	34 946 026
Påløpte kostnader	239 214	780 947
Avstemmingsdifferanser ved rapportering til statsregnskapet	9 635	0
Annen kortsiktig gjeld	25 819 861	11 075 796
Sum annen kortsiktig gjeld	60 524 008	46 742 305

Velferdsfondet for Tollvesenet

Velferdsfondet for Tollvesenet ble opprettet ved vedtak i Stortinget 8. mars 1960, og benyttes til drift og vedlikehold av Tolletatens kulturhistoriske eiendommer.

Eiendommene er til disposisjon som feriehem for ansatte i etaten, som etter regning og som gjennom felles velferdsmidler bidrar til inntekter til fondet. Eiendommene benyttes også i noen grad til interne møter, kurs og til operative formål i grensekontrollen, og får et tilskudd til drift og vedlikehold over driftsbudsjettet.

Prinsippnote – oppstilling av bevilgningsrapporteringen for fondet

Et statlig fond er en formuesmasse (kapital) som regnskapsmessig er adskilt fra statens øvrige midler, og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet ut over ett budsjettår.

Årsregnskap for fondet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 20. desember 2022. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.6 og nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115, punkt 8.

Fond har en forenklet rapportering til statsregnskapet. Betalingsformidling skal skje gjennom statens konsernkontoordning og likvidene skal oppbevares på oppgjørskonto i Norges Bank. Beholdninger på oppgjørskonti overføres til nytt år. Oppstilling av bevilgningsrapporteringen for fondet fremkommer nedenfor.

Bevilgningsrapportering

Øvre del av oppstillingen viser hva som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser fondets saldo og likvidbevegelser på fondets oppgjørskonto i Norges Bank. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser som fondet er oppført med i statens kapitalregnskap vises i oppstillingens nedre del.

Navnet til fondet fremkommer av §1 i fondets statutter.

Prinsippnote til årsregnskapet – oppstilling av fondsregnskapet

Fondsregnskapet tilsvare oppstillingen av virksomhetsregnskapet i årsregnskapet for statlige virksomheter.

Fondsregnskapet er utarbeidet etter kontantprinsippet. Det innebærer at inntektene (overføringer til fondet) vises i oppstillingen av resultatet når de er innbetalt. Utgifter (overføringer fra fondet) vises i oppstillingen av resultatet når de er utbetalt. Resultatoppstillingen inneholder alle overføringer til og fra fondet i regnskapsåret.

Periodens resultat er forskjellen mellom overføring til fondet og overføring fra fondet og resultatet viser netto endringer i fondskapitalen. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen. I note til fondsregnskapet omtales kortsiktige fordringer. Opplysningen fremkommer ikke av balansen fordi regnskapet utarbeides etter kontantprinsippet, men fondet hadde per 31. desember 2023 ingen utestående fordringer. Kapitalinnskudd eller tilbakebetaling av kapitalinnskudd i fondet vises ikke i resultatoppstillingen, men blir ført direkte i balansen mot innskutt fondskapital.

Fondsregnskapet er oppstilt etter krav i bestemmelsene punkt 3.4.6 og viser alle fondets utgifter, inntekter, eiendeler og fondskapital.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2023

Beholdninger rapportert i likvidrapport	Note	Regnskap 2023
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		2 160 776
Endringer i perioden		-767 651
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank		1 393 125

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	Note	2023	2022	Endring
811601	Beholdninger på konto(er) i Norges Bank		1 393 125	2 160 776	-767 651

Note A Tildelinger av midler til fondet i regnskapsåret

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Årets tildelinger
1610	Tolletaten	01	Driftsutgifter	1 324 075

Årsregnskap for Velferdsfondet for Tollvesenet 2023

Rapportering til kapitalregnskapet Velferdsfondet for Tollvesenet

Kontolånsnummer i statsregnskapet 811601

Kontonummer på oppgjørskonto i Norges Bank 0677 60 15332

	Beløp
Innestående på oppgjørskonto i Norges Bank pr. 1. januar 2023	2 160 776
Årets netto økning på oppgjørskontoen	-767 651
Innestående på oppgjørskonto i Norges Bank pr. 31. desember 2023	1 393 125

Resultat

	Note	2023	2022
Leieinntekter	1	973 850	794 250
Leieinntekter fra året før	1	0	750
Tilskuddsmidler fra Tolletaten	1	1 000 000	2 800 000
Overført velferdsmidler fra Tolletaten	1	324 075	99 970
Renteinntekter	1	81 615	17 143
Sum inntekter		2 379 540	3 712 113

Ordinære driftsutgifter	2	3 124 678	3 360 524
Gebyr	3	22 513	16 948
Sum utgifter		3 147 191	3 377 472

Periodens resultat		-767 651	334 641
---------------------------	--	-----------------	----------------

Balanse

Eiendeler

Oppgjørskonto i Norges Bank	1 393 125	2 160 776
Sum eiendeler	1 393 125	2 160 776

Fondskapital

Grunnkapital	4	750 000	750 000
Caroline Westphalens legat	4	70 000	70 000
Opptjent fondskapital	4	573 125	1 340 776
Sum fondskapital		1 393 125	2 160 776

Sum gjeld og fondskapital		1 393 125	2 160 776
----------------------------------	--	------------------	------------------

Velferdsfondet for Tolletaten

Regnskapsprinsipp

Regnskapet er utarbeidet i henhold til kontantprinsippet.

Note 1

Fondets inntekter består av:

- Leieinntekter fra utleie av eiendommene. Fondet har per 31.12.23 ingen utestående kundefordringer
- Tilskuddsmidler til drift og vedlikehold fra Tolletaten til de kulturhistoriske eiendommene
- Overføring av en andel av Tolletaten sine velferdsmidler til drift og vedlikehold av de kulturhistoriske eiendommene
- Renteavkastning av beholdningen i Norges Bank. Rentesats i 2023 var 2,90 prosent i første halvår og 3,44 prosent i andre halvår. Det vises til § 4 Statutter for Velferdsfondet for Tollvesenet, november 1996.

Inntektene benyttes til drift og vedlikehold av eiendommene.

Note 2

Ordinære driftsutgifter er utgifter til strøm, kommunale avgifter og løpende utgifter til drift og vedlikehold av anleggene. Det vises til statuttene § 3.

Note 3

Tolletaten benytter Hyttetrekk for søking av leie feriehem og forhåndsbetaling via Nets Denmark AS. Det trekkes et gebyr for hver leiebetalning og totalt for 2023 utgjør dette kr 22 513.

Note 4

Fondet ble opprettet av Stortinget i 1960 med et kapitalinnskudd på til sammen 820 000,-, som utgjør et grunnfond. Grunnfondet består av kr 750 000 overført fra Tolletatens understøttelsesfond og kr 70 000 overført fra frøken Caroline Westphalens legat jmfør statuttene § 1 og § 2. Kapitalinnskuddet er plassert som fast kontolån til staten på en oppgjørskonto i Norges Bank, i henhold til statuttene § 5.

Del 7.

Oversikt over vedlegg

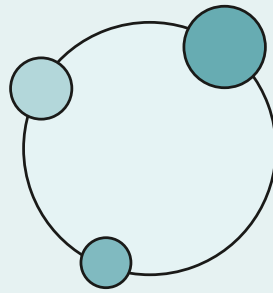
1. Vedlegg 1 Nøkkeltall og statistikk for Tolletaten 2023
2. Vedlegg 1 B, Nøkkeltall og statistikk for Tolletaten 2023
3. Resultatindikatorer
4. Beslagsstatistikk 2023

Del 8.

Tabeller og figurer

TABELL 1: UTTRYKK BRUKT I ÅRSRAPPORTEN	2
TABELL 2: FORKORTELSER BRUKT I ÅRSRAPPORTEN.....	3
TABELL 3: TOPPLEDERGRUPPEN	9
TABELL 4: UTVALGTE NØKKELTALL.....	12
TABELL 5: RESULTATSKJEMA	14
TABELL 7: ANDEL NÆRINGSDRIVENDE SOM OPPLEVER INFORMASJONSUTVEKSLINGEN SOM EFFEKTIV	22
TABELL 8: RESULTATSKJEMA HOVEDMÅL 2.....	34
TABELL 9: ANTALL ALVORLIGE OVERTREDELSE AVDEKKET.....	37
TABELL 10: TOTALT ANTALL KONTROLLER I GRENSEKONTROLLEN	38
OG POSTKONTROLLEN.....	38
TABELL 11: ANTALL KONTROLLER OG TREFFPROSENT I GRENSEKONTROLLEN.....	39
TABELL 12: ANTALL ANSATTE OG AVTALTE ÅRSVERK PER ENHET	66
TABELL 13: LOKALISERING AV ANSATTE	67
TABELL 14: KJØNNBALANSE TOTALT, ANTALL MIDLERTIDIG ANSATTE, ANTALL DELTIDSANSATTE OG UTTAK AV FORELDREPERMISJON	70
TABELL 15: LEDERSTILLINGER FORDELT PÅ KJØNN OG LEDERNIVÅ I TOLLETATEN.....	70
TABELL 16: LEDERSTILLINGER FORDELT PÅ KJØNN OG DIVISJON/ENHET	71
TABELL 17: REGNSKAPSSTATUS KAP. 1610.....	84
TABELL 19: BEVILGNINGSRAPPORTERING.....	88
TABELL 20: NOTE A, FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER.....	88
TABELL 21: NOTE B, BRUKTE FULLMAKTER OG MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR	88
TABELL 22: ARTSKONTORRAPPORTERING.....	90

FIGUR 1: ORGANISASJONSSTRUKTUR.....	10
FIGUR 3: UTVIKLING AV TILFREDSHET MED INFORMASJONSUTVEKSLINGEN.....	22
FIGUR 3: TILFREDSHET MED INFORMASJONSKANALENE.....	23
FIGUR 4: OPPFATNING AV REGELVERK OG PROSEDYRER OVER TID.....	24
FIGUR 5: ANDEL VARER FRISTILT VED GRENSEPASSERING.....	26
FIGUR 6: OPPFATTET OPPDAGELSESRISIKO VED FEILDEKLARERING.....	35
FIGUR 7: VURDERING AV OPPDAGELSESRISIKO VED ULIKE TYPER INNFØRSEL.....	36
FIGUR 8: ANTALL AOT AVDEKKET.....	37
FIGUR 9: SAMLEDE BESLAG OG BESLAGENES GJENNOMSNITTMENGDE.....	40
FIGUR 10: ANTALL HENVENDELSER BESVART PR TUSEN KRONER I UTGIFT 2022 OG 2023.....	58
FIGUR 11: TOTAL TURNOVER.....	64
FIGUR 12: SYKEFRAVÆR TOTALT.....	65
FIGUR 13: SYKEFRAVÆR FORDELT PÅ KJØNN.....	65
FIGUR 14: ANDEL SYKEFRAVÆR 2023 FORDELT PÅ MENN OG KVINNER.....	66
FIGUR 15: UTFØRTE ÅRSVERK OVER TID.....	67

Riksrevisjonen

TOLLETATEN

Org. Nr.: 974761343

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Tolletaten for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2023. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, virksomhetsregnskap og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 1 878 220 649 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet og avgifter og gebyrer direkte til staten er 7 256 039 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav,
- gir oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen med noter et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2023 og kapitalposter per 31. desember 2023, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten, og
- gir oppstilling av virksomhetsregnskapet med noter et dekkende bilde av virksomhetens resultater for 2023 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2023, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for informasjonen i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskommentarer (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide årsregnskapet som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av internkontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer overordnede departementet om funn og svakheter.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapsoppstillingene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Riksrevisjonen har også gjennomført en etterlevelsesrevisjon med betryggende sikkerhet: «Myndighetenes kontroll av grensekryssende avfallstransporter».

Utover de forholdene som er beskrevet i etterlevelsesrapporten over, er vi – basert på revisjonen av årsregnskapsoppstillingene og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000 – ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

26.04.2024

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Ole Husebø Schøyen
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.